

Tandläkarutbildning på svenska i Finland

- utredning av behov och möjligheter

Ina Rönnberg odont. stud.

Institutionen för Odontologi

Helsingfors 9.10.2009

Avhandling

ina.ronnberg@helsinki.fi eller ina.ronnberg@hotmail.com

Handledare: Christian Lindqvist

HELSINGFORS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Medicinska Fakulteten		Laitos – Institution – Department Institutionen för Odontologi	
Tekijä – Författare – Author Ina Rönnberg			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Tandläkarutbildning på svenska i Finland – utredning av behov och möjligheter			
Oppiaine – Läroämne – Subject Samhällsodontologi			
Työn laji – Arbetets art – Level utredning	Aika – Datum – Month and year 9.10.2009	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 72 + 9	
Tiivistelmä – Referat – Abstract I utredningen utreds behovet av svenskspråkiga tandläkare i Finland nu och i framtiden och likaså möjligheterna att grunda en svenskspråkig utbildningslinje för tandläkare vid Helsingfors universitet. Omfattande utredningar om ämnet har inte tidigare gjorts och för att underlätta ett eventuellt grundande av en svensk linje behövs en utredning. Material har samlats från olika källor, bearbetats och kombinerats för att få en heltäckande bild. En enkätundersökning riktad till övertandläkare och hälsovårdscentraltandläkare i svensk- och tvåspråkiga kommuner har verkställts. Om antalet svenskspråkiga tandläkarstuderande hålls på nuvarande nivå kommer antalet svenskspråkiga tandläkare i Finland att sjunka märkbart. Svenskspråkiga tandläkare behövs och en möjlig lösning på problemet skulle vara att erbjuda utbildning på svenska. (110 ord)			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Education, Dental; Finland; Dentists			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited TDS			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Innehållsförteckning

Förord	1
Inledning	1
1 Bakgrund	4
1.1 Utbildning på svenska i Finland	4
1.1.1 Helsingfors universitet och Svenska social- och kommunalhögskolan	4
1.1.1.1 Helsingfors universitet	4
1.1.1.2 Social- och kommunalhögskolan	5
1.1.1.3 Antal svenskspråkiga professurer	5
1.1.2 Övriga universitet och högskolor	5
1.1.2.1 Åbo Akademi	5
1.1.2.2 Sibelius-Akademin	6
1.1.2.3 Hanken Svenska handelshögskolan	6
1.1.2.4 Tekniska högskolan	7
1.1.2.5 Teaterhögskolan och Konstindustriella högskolan	7
1.1.3 Yrkehögskolor	7
1.1.3.1 Arcada	7
1.1.3.2 Yrkehögskolan Novia	8
1.1.3.3 Yrkesakademin i Österbotten	8
1.1.3.4 Högskolan på Åland	8
1.1.3.5 Polisyrkehögskolan	8
1.1.3.6 Högre yrkehögskoleexamen	8
1.2 Läkarutbildning på svenska i Finland	9
1.3 Tandläkarutbildning i övriga två-/flerspråkiga länder	10
1.3.1 Schweiz	10
1.3.2 Belgien	10
1.3.3 Canada	10
2 Behov av svenskspråkiga läkare och tandläkare	10
2.1 Allmänt	10
2.1.1 Allmänt om behovet av svenskspråkiga tandläkare	10
2.1.2 Vikten av att få vård på sitt modersmål	11
2.1.3 Andelen svenskspråkiga tandläkare	14
2.1.4 Antalet svenskspråkiga tandläkare	16
2.1.5 Medlemmar i Odontologiska Samfundet i Finland r.f.	19
2.2 Enkätundersökningens resultat	20
2.2.1 Kunskaperna i svenska vid hälsovårdscentralerna i svensk- och tvåspråkiga kommuner	21
2.2.2 Andelen svenskspråkiga patienter	23
2.2.3 Rekrytering	23
2.2.3.1 Rekryteringsbehov	23
2.2.3.2 Språkkrav vid rekrytering	24
2.2.3.3 Svårighetsgraden att rekrytera	24
2.2.3.4 Språktillägg och språkflaggor	25
2.3 Övrigt	26
2.3.1 Odontologiestuderandes kunskaper i svenska	26
2.3.2 Språkkurser för tandläkare och -studerande	27
2.3.3 Modersmålsundervisning för svenskspråkiga tandläkarstuderande	28

2.3.4 Utbildning av övrig tandvårdspersonal på svenska	29
3 Orsaker till att en svenskspråkig studielinje borde grundas	30
3.1 Allmänt	30
3.1.1 Motiveringar för den svenska läkarlinjen	30
3.1.2 Strategi för högskoleutbildning på svenska i Finland	31
3.1.3 Behov av svenskspråkiga odontologiestuderande enligt Yrke 2020	34
3.1.4 Antal svenskspråkiga tandläkarstuderande i Finland	34
3.1.5 Antal finländska studerande i Sverige	35
3.2 För- och nackdelar med att studera utomlands	36
3.2.1 Geografiska, sociala och kulturella aspekter	36
3.2.2 Språkliga aspekter	36
3.2.3 Yrkesmässiga aspekter	36
3.2.4 Aspekter gällande erhållande av studieplats	37
4 Intagning och rekrytering av studerande	37
4.1 Lagstiftning angående specialintagning	37
4.2 Specialintagning inom andra ämnen	38
4.2.1 Medicin	38
4.2.2 Juridik	39
4.2.3 Biovetenskap	39
4.2.4 Beteendevetenskap	39
4.2.5 Matematik och naturvetenskap	40
4.2.6 Farmaci	40
4.3 Intagning till odontologiutbildning	40
4.3.1 Intagningsstatistik över svenskspråkiga sökande till Helsingfors 2004-2008	40
4.3.2 Jämförelse av intagningsstatistik till alla orter 2004-2008	41
4.3.3 Finsk- respektive svenskspråkiga tandläkares attityd till yrket	44
4.3.4 Riksomfattande intagning	45
4.3.5 Hur intagning till en svensk linje kunde skötas	46
4.4 Förslag på lösningar till problemen inom rekrytering av svenskspråkiga studerande	48
4.4.1 Problem inom rekryteringen av svenskspråkiga studerande	48
4.4.2 Anordnande av urvalsprov i Österbotten	49
4.4.3 Svenskspråkig tandläkarlinje och marknadsföring	49
4.4.4 Preparationskurser	50
5 Förverkligandet av en svensk studielinje	50
5.1 Den svenskspråkiga gruppens storlek	50
5.2 Prekliniska skedet	51
5.2.1 Gruppundervisning som skulle kräva omorganisering	52
5.2.2 Ekonomiska resurser och lärarresurser i prekliniska skedet	53
5.3 Kliniska skedet	55
5.3.1 Klinisk lärare	55
5.3.2 Sällande av patienter och en eventuell svenskspråkig tandläkarmottagning	55

5.3.3	Handledare för praktiska övningar	58
5.3.4	Övrig gruppundervisning.....	59
5.3.5	Föreläsningar.....	59
5.3.6	Resursbehov, finansieringsmöjligheter och svenskspråkiga tjänster	59
5.4	Modeller för förverkligandet av en svenskspråkig undervisningslinje ...	61
5.5	Samarbete med Sverige	64
	Slutsatser	66
	Ordlista	67
	Källor	68
Bilaga 1	Undervisning på svensk vid Helsingfors universitet enligt fakultet och huvudämne.....	73
Bilaga 2	Enkät till övertandläkare	77
Bilaga 3	Enkät till hälsovårdscentraltandläkare	78
Bilaga 3	Kurser under kliniska skedet där undervisning kunde förverkligas på svenska	79

Förord

Vid medicinska fakulteten i Helsingfors har det länge varit tal om behovet av svenskspråkig tandläkarutbildning. Den svenskspråkiga linjen för läkare grundades redan 1979 men svenskspråkig undervisning i medicin har getts redan långt före det. Inom odontologin är den svenskspråkiga undervisningen dock fortfarande i praktiken obefintlig, samtidigt som det inom så gott som alla andra tänkbara studieinriktningar är möjligt att åtminstone delvis studera på svenska i Finland.

Vissa undersökningar har gjorts för att kartlägga behovet av tandläkare i Finland i allmänhet, men behovet av svenskspråkiga tandläkare har genomgående förbisetts. Dock har åtminstone ett par utredningar gjorts om svenskspråkig arbetskraft och utbildning av svenskspråkiga överlag som påvisar ett behov av fler svenskspråkiga tandläkarstuderande. Dessa undersökningar har emellertid inte blivit kända i tandläkarkretsar och har således inte lett till några som helst åtgärder. Den ena undersökningens resultat angående specifikt odontologin har inte ens publicerats (1).

Som en följd av ett par insändare gällande brist på svenskspråkiga tandläkare på Hufvudstadsbladets debattsidor hösten 2008 har det från politiskt håll kommit en begäran att diskutera saken inom fakulteten och en arbetsgrupp har tillsatts för detta ändamål. Inspirerad av dessa insändare och eftersom jag ser det som en ytterst angelägen sak att svenskspråkiga får tandläkarutbildning åtminstone delvis på sitt modersmål och för att trygga tillgången på svenskspråkiga tandläkare i vårt land i framtiden, beslöt jag mig för att göra denna utredning.

Inledning

Målet med denna utredning är huvudsakligen att reda ut behovet av svenskspråkiga tandläkare i Finland samt olika möjligheter att grunda en svenskspråkig utbildningslinje i odontologi vid Helsingfors universitet. Hur man i övrigt kunde förbättra den svenskspråkiga tandvårdsservicen behandlas också. En förutsättning för ett eventuellt grundande av en svenskspråkig tandläkarlinje är en utförlig utredning. I denna utredning tas många olika aspekter kring temat svenskspråkiga tandläkare och svenskspråkig tandläkarutbildning upp. Olika källor har använts för att få en så heltäckande bild som möjligt. Materialet har samlats

in från olika källor, bearbetats och kombinerats för att olika aspekter kring temat skall kunna belysas.

Först presenteras som bakgrundsinformation möjligheterna att studera på svenska i Finland inom alla studieinriktningar, inom medicinen och möjligheterna att studera odontologi i övriga två-/flerspråkiga länder. Sedan följer ett kapitel om behovet av svenskspråkiga tandläkare där olika aspekter och uppgifter från olika källor presenteras och jämförs. Vikten av att få vård på sitt modersmål tas upp och i detta kapitel ingår också resultaten av två enkätundersökningar som gjordes bland övertandläkare och hälsovårdscentraltandläkare i svensk- och tvåspråkiga kommuner. I slutet av kapitlet behandlas språkkurser och utbildning av övrig tandvårdspersonal. I kapitel 3 motiveras varför en svenskspråkig tandläkarlinje borde grundas i Finland och vilka för- och nackdelar som finns med att studera utomlands, främst i Sverige eftersom utbildningen där är på svenska. Kapitel 4 handlar om hur intagningen till en svenskspråkig tandläkarlinje kunde förverkligas, om på vilket sätt specialintagning av svenskkunniga till andra fakulteter inom Helsingfors universitet sker samt hur man kunde locka svenskspråkiga unga att välja tandläkarstudier. I kapitel 5 diskuteras olika förslag och modeller på hur en svenskspråkig tandläkarlinje kunde förverkligas. Slutligen diskuteras slutsatserna av denna utredning. I slutet finns också en kort ordlista över förkortningar och ord som främst har med utbildningen att göra. Till utredningen hör dessutom fyra bilagor; Bilaga 1 om undervisning på svenska vid Helsingfors universitets olika fakulteter, Bilaga 2 och 3 visar hur enkäterna som skickades till övertandläkare respektive hälsovårdscentraltandläkare såg ut och Bilaga 4 listar de kliniska kurser där undervisning kunde ges på svenska.

Eftersom detta är en avhandling och vissa anvisningar satts upp av medicinska fakulteten angående uppgörandet av en avhandling, bör vissa saker klargöras. Trots att detta arbete i hög grad har med odontologi att göra, skiljer det sig till sin natur mycket från ett traditionellt naturvetenskapligt arbete. Funktionalitet har prioriterats framom att alltid följa anvisningarna. Detta arbete skiljer sig således av motiverade skäl i flera avseenden från ett traditionellt vetenskapligt arbete. Några kommentarer om denna utredning:

1) Vetenskaplighet. I den mån det varit möjligt baserar sig det som här presenteras på fakta som kan anses uppfylla kraven för vetenskapliga bevis, men att vetenskapligt bevisa allt som presenteras i denna utredning vore inte ändamålsenligt, om ens möjligt. Att lämna bort allt som saknar pålitliga vetenskapliga bevis skulle märkbart försämra utredningens mångsidighet. Denna utredning innehåller således många teorier och visioner som alltid motiveras så väl det

rimligtvis är möjligt, men som vetenskapligt sett saknar pålitliga bevis. Största möjliga objektivitet har alltid eftersträvat.

2) Språk och struktur. Eftersom denna utredning innehåller mycket som inte kan ses som absoluta sanningar, är språket mer resonerande än i en traditionell naturvetenskaplig text. En annan språkmässig skillnad är att tal under 10 i vetenskaplig text brukar skrivas med siffror, men i denna utredning skrivs de tal under 10 som har med människor att göra, eller då det språkmässigt passar bättre, ut med bokstäver. Denna utredning innehåller mycket diskussion och på grund av att många olika aspekter tas upp, har här för redighetens skull använts en tematisk uppläggning istället för att strikt följa modellen för en vetenskaplig text (med t.ex. resultat och diskussion skilt). Många aspekter i denna utredning är sådana att de bra kunde framföras i flera olika sammanhang. Dyliga aspekter har huvudsakligen framförts bara i de sammanhang där de kan anses passa bäst, men upprepningar förekommer ändå i viss mån. För att förbättra överskådligheten och för att det skall vara lättare att hitta i utredningen är innehållsförteckningen mer detaljerad än vad som är allmän praxis.

3) Källor och källhänvisningar. I och med att ämnet är omfattande är antalet källor stort. Däremot finns det relativt få vetenskapliga publikationer bland källorna eftersom det finns ytterst sparsamt med tidigare forskning som direkt anknyter till ämnet. Vetenskapliga publikationer har använts som källa då sådana funnits tillgängliga, men som källor har i stor grad personliga kommunikationer med olika sakkunniga personer och olika hemsidor använts. Då flera olika delar av en hemsida använts, anges som regel bara en webbadress. Bara i de fall då sidans finsk- och svenskspråkiga version innehåller olika information och information från båda versionerna använts eller om källan kan anses vara ett skilt dokument även om det hittas från en viss hemsida, har källorna angetts skilt. Källhänvisningssystemet som används är det s.k. Vancouver-systemet (vilket är det rekommenderade), men det är tillämpat på ett lite speciellt sätt. För allt som inte kan anses vara allmänt kända faktum eller som inte är författarens egna resultat eller tankar är en källa alltid på något sätt angiven, beroende på vad som lämpat sig bäst antingen i form av en källhänvisning, med en förklaring i texten eller med både och. Källhänvisningarna är ofta placerade på de allmänt använda platserna före eller efter en punkt (beroende på om källhänvisningen syftar på hela stycket eller bara på i fråga varande mening), men källhänvisningen kan också vara placerad mitt i en mening (då bara en del av det som står i meningen härstammar från en viss källa) eller på något annat lämpligt

ställe. Vid varje figur och tabell anges källinformation om hur den är gjord och vilka källor som bidragit med vilken information.

1 Bakgrund

1.1 Utbildning på svenska i Finland

Utbildning ges på svenska i Finland både vid universitet och vid yrkeshögskolor. Gemensamt för de inrättningar där det huvudsakliga undervisningsspråket är finska (Helsingfors universitet, Tekniska högskolan, Sibelius-Akademien, Teaterhögskolan och Konstindustriella högskolan) är att det inte är helt lätt att på basen av deras hemsidor och studieguider få reda på hur stor del av undervisningen som i praktiken ges på svenska. Lättillgänglig information på internet om hur stor del av undervisningen som i verkligheten ges på svenska skulle storligen underlätta valet av studieinriktning och läroanstalt för de svenskspråkiga för vilka studiespråket spelar en roll.

1.1.1 Helsingfors universitet och Svenska social- och kommunalhögskolan

1.1.1.1 Helsingfors universitet

Vid så gott som alla fakulteter vid Helsingfors universitet erbjuds åtminstone någon form av undervisning på svenska, utsträckningen varierar dock betydligt. I bilaga 1 utreds alla fakulteter och ämnen noggrannare, här följer ett sammandrag. Vid agrikultur- forstvetenskapliga fakulteten erbjuds några enstaka kurser på svenska. Vid biovetenskapliga fakulteten erbjuds grund- och ämnesstudier i biologi på svenska, vid farmaceutiska fakulteten ges handledning vid behov. Vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten varierar mängden svenskspråkig undervisning mellan olika ämnen. I fysik ges all obligatorisk undervisning på svenska, i kemi ges undervisning för kandidatexamen och i de övriga ämnena enstaka undervisningstillfällen på svenska. Veterinärmedicinska fakulteten erbjuder en kurs i talad svenska för veterinärer. Fakulteterna i Vik och Gumtåkt (agrikultur- forstvetenskapliga, biovetenskapliga, farmaceutiska, veterinärmedicinska och matematisk- naturvetenskapliga fakulteterna) hör till det svenska campussamarbetet i Gumtåkt och Vik som ordnar vissa gemensamma kurser på svenska. Humanistiska fakulteten erbjuder grundstudiekurser och den

juridiska fakulteten erbjuder de flesta kurser som hör till de inledande studierna på svenska. Statsvetenskapliga fakulteten erbjuder några enstaka kurser på svenska och teologiska fakulteten har ingen undervisning alls på svenska. Vid alla fakulteter har studerande rätt att skriva tentamina, skriftliga arbeten och avhandlingar på svenska. (2)

1.1.1.2 Social- och kommunalhögskolan

Soc&kom är en fristående svenskspråkig enhet vid Helsingfors universitet. Vid Soc&kom är det möjligt att avlägga en politics kandidatexamen i ämnena journalistik, socialt arbete, socialpolitik, socialpsykologi och psykologi, sociologi, statskunskap samt rättsvetenskap. Därefter är det möjligt att direkt fortsätta studera för en magisterexamen på finska vid Helsingfors universitets statsvetenskapliga fakultet. (2)

1.1.1.3 Antal svenskspråkiga professorer

I universitetslagens 23 § är det fastställt hur många professorstjänster för undervisning på svenska det skall finnas på de olika områdena. Antalen är följande: (3)

- 1) juridik 3,
- 2) medicin 8,
- 3) humanistiska vetenskaper 4,
- 4) matematisk-naturvetenskapliga vetenskaper 6,
- 5) pedagogiska vetenskaper 1,
- 6) statsvetenskaper 3, samt
- 7) lantbruks- och skogsvetenskaper 2.

1.1.2 Övriga universitet och högskolor

1.1.2.1 Åbo Akademi

Åbo Akademi är ett svenskspråkigt universitet där det studerar ca 7 550 studerande vid 7 olika fakulteter. Fakulteterna är: humanistiska, matematisk-naturvetenskapliga, ekonomisk-statsvetenskapliga, tekniska, teologiska, samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten samt pedagogiska fakulteten i Vasa. Utbildning erbjuds i sammanlagt 63 olika huvudämnen. Huvudämnena vid de olika fakulteterna är:

Humanistiska fakulteten: engelska språket och litteraturen, etnologi, filosofi, finska språket, folkloristik, franska språket och litteraturen, historia, konstvetenskap, litteraturvetenskap,

logopedi, musikvetenskap, psykologi, religionsvetenskap, ryska språket och litteraturen, svenska språket, tyska språket och litteraturen

Matematisk- naturvetenskapliga fakulteten: biokemi, biologi, biovetenskap, farmaci, fysik, geologi och mineralogi, kemi, matematik och statistik

Ekonomisk- statsvetenskapliga fakulteten: folkrätt, företagsekonomi, handelsrätt, informationsförvaltning, kvinnovetenskap, nationalekonomi och statistik, offentlig förvaltning, offentlig rätt, privaträtt, sjö rätt, sociologi, statskunskap

Tekniska fakulteten: datateknik, datavetenskap, informationssystem, processkemi, processsystemteknik, träförädling, industriell ekonomi

Teologiska fakulteten: dogmatik, gammaltestamentlig exegetik med judaistik, kyrkohistoria, nytestamentlig exegetik, praktisk teologi, religionsvetenskap, teologisk etik med religionsfilosofi

Samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten: socialpolitik, utvecklingspsykologi, statskunskap med masskommunikation, vårdvetenskap

Pedagogiska fakulteten i Vasa: allmän pedagogik, barnpedagogik, matematikens, naturvetenskapernas och idrottens didaktik, yrkesundervisningens didaktik, slöjdpedagogik och huslig ekonomi, specialpedagogik, språk och kulturvetenskapernas didaktik, tillämpad pedagogik, vuxenpedagogik. (4)

1.1.2.2 Sibelius-Akademien

Sibelius-Akademien är ett tvåspråkigt universitet, huvudsakligen beläget i Helsingfors. Vid Sibelius-Akademien kan man studera på svenska vid alla utbildningsprogram (utom Arts Management som går på engelska). (5)

1.1.2.3 Hanken Svenska handelshögskolan

Vid Hanken kan man avlägga kandidat-, magister- och doktorsexamen på svenska. Studerandena är 2 300 till antalet. Hanken har två campus; ett i Helsingfors och ett i Vasa och dessutom 6 institutioner: Finansiell ekonomi och ekonomisk statistik, Företagsledning och organisation, Handelsrätt, Marknadsföring, Nationalekonomi och Redovisning. (6)

1.1.2.4 Tekniska högskolan

Vid Tekniska högskolan i Otnäs föreläses grundkurserna i matematik, fysik och datateknik på svenska, dessutom finns det svenska övningsgrupper i flera ämnen och ett gemensamt svenskspråkigt kandidatseminarium erbjuds för studerande vid alla avdelningar. (7) Tekniska högskolan har totalt cirka 15 000 studerande. (8) Teknologföreningen, TF, den svenskspråkiga nationen vid Tekniska högskolan, har cirka 1 600 medlemmar. (9) Cirka 9,4 % av studerandena vid Tekniska högskolan kan således antas vara svenskspråkiga.

1.1.2.5 Teaterhögskolan och Konstindustriella högskolan

Vid teaterhögskolan kan man studera till skådespelare på svenska. (5) Teaterhögskolan hade år 2008 sammanlagt 394 studerande, av vilka 26 (6,6 %) studerade vid den svenska institutionen för skådespelarkonst. (10) Vid konstindustriella högskolan ges en stor del av undervisningen på engelska. (11) Konstindustriella högskolan hade år 2008 1931 studerande. (12)

1.1.3 Yrkeshögskolor

Utbudet yrkeshögskoleutbildningar på svenska är omfattande. Det finns många yrkeshögskolor som är svenskspråkiga eller som har en del utbildningsprogram på svenska. Att kartlägga hela utbudet är svårt och ovidkommande med tanke på denna utredning, så här presenteras några betydelsefulla yrkeshögskolor men inte alla som erbjuder undervisning på svenska.

1.1.3.1 Arcada

Arcada är en svenskspråkig yrkeshögskola i Helsingfors med 2 500 studerande. Vid Arcada kan man avlägga yrkeshögskoleexamen (motsvarar kandidatexamen) inom följande områden på svenska: kultur, det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området, social-, hälso- och idrottsområdet, teknik och kommunikation, turism, kosthålls- och ekonomibranschen, akutvård, det sociala området, distribuerade energisystem, ergoterapi, film och television, fysioterapi, företagsekonomi, idrott och hälsopromotion, informations- och medieteknik, plastteknik: plast organisationer, turism och vård. (13),(14)

1.1.3.2 Yrkeshögskolan Novia

Yrkeshögskolan Novia är Finlands största och mångsidigaste svenskspråkiga yrkeshögskola. Högskolan har cirka 3 500 studerande, 33 utbildningsprogram inom teknik och sjöfart, social- och hälsovård, ekonomi, kultur, naturbruk och miljöturism, medborgaraktivitet och ungdomsarbete. Verksamheten är fördelad på 7 olika orter: Vasa, Ekenäs, Esbo, Helsingfors, Jakobstad, Nykarleby och Åbo. (15)

1.1.3.3 Yrkesakademin i Österbotten

Vid Yrkesakademin i Österbotten studerar ca 2 500 studerande inom ämnena Teknik och kommunikation, Social-, Hälso- och idrottsområdet, Kultur, naturbruk och miljö, Turism, kosthåll och ekonomi samt Naturvetenskapliga området. Akademin har 10 olika enheter i Kristinestad, Närpes, Korsnäs, Vasa, Nykarleby, Pedersöre och Jakobstad. (16)

1.1.3.4 Högskolan på Åland

Högskolan på Åland har 390 studerande och erbjuder utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen inom områdena elektroteknik, företagsekonomi, hotell- och restaurangservice, informationsteknik, maskinteknik, sjökapten respektive vård. (17)

1.1.3.5 Polisyrkeshögskolan

Vid polisyrkeshögskolan i Tammerfors kan man studera till polis på svenska. Till den svenskspråkiga utbildningen antas en gång per år ca 20 studerande, medan det till den finskspråkiga utbildningen antas nya studerande 4 gånger per år, sammanlagt antas 200-400 studerande. (18) Av alla antagna studerande är alltså mellan 5 och 10 % svenskspråkiga.

1.1.3.6 Högre yrkeshögskoleexamen

Vid yrkeshögskolorna börjar år 2009 tre utbildningar som leder till högre yrkeshögskoleexamen:

Arcada: Utbildningsprogram för hälsofrämjande

Yrkeshögskolan Novia i Vasa: Utbildningsprogram för teknologibaserat ledarskap

Yrkeshögskolan Novia i Åbo: Utbildningsprogram för utveckling och ledarskap inom social- och hälsovård. (19)

1.2 Läkarutbildning på svenska i Finland

Helsingfors universitet är det enda universitetet som erbjuder medicinsk utbildning på svenska i Finland. Vid Helsingfors universitet har organiserad undervisning för medicinestuderande ordnats sedan 1948 då de första lärartjänsterna inrättades. Dessa var professurer i inre medicin, kirurgi, pediatrik, anatomi och patologi. Före år 1948 deltog de svenskspråkiga studerandena i den finskspråkiga undervisningen. Fram till slutet av 1960-talet utökades den svenskspråkiga lärarkåren vid medicinska fakulteten något. På 70-talet minskade dock antalet svenskspråkiga lärartjänster igen, så att det år 1977 fanns 12 svenskspråkiga lärartjänster inom 5 olika ämnen. Svenskspråkiga docenter och läkare deltog i den svenskspråkiga undervisningen genom att hålla föreläsningar och handleda gruppundervisning. (20)

På 60- och 70- talet utökades den medicinska utbildningen i hela landet kraftigt då nya medicinska fakulteter grundades i Uleåborg år 1966 och i Kuopio 1972. Dessutom ökade antalet studerande i Helsingfors och Åbo. Från år 1948 till slutet av 70-talet fyrdubblades läkarutbildningen, men antalet svenskspråkiga medicinestuderande hölls konstant. Åldersstrukturen hos de svenskspråkiga läkarna gjorde dessutom att pensionsavgången var högre bland de svenskspråkiga läkarna än bland de finskspråkiga. (20) Problemet uppmärksammades inom Finska Läkaresällskapet hösten 1976 och det tillsattes en kommitté med uppgift att ge förslag på hur den svenskspråkiga läkarutbildningen kunde utvecklas och planeras. En omfattande utredning gjordes och kommittén räknade ut behovet av nya svenskspråkiga läkare. Kommittén föreslog att resurserna för svenskspråkig läkarutbildning skulle utökas samt att en kvot för svenskspråkiga studenter skulle inrättas. Genom undervisningsminister Kristian Gestrins insatser i statsrådet samt Edward Anderssons och kansler Mikko Juvas insatser i universitetets ledning ändrades år 1978 förordningen om intagning av nya studenter till Helsingfors universitet så att kvoter för svenskkunniga studenter blev möjliga (21). Vid medicinska fakulteten motsatte man sig en svensk kvot och istället grundades en svensk studielinje som planerades av den svenska professorn i inre medicin Otto Wegelius och dekanus Olavi Eränkö (21). Den svenskspråkiga läkarlinjen grundades år 1979. År 1988 gick man in för en svensk kvot där 5 % av de intagna till läkarutbildning i hela landet tas in på den svenska studielinjen och 10 poäng mindre tillåts för inträde till den svenska linjen jämfört med den finska (21) och detta system tillämpas fortfarande. Ca 40 % av undervisningen i medicin ges idag på svenska (22). Den svenskspråkiga undervisningen består till stor del av gruppundervisning.

1.3 Tandläkarutbildning i övriga två-/flerspråkiga länder

1.3.1 Schweiz

Schweiz officiella språk är tyska (ca 70 % av befolkningen år 2000), franska (ca 20 %), italienska (ca 5 %) och rätoromanska (ca 0,5 %).(23) I Schweiz kan man studera till tandläkare på tyska (åtminstone i Zürich (24), Bern (25) och Basel (26)) och på franska (åtminstone i Genève (27)).

1.3.2 Belgien

Belgiens officiella språk är holländska (dialekten flamländska), franska och tyska. Tyska talas dock bara på ett litet område i väst. (28) I Belgien kan man studera till tandläkare på holländska (åtminstone i Gent (29) och Leuven (30)) och på franska i Leuven, Bryssel och Liège (31))

1.3.3 Canada

I Canada talar 59,7 % engelska som sitt modersmål och 23,2 % franska (32). I Canada kan man studera på franska vid två universitet (i Montreal och Laval) och på engelska vid åtta. (33)

2 Behov av svenskspråkiga läkare och tandläkare

2.1 Allmänt

2.1.1 Allmänt om behovet av svenskspråkiga tandläkare

Enligt Finlands grundlags 17 § skall det allmänna, dit också kommunal tandvård räknas, tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällsliga behov enligt lika grunder. (34) Detta innebär att svenskspråkiga patienter bör få tandläkarvård på sitt modersmål. Cirka hälften av tandläkarna jobbar i hälsovårdscentralerna och hälften på den privata marknaden. (35)

Finska Läkaresällskapets kommitté för planering av den svenskspråkiga medicinska utbildningen i Finland definierade i sin rapport från 1977 behovet av svenskspråkiga läkare i Finland. Dessa behov gäller med vissa modifikationer även behovet av tandläkare och kommitténs konstateranden används här som grund för definierandet av behovet av svenskspråkiga tandläkare. Utgångspunkterna vid definieringen av behovet var enligt kommittén att alla svenskspråkiga patienter bör kunna tala sitt modersmål med en läkare. Således bör alla läkare på helsvenska och överhängande svenskspråkiga orter vara svenskkunniga, däremot är behovet på finskspråkiga orter svårare att definiera. Kommittén kom således till att det i slutet av 1970-talet skulle ha behövts 870 svenskspråkiga läkare och därtill 200 för forskning, utbildning och administration. (20) År 1980 fanns det totalt 9 517 läkare i Finland (36) och de svenskspråkiga skulle således utgöra 8,9 % av det totala läkarantalet. Inom medicinen finns det flera delområden än inom odontologin och dessutom behövs läkare dels på sjukhus och dels inom öppenvården, medan tandvård till största delen ges som öppenvård. Dessutom är totalantalet läkare i Finland mycket större än totalantalet tandläkare. Således är behovet av svenskspråkiga läkare antalsmässigt större än behovet av tandläkare. Naturligast skulle det kanske vara att andelen svenskspråkiga tandläkare skulle motsvara den svenskspråkiga befolkningens andel. Den svenskspråkiga befolkningens andel vid årsskiftet 2007-2008 var 5,5 % (37). Svenskspråkiga tandläkare behövs både inom den kommunala och inom den privata tandvården.

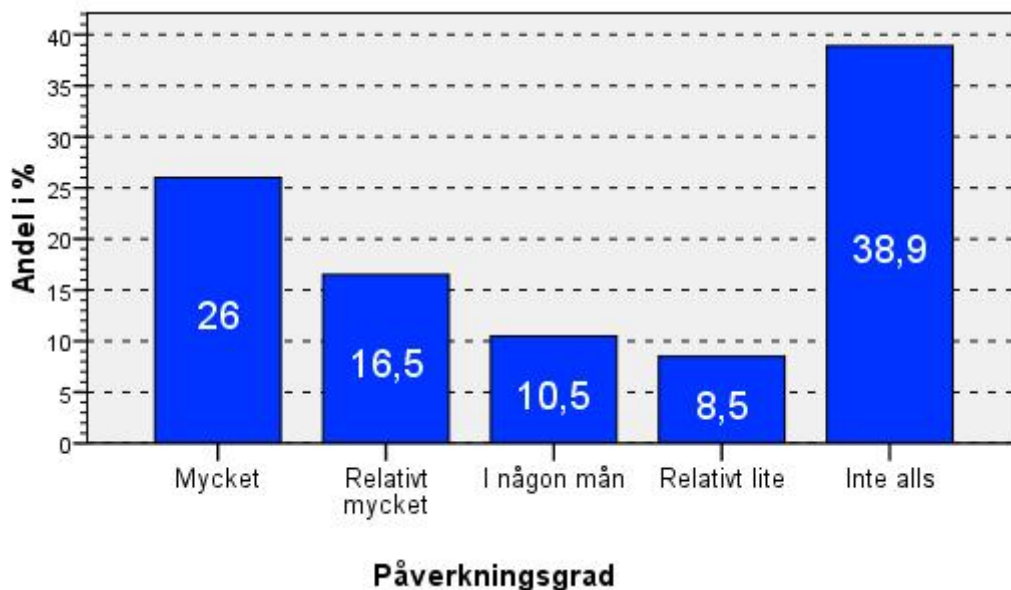
2.1.2 Vikten av att få vård på sitt modersmål

Finska Läkaresällskapets kommitté för planering av den svenskspråkiga medicinska utbildningen i Finland konstaterade i sin rapport att läkare bör kommunicera med patienten på dennes modersmål eftersom även personer med goda kunskaper i finska upplever det som svårt att redogöra för symptom och sjukdom på finska. (20) När en läkare undersöker en patient, utgör det patienten berättar (anamnes) ofta en viktigare del av diagnostiken, medan en tandläkares diagnos ofta baserar sig mera på det man kan konstatera i munnen eller på en röntgenbild. Hurdan typs smärta patienten känner och i vilka situationer är dock ofta en viktig vägledning för tandläkaren vid diagnosticerandet, och att beskriva smärttillstånd är ofta svårt också på ens eget modersmål. En enkätstudie (38) som gjorts under 3 månader 2004-2005 bland svenskspråkiga patienter i Esbos hälsovårdscentraler, visar att nästan hälften av de äldre respondenterna var oförmögna att beskriva sina hälsoproblem på finska och att beskriva smärttillstånd upplevdes som speciellt svårt (38).

Förhållandet mellan patient och tandläkare är aldrig helt jämlikt eftersom tandläkaren är en expert som patienten söker hjälp av. Tandläkaren borde alltid tala på ett sätt som patienten förstår. Patientens utbildningsnivå och ålder påverkar kommunikationen. Om patienten inte får tala sitt modersmål accentueras ojämlikheten ytterligare och kommunikationen försvåras. Speciellt personer med lägre utbildning anser det viktigt att få tala sitt modersmål (38). Den språkligt ojämlika kommunikation som uppstår då patienten inte får tala sitt modersmål kan leda till otrygghet, känsla av tvång samt till att patienten har mindre nytta av kontakten med hälsovårdspersonalen (38). Bristande kommunikation p.g.a. språkmuren kan leda till missförstånd. Forskningsresultat (38) visar att då svenskspråkiga patienter kommunicerat med hälsovårdspersonalen på finska, upplever en tiondel av patienterna att missförstånd (antingen från personalens eller från patients sida) ofta eller alltid har skett. Missförstånd å sin sida kan leda till onödiga återbesök. Enligt en undersökning (38) ledde hälsovårdspersonalens bristande kunskaper i svenska i 91 av 190 fall, d.v.s. i 47,9 % av fallen till återbesök, till att patienten kontaktade en annan expert eller att patienten ignorerade problemet. Det händer att svenskspråkiga, speciellt äldre patienter återvänder till hälsovårdscentraltandläkarens mottagning för att den inte förstått vad tandläkaren menat då denna talat finska (39). Onödiga återbesök tär på såväl patienten, tandläkaren, vårdrelationen som på samhällets resurser.

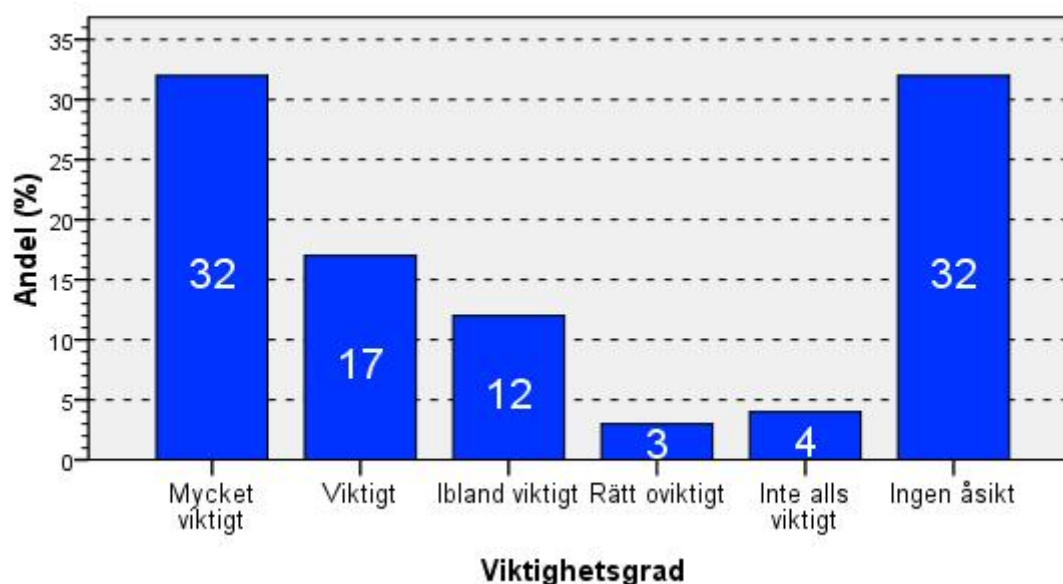
Det innebär en betydande social olägenhet och uttryck för ojämlikhet mellan språkgrupperna att den svenskspråkiga befolkningen ofullständigt kan kommunicera med läkare (20) såväl som tandläkare. Saker som gäller ens egen hälsa är viktiga och vid all form av sjukdom ingår i viss mån smärta, stress och ängslan och då är det berättigat att få tala sitt eget modersmål med vårdpersonalen. Tandläkarrädsla är vanligt, 37 % av alla finländare över 30 år är något eller mycket rädda för att besöka en tandläkare och i den yngsta åldersgruppen, 30-34 år har hela 47 % tandläkarrädsla (40). Då patienten har tandläkarrädsla är vård på modersmålet speciellt viktigt. Det att patienten får tala sitt modersmål bidrar till ett förtroendefullt vårdförhållande som kan ha positiva effekter både på hur vården lyckas, men ännu viktigare; på patientens motivation att sköta sin munhälsa väl hemma. Den orala hälsan kan påverka allmänhälsan så betydelsen av god munhygien är stor. Dålig munhygien är bl.a. en riskfaktor för diabetes mellitus (41) och kransartärsjukdomar (42). Diabetes och hjärt- och kärlsjukdomar är folksjukdomar i Finland. En undersökning (38) visar att de svenskspråkigas tilltro till vårdpersonalen ökar om personalen talar svenska. I Figur 1 visas hur patienterna upplever att språkligt jämlik kommunikation ökar deras vilja att följa hälsovårdspersonalens råd (38).

Figur 1. I hur stor grad patienterna upplever att vård på modersmålet ökar deras motivation att följa personalens råd Källinformation: gjord på basen av uppgifter från: (38)

52 % av patienterna anser alltså att vård på modersmålet åtminstone i någon mån ökar motivationen att följa hälsovårdspersonalens råd .

I Esbo genomfördes år 2000 en omfattande undersökning (43) om social- och hälsovårdsservicen på svenska. Bl.a. utreddes hur viktigt de svenskspråkiga patienterna ansåg att det är att få tala svenska med tandläkaren. I Figur 2 presenteras resultaten.

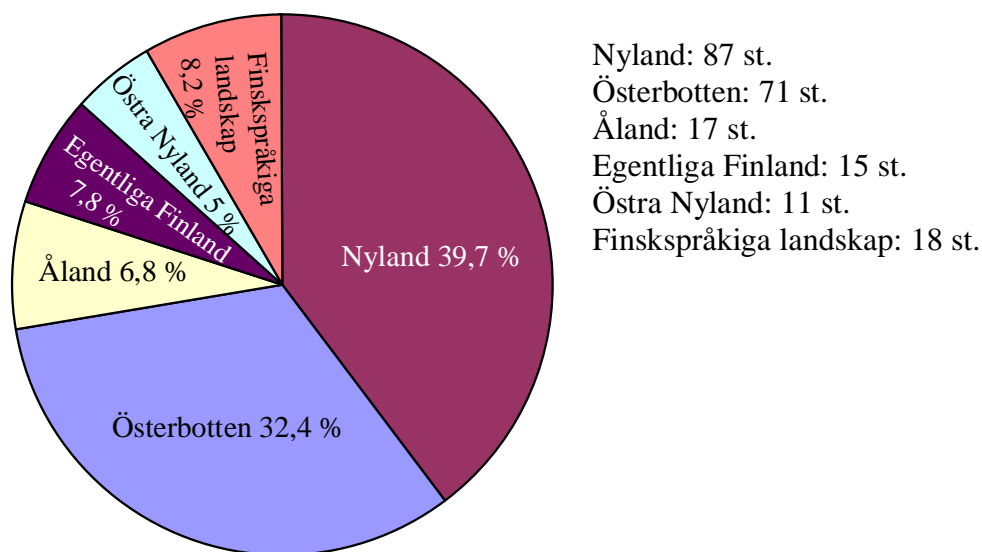

Figur 2. Hur viktigt patienter anser det vara att få tala svenska med tandläkaren Källinformation: gjord på basen av uppgifter från: (43)

Nästan hälften av de svenskspråkiga ansåg alltså att det är viktigt eller mycket viktigt med tandvård på svenska. Eftersom undersökningen gjorts i Esbo och de flesta svenskspråkiga i huvudstadsregionen är tvåspråkiga, skulle resultatet antagligen se annorlunda ut om den utfördes i hela landet, d.v.s. tandvård på svenska skulle antagligen upplevas som viktigare då befolkningen i det övriga landet är mer enspråkigt svensk. Tvåspråkigheten t.ex. i Österbotten fungerar betydligt bättre. De finskspråkigas (tyvärr ofta negativa) attityd i huvudstadsregionen påverkar viljan att försöka tala svenska med tandläkaren och rädslan för att inte bli förstådd till fullo bidrar säkert också. Undersökningen i Esbo visar att ca 25 % av de vuxna patienterna anser att de blivit förstådda då de talat svenska med hälsovårdspersonalen, men lika många anser att de inte blivit förstådda och resten av patienterna visste inte huruvida de blivit förstådda eller inte eller hade ingen åsikt (43). Om sannolikheten att bli förstådd på sitt modersmål är bara 25 %, talar man hellre något annat språk förutsatt att man tror att man själv, då i det här fallet, behärskar finska bättre än tandläkaren behärskar svenska. Att bara 25 % av hälsovårdspersonalen förstår en på svenska är bedrövligt och fast det är positivt att finskspråkiga försöker ge vård på svenska, ökar det inte direkt patientens förtroende och känsla av trygghet om vårdpersonalen inte förstår vad man säger.

2.1.3 Andelen svenskspråkiga tandläkare

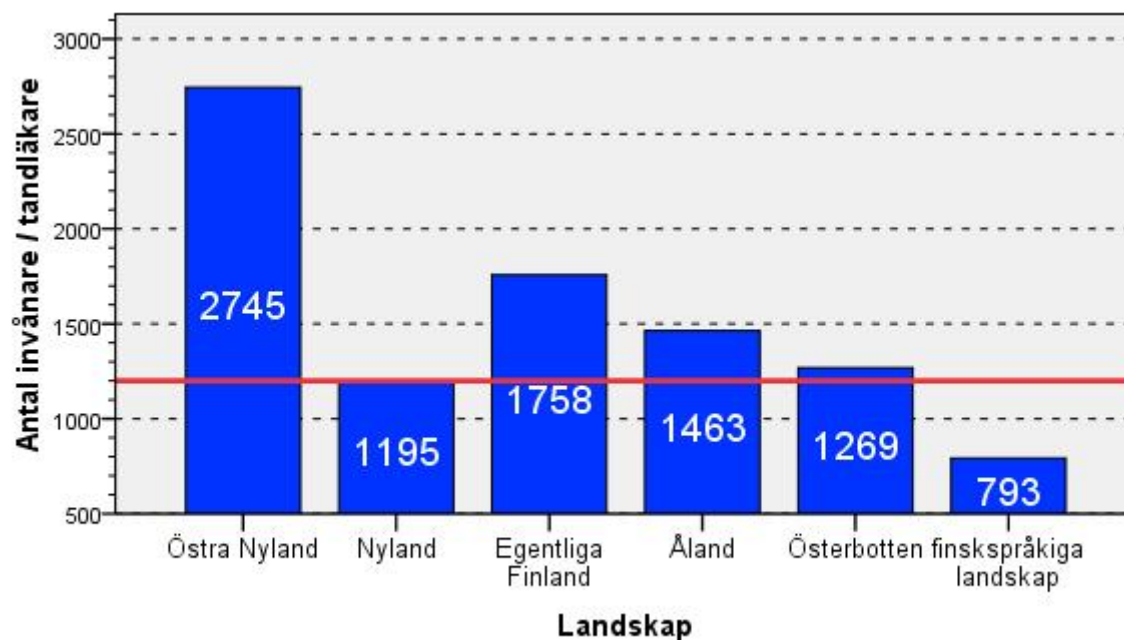
År 2004 fanns det enligt Utbildningsministeriets utredning *Yrke 2020* sammanlagt 219 svenskspråkiga tandläkare i Finland. I hela landet fanns år 2004 allt som allt 4 191 tandläkare, d.v.s. de svenskspråkiga utgjorde 5,2 % av hela landets tandläkare, vilket ligger under de svenskspråkigas andel av alla sysselsatta (i alla yrken), nämligen 5,7 %. (44) 5,2 % var också under den svenskspråkiga befolkningens andel (5,5 %, (37)). I de tvåspråkiga landskapen var 9,7 % av tandläkarna svenskspråkiga. (44) I Figur 3 framgår de svenskspråkiga tandläkarnas fördelning i olika delar av landet angivet i procent av alla svenskspråkiga tandläkare i Finland.

Figur 3. De svenskspråkiga tandläkarnas fördelning i olika delar av landet

Källinformation: beräkningarna gjorda på basen av antalet svenskspråkiga tandläkare i de olika regionerna: (44)

I Finland fanns år 2005 en tandläkare per 1 200 invånare. (45) Om man jämför de svenskspråkiga tandläkarnas förhållande till antalet svenskspråkiga invånare i de olika landskapen är resultaten följande, det röda strecket representerar nivån i Finland överlag:

Figur 4. Antalet svenskspråkiga invånare per svenskspråkig tandläkare i olika landskap

Källinformation: beräkningarna gjorda på basen av antalet tandläkare på de olika orterna: (44) och invånarantalet: (46)

I Östra Nyland var förhållandet alltså mycket sämre än i landet överlag, i Nyland i det närmaste lika, i Egentliga Finland sämre, på Åland sämre, i Österbotten något sämre och i finskspråkiga landskap markant bättre än i landet överlag. Dock är det osäkert hur de svenskspråkiga tandläkarna var fördelade i förhållande till den svenskspråkiga befolkningen på finskspråkiga orter. År 2004 såg situationen således inte så bra ut och som senare konstateras, kommer antalet svenskspråkiga tandläkare att sjunka kraftigt, varvid situationen ytterligare försämras.

Enligt Statistikcentralens uppgifter har arbetslösheten bland de svenskspråkiga tandläkarna varit mycket låg, i det närmaste obefintlig. I slutet av år 2006 fanns det en svenskspråkig arbetslös tandläkare (22 i hela landet). I juni 2007 fanns det också en arbetslös svenskspråkig tandläkare (26 i hela landet). Enligt arbets- och näringsministeriets uppgifter fanns det ingen svenskspråkig arbetslös tandläkare i november 2008. (44)

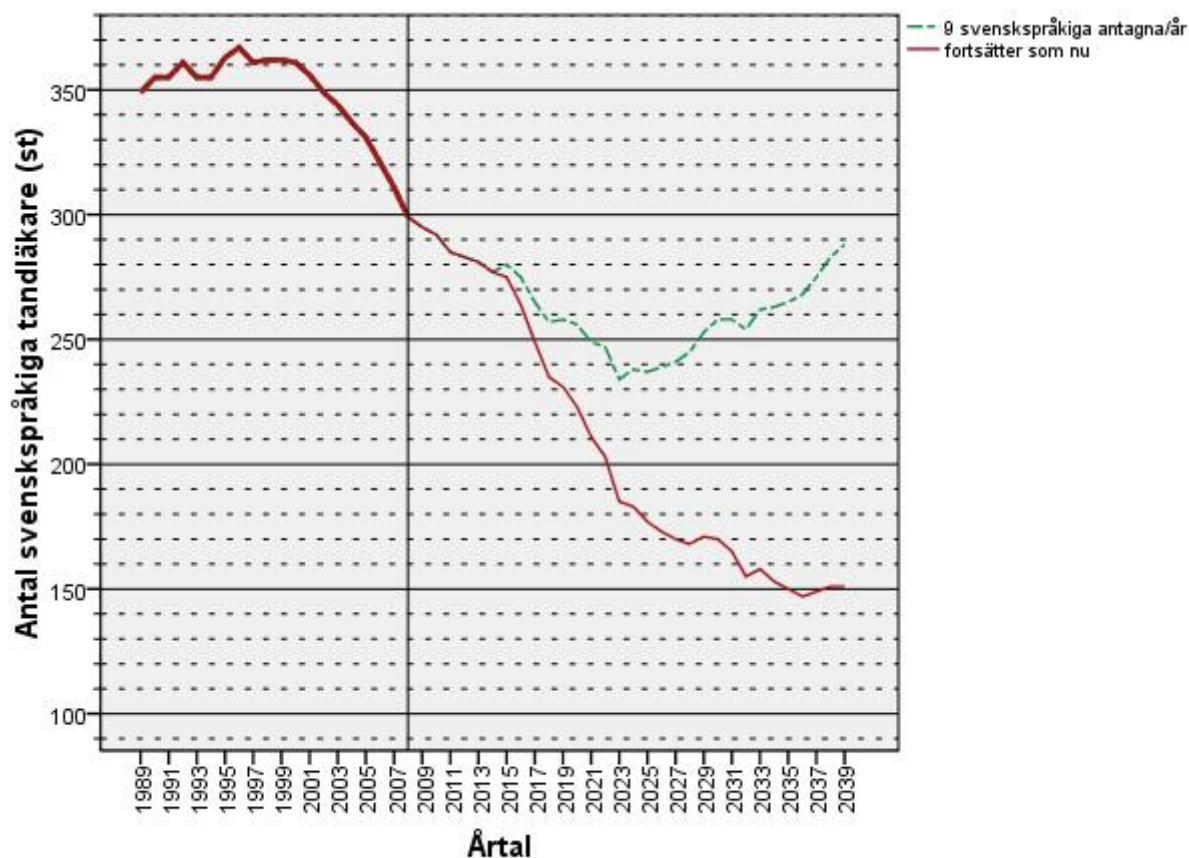
I prognosen i utredningen *Yrke 2020* konstateras det att pensionsavgången bland tandläkare är hög och att servicebehovet väntas öka. För åren 2005-2020 väntas det uppkomma 239 arbetsplatser för nyutbildade svenskspråkiga tandläkare. (44)

2.1.4 Antalet svenskspråkiga tandläkare

Valvira (tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården) upprätthåller ett register (Terhikki) över legitimerad hälsovårdspersonal. På basen av födelseåret hos dem som till registret angett sitt modersmål som svenska har Figur 5 gjorts. Det bör observeras att alla svenskspråkiga knappast har angett sitt modersmål som svenska. Figuren visar antalet svenskspråkiga tandläkare i Finland fram till år 2008 samt en prognos över antalet fram till år 2039 om ungefär lika många nya tandläkare blir färdiga som nu (antaganden som gjorts: att tandläkare blir färdiga i medeltal som 26-åringar och går i pension vid 63, att fyra nya tandläkare blir färdiga vartannat år och vartannat år fem (totalt kommer enligt Tandläkarförbundet fem utomlands ifrån per år (48), varav uppskattningsvis 2-3 av dem från Sverige och läsåret 2008-2009 studerar sju i Åbo (49), fyra i Helsingfors (50), och troligtvis ingen i Uleåborg (uppgifter har inte erhållits). Att 3 % av tandläkarna i arbetsför ålder enligt Tandläkarförbundet (48) beräknas vara borta från arbetslivet har inte beaktats. Dessutom har en uppskattning gjorts över hur situationen skulle se ut om nio svenskspråkiga studerande årligen skulle antas till utbildningarna i Finland fr.o.m. år 2010 (Tandläkarförbundet

uppskattar (48) att 85 % av dem som inlett sina studier också blir färdiga och samma siffra har således använts också i denna prognos) och 2-3 fortfarande skulle komma från Sverige (dock kan det hända att en del av dem som annars skulle komma från Sverige istället skulle komma att studera i Helsingfors i och med en svensk linje).

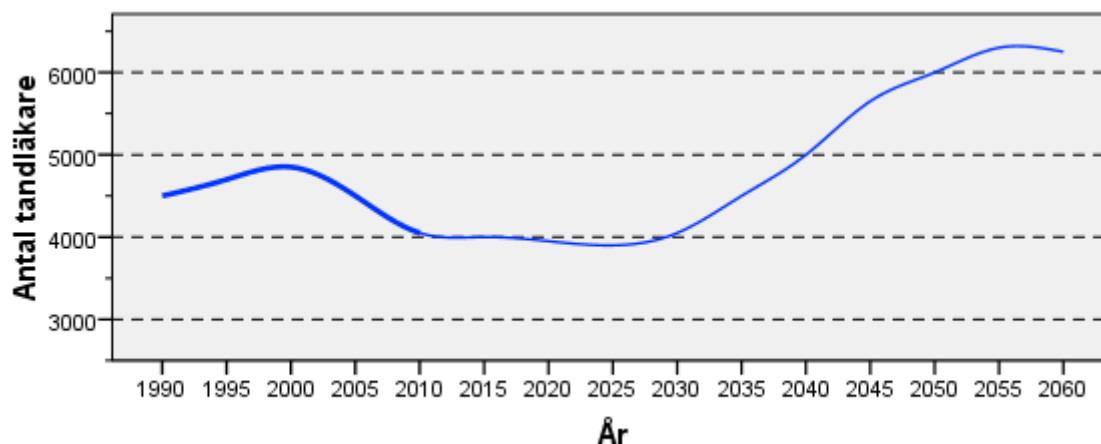
Nio antagna svenskspråkiga studerande skulle motsvara knappa 5 % av alla antagna i hela landet och om en svenskspråkig linje grundas kunde detta vara ett möjligt antal.

Figur 5. Antalet svenskspråkiga tandläkare i Finland åren 1989-2008 och prognos över antalet fram till år 2039 om läget fortsätter som nu och om nio svenskspråkiga nya studerande antas per år Källinformation: gjord på basen av uppgifter om antalet svenskspråkiga tandläkare enligt födelseår: (47)

Som Figur 5 visar, kommer antalet svenskspråkiga tandläkare enligt prognosen att sjunka drastiskt om situationen fortsätter som nu. År 2039 kommer det att finnas ca 150 svenskspråkiga tandläkare och ungefär på den nivån kommer antalet att hållas också efter år 2039. År 2010 kommer tandläkarutbildning att startas på nytt i Kuopio (stängdes 1993) och intagningsmängden skall vara 40 nya studerande (51) och totala intagningen i hela landet

skulle då vara 185. I Figur 6 återges ungefärligt Tandläkarförbundets prognos över antalet tandläkare totalt i Finland fram till år 2060. Observera att skalan inte börjar från 0.

Figur 6. Ungefärlig* prognos över antalet tandläkare totalt i Finland fram till år 2060

Källinformation: *rekonstruerad på basen av uppgifter avlästa från: (52)

Enligt Tandläkarförbundets prognos (52) kommer antalet tandläkare alltså att börja stiga kring år 2025 och mellan åren 2030 och 2040 skulle antalet tandläkare stiga från 4 000 till 5 000. De svenskspråkiga tandläkarnas andel skulle då vara endast 3 %. Med nio svenskspråkiga antagna per år skulle andelen däremot vara 5,8 %. Omkring år 2040 kommer tandläkarnas antal enligt Tandläkarförbundets prognos att överstiga 5 000 och år 2060 vara uppe i ca 6 100 (52). Enligt Tandläkarförbundets verksällande direktör Matti Pöyry (52) behövs det inte mer än 5 000 tandläkare i vårt land, så intagningen borde justeras neråt i något skede, senast kring år 2035. De tandläkare som går i pension 2035 är de som inledde sina tandläkarstudier ca år 1992 och det året var det 126 studerande som antogs. Antalet intagna sjönk efter år 1992 så att det de följande 10 åren togs in i medeltal 74 nya studerande per år. (48) Om antalet intagna inte sänks från 185 kommer antalet nya tandläkare som utbildas således att storligen överskrida antalet som går i pension i slutet av 2030-talet. Att plötsligt sänka antalet intagna med nästan hälften låter inte realistiskt. Sänkningen borde ske välplanerat under flera års tid. Antalet svenskspråkiga studerande skulle givetvis sjunka i motsvarande grad, vilket dock inte tagits i beaktande i prognoserna eftersom man inte vet hur sänkningen kommer att ske.

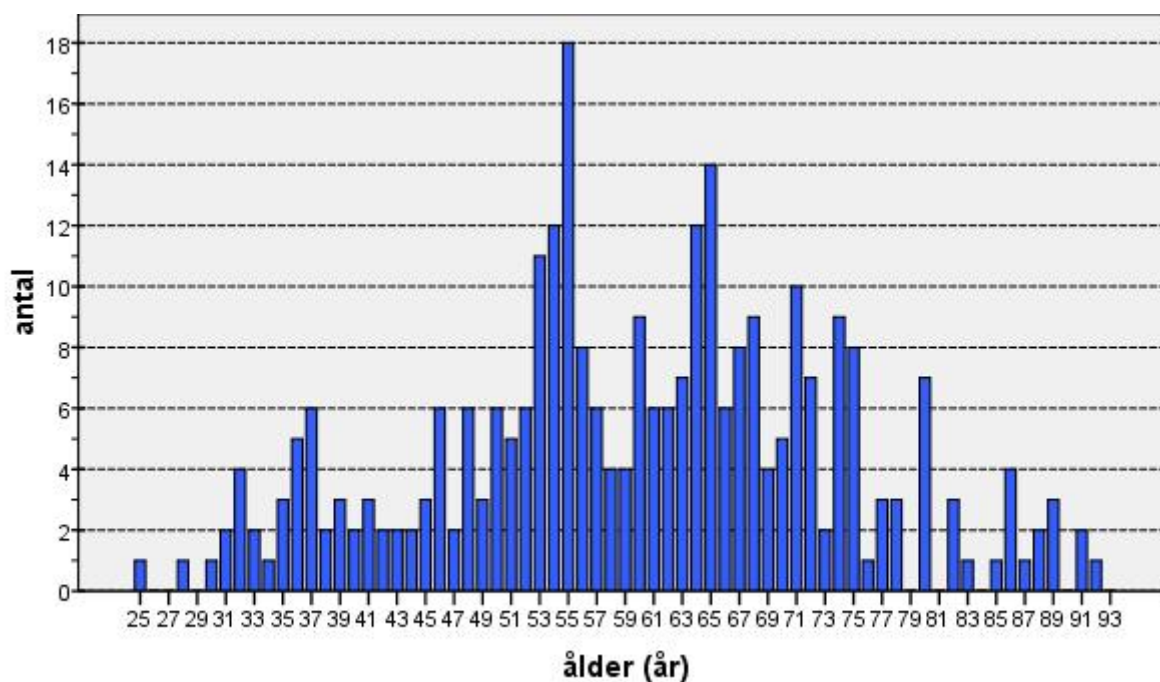
Den ökade intagningen i Kuopio kommer knappast att öka antalet antagna svenskspråkiga studerande eftersom Kuopio som en helfinsk stad knappast lockar till sig svenskspråkiga tandläkarstuderande. En lösning på det kommande problemet med en ännu mindre andel svenskspråkiga tandläkarstuderande skulle vara en svenskspråkig tandläkarlinje och om ca 5

% av intagningsmängden i hela landet skulle tas in på den svenska linjen skulle antalet antagna vara nio per år.

2.1.5 Medlemmar i Odontologiska Samfundet i Finland r.f.

Odontologiska Samfundet i Finland r.f. (OSF) är en svenskspråkig riksomfattande organisation för tandläkare. Organisationen grundades 1936 och den har som ändamål att befordra ett gott kamratskap, tillvarata de svenskspråkiga tandläkarnas intressen och befrämja odontologins utveckling i Finland. För att fullfölja dessa syften anordnar OSF möten med föredrag och diskussioner, kurser och symposier, idkar publikationsverksamhet och utdelar stipendier samt upprätthåller förbindelser med inhemska och utländska tandläkarsammanslutningar. (53)

I Figur 7 presenteras medlemmarna i Odontologiska Samfundets åldersstruktur.

Figur 7. Åldersstrukturen hos medlemmarna i Odontologiska Samfundet år 2009

Totalt medlemsantal: 291, Källinformation: gjord på basen av uppgifter om födelseåret hos medlemmarna i Odontologiska Samfundet: (54)

År 2009 finns ca 290 tandläkare i arbetsför ålder och eftersom en stor del av Odontologiska Samfundets medlemmar är pensionerade (45,7 %), är denna statistik inte helt representativ för att påvisa åldersstrukturen hos svenskspråkiga tandläkare överlag, men den påvisar nog den trend som bekräftas av övriga undersökningsresultat. Så som det förhåller sig bland

Odontologiska Samfundets medlemmar d.v.s. att medelåldern är rätt hög medan det finns rätt få unga, förhåller det sig också bland de svenskspråkiga tandläkarna överlag.

2.2 Enkätundersökningens resultat

Enkätundersökningen utfördes genom att en enkät skickades per e-post till alla övertandläkare i svensk- och tvåspråkiga kommuner, alltså sammanlagt 36 övertandläkare. Fyra övertandläkare nåddes inte p.g.a. föråldrad e-post adress, en var tjänstledig och två meddelade att de inte lyckades svara p.g.a. tekniska problem. Enkäten fanns både på svenska och på finska. Den svenskspråkiga versionen av övertandläkarnas enkät visas i Bilaga 2. Sammanlagt erhöles 15 svar, 7 svarade på den svenskspråkiga och 8 på den finskspråkiga enkäten. Övertandläkarna ombads också förmedla en enkät riktad till tandläkarna som arbetar vid deras hälsovårdscentral/organisation. På den enkäten svarade 56 tandläkare. 16 svarade på den svenskspråkiga versionen och 40 på den finskspråkiga. Den svenskspråkiga versionen av enkäten till hälsovårdscentraltandläkarna visas i Bilaga 3. I Tabell 1 presenteras antalen svar som erhöles av övertandläkarna respektive hälsovårdscentraltandläkarna, samt svarsprocenten. Vad gäller svarsprocenten för övertandläkarnas del har andelen som av någon orsak inte nåddes eller inte hade möjlighet att besvara enkäten räknats bort och vad gäller svarsprocenten bland hälsovårdscentraltandläkarna är svarsprocenten uppskattad enligt antagandet att alla övertandläkare som svarade på enkäten också förmedlade den vidare, bevis på att så är fallet finns dock inte och alla tandläkare har knappast haft möjlighet att svara på enkäten bl.a. eftersom också hyrestandläkare räknats med i antalet tandläkare som arbetar vid hälsovårdcentralen/inom organisationen.

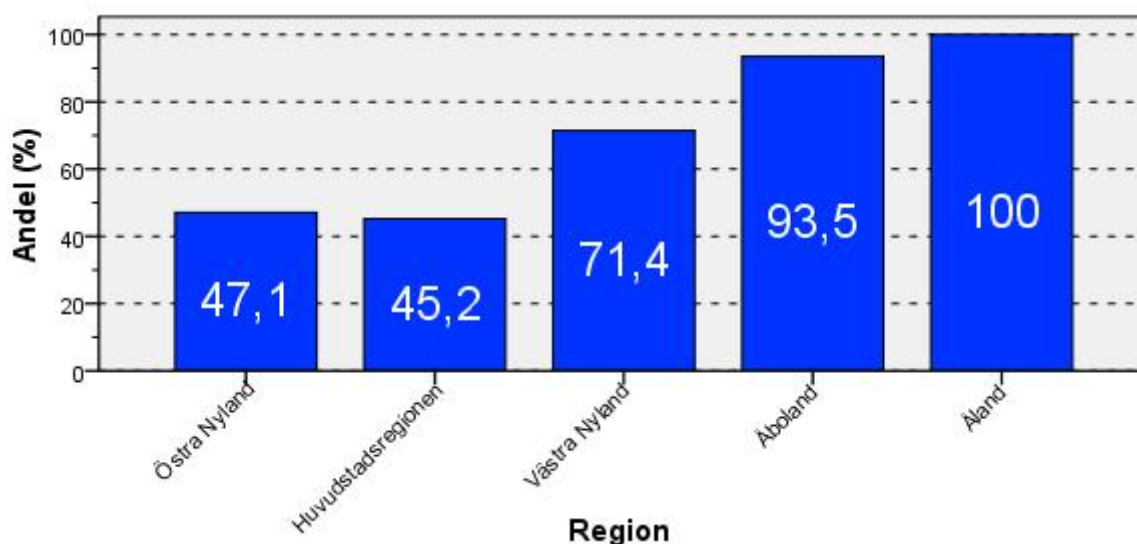
region	Övertandläkare		Hälsovårdscentraltandläkare	
	antal svar	svarsprocent	antal svar	uppskattad svarsprocent
Östra Nyland	3	100	16	61,7
Huvudstadsregionen	3	27,3	19	42,6
Västra Nyland	3	100	10	40,8
Åboland	2	40	2	26,1
Åland	1	100	3	37,5
Österbotten	3	50	6	13,6
totalt	15	51,7	56	36,7

Tabell 1. Hur övertandläkare och hälsovårdscentraltandläkare svarat på enkäten regionvis

Svar av övertandläkare erhöles ganska jämnt från de olika regionerna men svarsprocenten är varierande, i huvudstadsregionen var den lägst. Att bedöma svarsprocenten bland hälsovårdscentraltandläkarna är svårt eftersom man inte vet hur många övertandläkare som skickat enkäten vidare.

2.2.1 Kunskaperna i svenska vid hälsovårdscentralerna i svensk- och tvåspråkiga kommuner

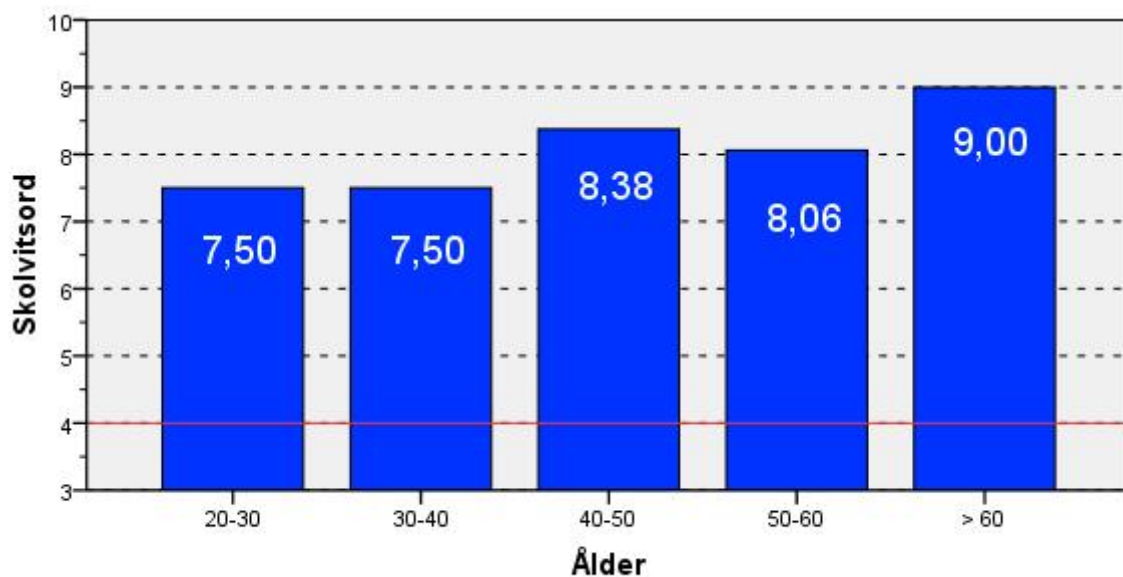
Vid de hälsovårdscentraler där övertandläkaren svarade på enkäten, arbetar sammanlagt 152,6 tandläkare (deltidsarbetande tandläkare anges som decimaltal), av dessa angav övertandläkarna att 105,7 behärskade åtminstone obehindrat svenska, d.v.s. 69,3 %. Regionvis var fördelningen följande:

Figur 8. Andel av hälsovårdscentraltandläkarna som behärskar svenska regionvis

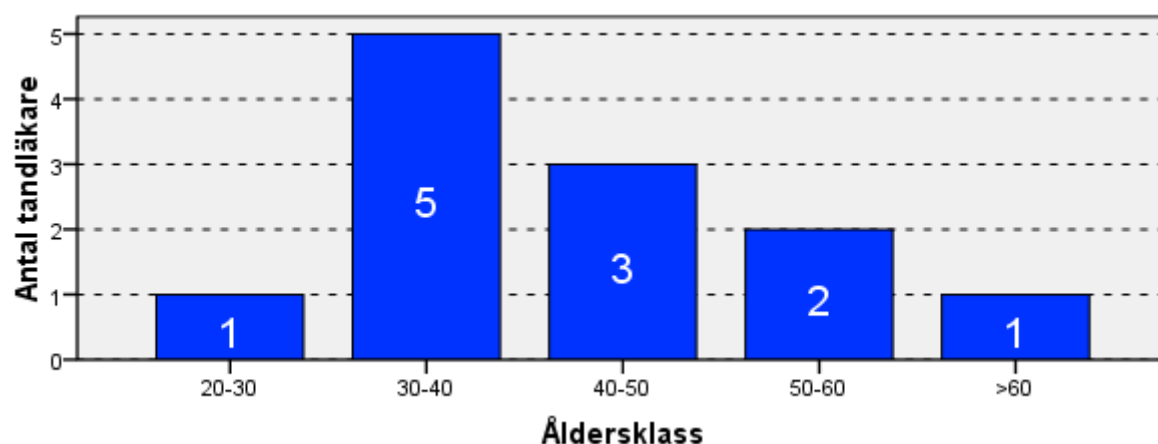
Andelarna är allmänt taget ganska höga. I hur hög grad dessa tandläkare i praktiken erbjuder sig att tala svenska med svenskspråkiga patienter är däremot oklart. I Esbo gjordes år 2000 en omfattande rapport där 1200 svenskspråkiga patienters åsikt om hur väl den kommunala vården fungerade på svenska utreddes. Enligt rapporten ansåg hela 47 % av de svenskspråkiga patienterna inom social- och hälsovården att de nästan aldrig eller aldrig tilltalades på svenska av personalen (43).

I enkäten för hälsocentraltandläkare ombads tandläkarna kryssa för om svenska var deras modersmål eller så fick de ge sig själva ett skolvitsord (4 underkänt - 10 utmärkt). Vitsorden enligt åldersgrupp visas i Figur 9. Det röda strecket representerar vitsordet 4.

Figur 9. Finskspråkiga hälsovårdscentraltandläkarnas självbedömda skolvitsord (4-10) enligt åldersgrupp

Medeltalet för dem som inte hade svenska som modersmål var 7,98. Man måste dock komma ihåg att tandläkare som intresserar sig för språkfrågor sannolikt i högre grad än övriga har svarat på enkäten. Dessutom är samplet på 44 tandläkare för litet för att man ska kunna dra alltför långtgående slutsatser, men det ser ut som om kunskaperna i svenska skulle vara en aning bättre i de äldre åldersklasserna. Övertandläkarnas uppfattning om de anställdas kunskaper i svenska tycks stämma rätt bra överens med hur de tandläkare som svarat upplever sig kunna svenska. Åldersstrukturen hos dem med svenska som modersmål presenteras i Figur 10.

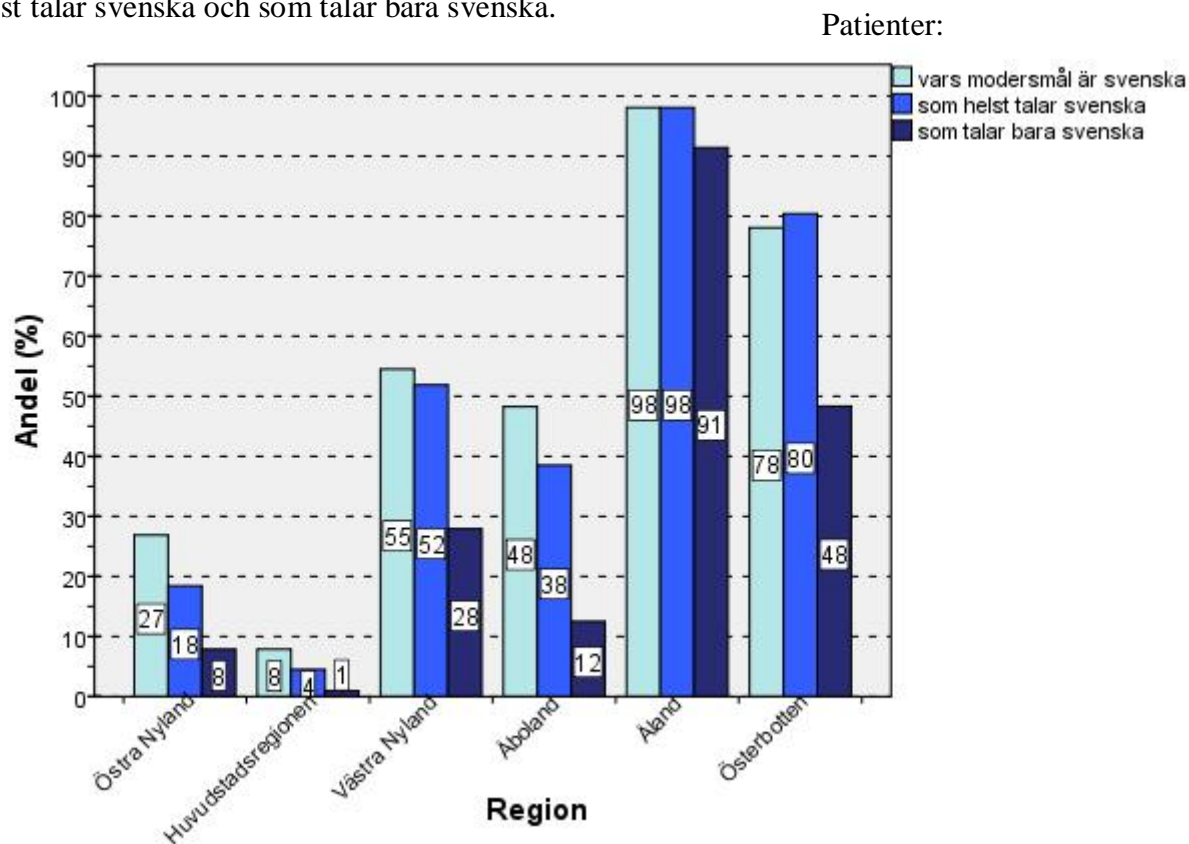

Figur 10. Åldersstrukturen bland dem med svenska som modersmål

Några långtgående slutsatser kan inte dras på basen av så få svar, men detta resultat tyder på att de flesta med svenska som modersmål är medelålders.

2.2.2 Andelen svenskspråkiga patienter

Figur 11 visar regionvis hur stor andel av patienterna som har svenska som modersmål, som helst talar svenska och som talar bara svenska.

Figur 11. Andelen patienter med svenska som modersmål/som föredrar att tala svenska/ kan tala bara svenska med tandläkaren regionvis

Inte helt överraskande är andelen patienter vars modersmål är svenska störst på Åland och i Österbotten. Att det enligt resultatet nästan genomgående är färre som helst talar svenska än vars modersmål är svenska är kanske något förvånande. Här måste man dock komma ihåg att resultatet baserar sig på tandläkarnas och inte på patienternas uppfattning. I huvudstadsregionen är andelen svenskspråkiga patienter rätt liten, men på övriga orter handlar det om betydande andelar.

2.2.3 Rekrytering

2.2.3.1 Rekryteringsbehov

I enkätundersökningen kartlades rekryteringsbehovet vid hälsovårdcentralerna i de svensk- och tvåspråkiga kommunerna. Till de hälsovårdscentraler vars övertandläkare svarade på

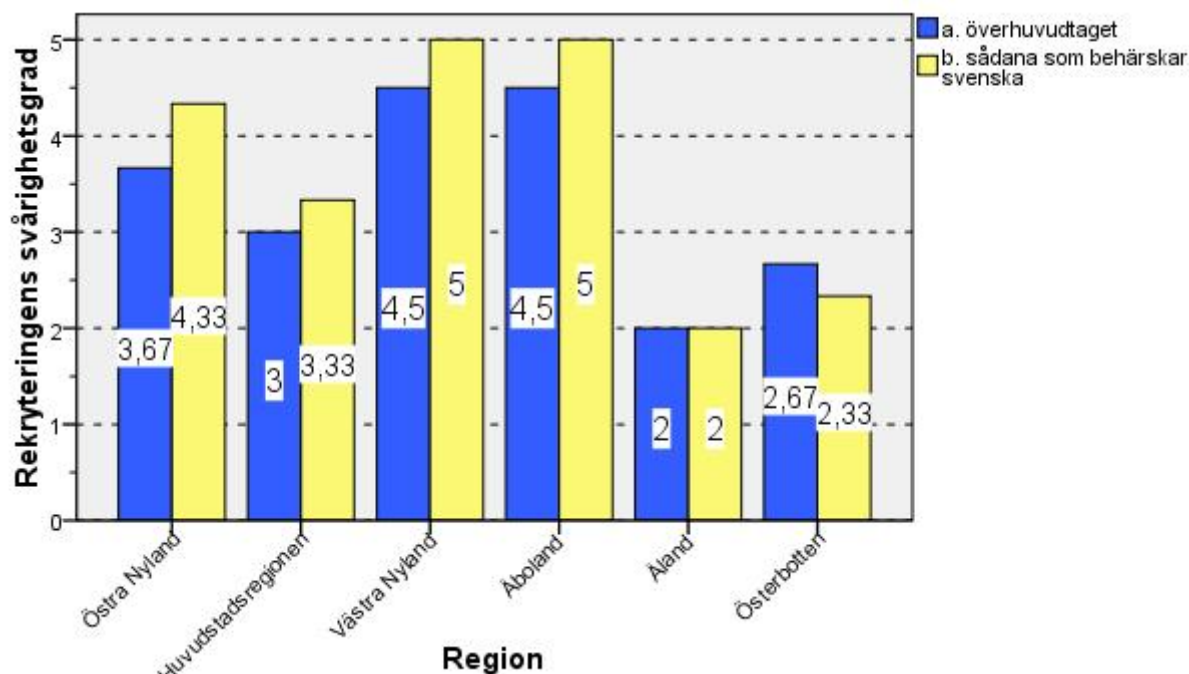
enkäten skulle det behövas sammanlagt 25,4 nya tandläkare och av dessa önskas nästan alla, d.v.s. 21,4, behärska svenska.

2.2.3.2 Språkkrav vid rekrytering

Övertandläkarna tillfrågades också om de varit tvungna att sänka språkkraven för att kunna anställa tandläkare. 46,7 % av övertandläkarna svarade att de i deras kommun varit tvungna att sänka språkkraven. Flera av övertandläkarna påpekade att tandläkare från t.ex. Ryssland och Estland inte behärskar någotdera av de inhemska språken ordentligt, vilket är ett problem.

2.2.3.3 Svårighetsgraden att rekrytera

Övertandläkarna tillfrågades dels hur svårt de tycker att det är att rekrytera nya tandläkare överhuvudtaget och dels hur svårt de tyckte att det var att rekrytera tandläkare som behärskar svenska. I båda fallen fick tandläkarna ange svårighetsgraden på en skala från 0 (inte svårt alls) till 5 (mycket svårt). Medeltalet för svårighetsgraden att rekrytera överhuvudtaget är 3,2 och svårighetsgraden att rekrytera tandläkare som behärskar svenska är 3,5. Det är alltså något svårare att rekrytera tandläkare som behärskar svenska än sådana som inte gör det. I Figur 12 framgår skillnaderna i svårigheten att rekrytera regionvis.

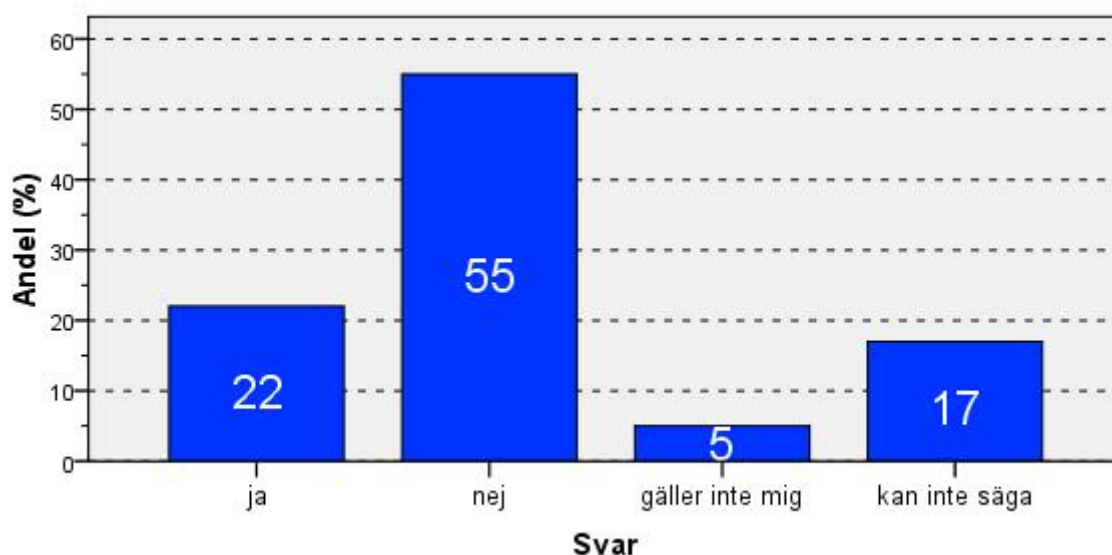
Figur 12. Svårighetsgraden att rekrytera a. överhuvudtaget och b. sådana som behärskar svenska regionvis

Glädjande är att det på de mest svenskspråkiga orterna är lika lätt (Åland) eller lättare (Österbotten) att rekrytera tandläkare som behärskar svenska.

2.2.3.4 Språktillägg och språkflaggor

53,3 % av övertandläkarna angav att det i deras kommun utbetalas språktillägg. Summan varierade mellan 10 och 80 €, i medeltal var summan 29,20 €. 46,2 % av övertandläkarna trodde att ett språktillägg överhuvudtaget eller ett större språktillägg skulle locka fler arbetssökande tandläkare som behärskar svenska.

I en undersökning i Esbo (43) tillfrågades år 2000 vårdpersonalen som arbetar vid den kommunala social- och hälsovården om huruvida språktillägget (som då var 70-90 mk, d.v.s. ca 12-15 €) motiverar personalen att studera svenska. Resultaten presenteras i Figur 13.

Figur 13. Motiverar ett språktillägg på 12-15 € hälsovårdspersonalen att studera svenska? Källinformation: gjord på basen av uppgifter från: (43)

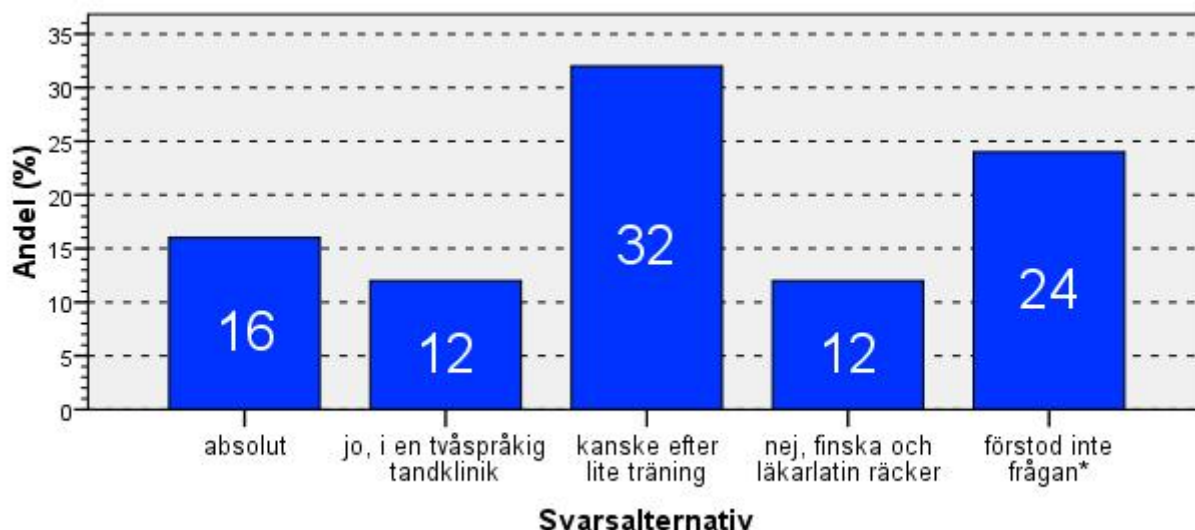
De som svarade ansåg att ett tillägg på 200-1000 mk, d.v.s. ca 34-170 € skulle motivera dem att studera svenska, de flesta tyckte att 300 mk, d.v.s. ca 51 € skulle motivera. (43) Eftersom en tandläkares grundlön är högre än största delen av den övriga vårdpersonalens (med undantag för läkarna), krävs antagligen ett större språktillägg för att motivera tandläkare än för att motivera lägre avlönad vårdpersonal, eftersom språktillägget för tandläkarna utgör en mindre andel av den totala lönen. I vilket fall som helst skulle ett högre språktillägg i kommunerna kunna förbättra tandläkarnas och den övriga tandvårdspersonalens kunskaper i svenska.

På många håll används språkflaggor för att visa vilka språk personalen behärskar. Enligt en undersökning (43) önskar 79 % av klienterna vid social- och hälsovårdscentralerna i Esbo att personalen bär språkflaggor. I tandvården är det av större vikt att personalen behärskar språket tillräckligt väl än på andra ställen, som t.ex. i ett varuhus. Ibland kan det vara knaggligt med språkkunskaperna trots språkflagga och för tvåspråkiga kunder är finska då ofta att föredra. Man kunde försäkra patienten om personalens tillräckliga språkkunskaper och således förbättra den svenskspråkiga servicen i den kommunala tandvården genom att se över kraven för att få bära språkflagga (och erhålla språktillägg) och genom att se till att kraven kommer till allmän kännedom. Till förutsättningarna för att få bära språkflagga och erhålla språktillägg kunde t.ex. höra att man talar åtminstone någorlunda flytande svenska och att man alltid erbjuder sig att tala svenska med svenskspråkiga patienter. Man kunde också vid tidsbokningen se till att de patienter som vill tala svenska alltid i mån av möjlighet får gå till en tandläkare som verkligen är villig att tala svenska. På den privata sektorn kunde det finnas krav på hur bra tandläkaren måste behärska svenska för att få utannonsera kunskaper i svenska och dessa krav borde tydligt komma fram på ställen där tandläkare annonserar.

2.3 Övrigt

2.3.1 Odontologiestuderandes kunskaper i svenska

Språkcentret vid Helsingfors universitet ordnar språkprov i bl.a. svenska. För att få en uppfattning om odontologiestuderandenas kunskaper i svenska tillfrågades språkcentret om de har statistik över hur stor del av deltagarna som kommer igenom och hurdana poäng odontologiestuderande i allmänhet erhåller. Något svar erhöles inte. På Oulun hammaslääketieteen kiltar ry:s (d.v.s. föreningen för odontologiestuderande i Uleåborg) hemsida sattes i föreningens regi i november 2008 upp en gallup om huruvida de studerande var beredda att arbeta som tandläkare på svenska. 25 studerande svarade på gallupen och resultaten presenteras i Figur 14.

Figur 14. Kan odontologiestuderande i Uleåborg tänka sig att arbeta som tandläkare på svenska? Källinformation: Gjord på basen av uppgifter från: (55)

* detta svarsalternativ var på finska

Majoriteten (60 %) kunde alltså tänka sig att arbeta på svenska. Här måste man dock ta i beaktande att största delen av dem som studerar i Uleåborg sannolikt kommer från en helt finsk miljö och andelen skulle således troligtvis vara större enligt en riksomfattande undersökning.

2.3.2 Språkkurser för tandläkare och -studerande

I enkäternas utrymme för fria kommentarer föreslog en övertandläkare att det skulle vara viktigt att genom fortbildning öka finskspråkiga tandläkares kunskaper i svenska och öka motivationen att studera och tala svenska. Också tandläkare med utländskt ursprung kunde i viss mån ha nytta av liknande kurser. Att t.ex. Odontologiska Samfundet i Finland, t.ex. i samarbete med Tandläkarförbundet, skulle ordna kurser i svenska för tandläkare kunde föreslås. Man kunde även utveckla något slags självstudiematerial riktat till tandläkare.

En annan övertandläkare föreslår ökad undervisning i svenska för tandläkarstuderande. Detta skulle säkert bidra positivt till de finskspråkiga blivande tandläkarnas beredskap att ge vård på svenska i framtiden. För tillfället erbjuds det vid medicinska fakulteten i Helsingfors en kurs som heter Svenska för odontologer (56), vilket är bra. Kursen är riktad till femte årets studerande (56), men kunde kanske vara redan för fjärde årskursen. Man kunde eventuellt också tänka sig att det kunde ordnas fler frivilliga kurser för intresserade. T.ex. finns det en

kurs i användning av svenska i läkaryrket (56) och en motsvarande kurs för tandläkare kunde ordnas.

Samma övertandläkare föreslår också kurser i finska för studerande som är så gott som enspråkigt svenskspråkiga. Då det för tillfället finns så få svenskspråkiga studerande och nästan alla är tvåspråkiga är det kanske inte aktuellt med kurser i finska. Men om fler svenskspråkiga studerande fanns och också studerande från helt svenskspråkiga områden i större grad skulle lockas till tandläkarstudier, skulle det vara ett stort stöd för dessa studerande om kurser i finska för tandläkare ordnades och kurser skulle göra att det skulle kännas åtminstone lite tryggare att söka till tandläkarutbildning i Finland. För att utföra de obligatoriska studierna i finska (3 studiepoäng, 1 studiepoäng motsvarar ungefär 27 timmars arbete) erbjuds de svenskspråkiga studerande en kurs i skriftliga och muntliga färdigheter i finska som är gemensam för studerande vid alla fakulteter, eller så kan man delta i ett språkprov. Mera lättillgänglig information om möjligheterna att utföra de obligatoriska studiepoängen i svenska efterlyses, information för finskspråkiga om hur man utför studierna i svenska finns nog.

2.3.3 Modersmålsundervisning för svenskspråkiga tandläkarstuderande

Största delen av de 4 studiepoäng i modersmålet som ingår i en tandläkares examen utförs i form av ett mognadsprov som skrivs om det ämne man gjort sina fördjupande studier om och detta prov språkgranskas. (56) I regel skrivs de fördjupande studiernas skriftliga del på den studerandes modersmål (56) och då är det inget problem att skriva mognadsprovet på svenska. Att skriva sin studie på svenska kan dock vara lite utmanande om den ansvariga handledaren är finskspråkig, den forskningsgrupp man arbetar med är finskspråkig (om man gör en studie som innefattar konkret forskning) och facklitteraturen ofta är på engelska. Om man då dessutom är bra på finska kan det kännas lättare att skriva sin studie på finska varvid det kan vara svårt att skriva mognadsprovet på svenska då man inte känner till de termer som används på svenska. Både finsk- och svenskspråkiga har möjlighet att skriva sin studie på engelska (om man eftersträvar en mer internationell spridning), men om handledaren och forskningsgruppen talar finska är det lättare för de finskspråkiga än för de svenskspråkiga studerande att skriva mognadsprovet på sitt modersmål. Att hitta en handledare inom det ämne som intresserar en som behärskar svenska tillräckligt bra för att kunna stöda skrivandet av en studie är inte nödvändigtvis det lättaste. Idealället skulle vara att kommunikationen

mellan handledare och studerande skulle ske på den studerandes modersmål och att språket inte av någondera parten skulle upplevas som något som helst hinder för kommunikationen. Kurser i svenska för personalen som undervisar vid institutionen kunde i viss mån hjälpa. Att anställa någon person med svenska som modersmål som kan undervisa inom de viktigaste områdena inom odontologin skulle troligtvis vara allra bäst, både med tanke på handledande av de fördjupande studierna och med tanke på utvecklandet av svenskspråkig undervisning överlag. Den ansvariga handledaren bör dock ha doktorerat, vilket kan försvåra rekryterandet.

En del av modersmålsstudierna är integrerade i studiehelheten *Att växa till tandläkare* (på finska *Kasvaminen hammaslääkäriksi*, KHL). (56) Denna del utgörs av t.ex. skriftliga inlärningsdagböcker och små grupparbeten som presenteras skriftligt och muntligt. I dagens läge nämns inte möjligheten att få skriva dessa på svenska och således skrivs det som är tänkt som arbeten i modersmålet i själva verket på finska. Inlärningsdagböcker borde man absolut få skriva på svenska och kanske får man det också, men läraren kunde påpeka detta. Grupparbeten skulle förstås kräva att hela gruppen är svenskspråkig.

2.3.4 Utbildning av övrig tandvårdspersonal på svenska

Tandläkare arbetar oftast tillsammans med en assisterande tandskötare. Om tandläkaren inte behärskar svenska tillräckligt väl för att kunna kommunicera med patienten, kan tandskötaren vid behov fungera som tolk och sköta kommunikationen med patienten. Arbetsfördelningen mellan tandläkare och tandhygienister håller på att förändras och trenden är att det blir allt vanligare att tandhygienisten sköter granskningar och preventiv vård. Speciellt barn och pensionärer besöker ofta tandhygienister och bland dessa grupper är vård på modersmålet speciellt viktigt. (39) Övrig svenskspråkig tandvårdspersonal kan således i viss mån avhjälpa bristen på svenskspråkiga tandläkare och därför tas även utbildning av övrig tandvårdspersonal kort upp i detta sammanhang.

År 1973 startades tandskötarutbildning på svenska vid Svenska sjukvårdsinstitutet (Sjukis) i Helsingfors. Utbildning på svenska för tandhygienister startade ungefär år 1980. Dessa utbildningar slutade kring 1996 på grund av för få sökande. (58) I Österbotten kan man inom närvårdarutbildningen välja utbildningsprogrammet för mun- och tandvård och på så sätt bli tandskötare vid det som nu heter Yrkesakademin i Österbotten (16) (bildades i början av år 2009 av en samgång mellan Svenska yrkesinstitutet, Korsnäs Kurscenter och Vocana (16)).

Sedan utbildningen i Helsingfors stängdes har cirka 5 grupper med 10-12 studerande per kurs utbildats i Österbotten och på den nuvarande kursen studerar 20 personer. Tandhygienister utbildas för tillfället inte på svenska i Finland. Det har dock funnits planer på att starta tandhygienistutbildning i Österbotten men planerna har inte ännu lett till några konkreta resultat. (58) Det är bra att tandskötare utbildas på svenska i Finland och i Österbotten är behovet av svenskspråkiga tandskötare troligtvis störst. Huruvida behovet i Södra Finland täcks är oklart och har inte heller utretts i detta sammanhang. Det kan konstateras att tandhygienistutbildning borde erbjudas på svenska.

3 Orsaker till att en svenskspråkig studielinje borde grundas

3.1 Allmänt

Ett argument för att en svenskspråkig studielinje borde grundas är Finlands grundlags 17 § som redan tidigare nämnts i samband med behovet av svenskspråkiga tandläkare, men den gäller lika väl i detta sammanhang. Paragrafen fordrar att det allmänna, dit också universiteten räknas, skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällseliga behov enligt lika grunder. (32) Därför har de svenskspråkiga rätt att erhålla undervisning på svenska också inom odontologi och svenskspråkig undervisning skulle gynna också de blivande tandläkarnas svenskspråkiga patienter.

3.1.1 Motiveringar för den svenska läkarlinjen

Finska Läkaresällskapets kommitté för planering och utveckling av den svenskspråkiga medicinska utbildningen i Finland kom år 1977 i sin utredning med motiveringar för varför en svenskspråkig läkarlinje borde grundas (18). Tandläkarutbildningen togs inte då i beaktande, men samma argument kan med fog användas också då det gäller en tandläkarlinje.

Undervisning ges på svenska inom i det närmaste alla andra studieinriktningar utom odontologi (se kapitel 1.1, Bakgrund: Utbildning på svenska i Finland, s. 4). Som Finska Läkaresällskapets kommitté för planering av den svenskspråkiga medicinska utbildningen i Finland konstaterade redan 1977 är läkaryrket ett vanligt och socialt orienterat yrke (18), och det samma gäller i högsta grad också tandläkaryrket. Därför vore svenskspråkig undervisning

även inom odontologin välmotiverad. I Utbildningsministeriets *Promemoria av arbetsgruppen för den svenska läkarutbildningen* från år 1986 konstateras att det faktum att svenskspråkig undervisning ges inom alla andra studieinriktningar gör att svenskspråkiga hellre söker sig till branscher där det är möjligt att studera på svenska (59). Detta antagande styrks av att över 90 % av dem som fått sin grundutbildning på svenska och som studerar i Finland är inskrivna vid en svensk- eller tvåspråkig enhet (60).

Av dem som söker in till medicinska fakulteten är det få som kommer in direkt efter studentskrivningarna (se statistik i kapitel 4.3.4 Riksomfattande intagning, s. 45). Bland dem som inte kommer in på första försöket är det vanligt att söka sig till Tekniska högskolan, matematisk- naturvetenskapliga fakulteten eller biovetenskapliga fakulteten för att på så sätt förbereda sig för nästa års urvalsprov. Många söker på nytt till medicinska fakulteten, men det är också många, speciellt sådana som sökt flera gånger, som ger upp och fortsätter studera det de börjat med vid någon annan fakultet. Det finns också de som trivs så bra med det de börjat studera att de därför fortsätter studera det. Denna trend gör att färre studerande sist och slutligen studerar odontologi.

Saker som enligt Finska Läkaresällskapets kommitté skulle stärkas av en svenskspråkig studielinje i medicin är: (18)

- läkarservice på svenska
- ökad motivation bland svenskspråkiga att studera medicin
- inläring av terminologi på svenska
- kan öka intresset bland finskspråkiga att studera svenska
- möjlighet till nordiska kontakter

Alla dessa motiveringar för en svensk läkarlinje gäller likaledes för en svensk tandläkarlinje.

3.1.2 Strategi för högskoleutbildning på svenska i Finland

Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen (som enligt FFS 1354/1990 är ett lagstadgat organ (50)) har år 2003 och 2005 kommit ut med *Högskoleutbildning på svenska i Finland En strategi* (2003) och *Strategi för den svenska högskoleutbildningen i Finland* (2005). I strategin från 2003 konstateras att bara 0,8 % (1 av 79 per år i medeltal) av de nya odontologiestuderandena i hela landet åren 2000-2002 var finlandssvenska. Bara idrottsvetenskaper hade en lägre andel svenskspråkiga (0,5 %). (61)

I strategin från 2005 delas yrken in i 3 kategorier på basen av hur viktigt det är att kunna svenska i olika yrken. Kategorierna är: kulturbärande åligganden, uppgifter där fungerande service bör kunna ges på svenska och områden där det inte saknar betydelse att det svenska språket är företrätt. Odontologi räknas till den andra av de nämnda kategorierna, d.v.s. fungerande service bör kunna ges på svenska. (60)

I Tabell 2 visas hur stor andel av alla de studerande som inledde sina studier åren 2000-2002 inom universitetens alla utbildningsområden som i medeltal var svenskspråkiga per år (61) samt hur stor andel av de nya svenskspråkiga universitets- respektive både universitets- och yrkeshögskolestuderande som studerade inom de olika utbildningsområdena. Som svenskspråkiga universitetsstuderande har de som angett att deras modersmål är svenska räknats medan antalet svenskspråkiga yrkeshögskolestuderande är antalet som tog emot en studieplats inom svenskspråkig utbildning läsåret 2002-2003 (61). I tabellen används benämningen svenska i betydelsen svenskspråkiga. Där det är möjligt anges också utbildningsområdets kategori enligt den ovan nämnda kategoriseringen, d.v.s. 1 = kulturbärande åligganden, 2 = uppgifter där service bör kunna ges på svenska och 3 = område där det inte saknar betydelse att det svenska språket är företrätt. (60)

Utbildningsområde	Andel (%) svensk-språkiga	% av svenska universitets-studerandena	% av svenska yrkeshögskole- o. universitetsstuderandena	klassificering*
Konstindustri	3,6	1,1	0,53	
Teater och Dans	9	5,5	3,1	
Musik	3,4	0,4	0,19	
Bildkonst	9,3	0,2	0,11	
Veterinärmedicin	3,8	0,2	0,08	2
Farmaci	6,1	2	0,98	2
Odontologi	0,8	0,1	0,04	2
Medicin	4,4	1,7	0,83	2
Hälsovetenskaper	4,4	1,4	0,68	2
Idrottsvetenskaper	0,5	0,1	0,04	
Naturvetenskaper	3,8	11	5,3	3
Agrikultur-forstvetenskaper	2,7	0,9	0,4	2
Teknik	3,4	9,1	4,4	3
Humanistiska vetenskaper	5,7	13,6	6,6	
Psykologi	5,3	0,9	0,4	2
Teologi	5,6	1,2	0,57	2

Fortsätter på följande sida...

Utbildningsområde	Andel (%) svensk-språkiga	% av svenska universitets-studerandena	% av svenska yrkeshögskole- o. universitetsstuderandena	klassi- ficering*
Samhällsvetenskaper	9,4	15,2	7,3	
Juridik	8,6	3,4	1,7	2
Pedagogik	6,8	12,4	6,0	1
Ekonomiska vetenskaper	12,6	24,6	11,9	3
medeltal för alla områden	6,2	—	—	—

Tabell 2. Andelen svenskspråkiga studerande som i medeltal inlett sina studier åren 2000-2002 enligt utbildningsområde Källinformation: andelarna i första kolumnen och antalen som använts för beräkandet av andelarna i andra och tredje kolumnen: (61), kategoriseringen: (60)

*Ämneslärare i naturvetenskapliga ämnen hör till kategori 1

Ur tabellen framgår att andelen svenskspråkiga studerande var rätt ojämnt fördelad på de olika utbildningsområdena. Man kan fundera över hur väl andelarna motsvarar det verkliga behovet av svenskkunniga inom de olika områdena och om en del av resurserna för utbildning på svenska eventuellt borde omfördelas. Vissa områden hade betydligt större andel svenskspråkiga nya studerande än den svenskspråkiga befolkningens andel (5,5 % i årsskiftet 2007-2008 (37)). De ekonomiska vetenskaperna (som hör till kategori 3) hade den allra största andelen svenskspråkiga studerande. Andelen nya odontologiestuderande var som redan tidigare konstaterats liten.

Odontologi klassificeras i båda strategierna som ett bristområde. Indelningen i kategorier skall användas som grund vid bedömningen av hur utbildning på svenska skall organiseras och tryggas. I strategin från 2005 konstateras att det är uppenbart att behovet av tandläkare med kunskaper i svenska för närvarande inte tillfredsställs och att diskussion med Helsingfors universitet bör inledas för att komma fram till tänkbara åtgärder. I strategin konstateras också att svenska kvoter eller andra specialarrangemang bör övervägas (60). I strategin från år 2005 konstateras att förbättringar har skett inom övriga bristområden, men att odontologi fortfarande led av brist på svenskspråkiga studerande. I strategin konstateras också att lösningar inom andra bristområden har hittats genom att erbjuda undervisning på svenska. Att erbjuda utbildning på svenska skulle med största sannolikhet åtminstone delvis lösa problemet också inom odontologin.

3.1.3 Behov av svenskspråkiga odontologiestuderande enligt Yrke 2020

Enligt prognosen *Yrke 2020* inledde i medeltal tre nya svenskspråkiga sin tandläkarutbildning per år under åren 2001-2006. I prognosen framgår att enligt *Statsrådets utvecklingsplan för utbildning och forskning 2007-2012* borde 15 nya svenskspråkiga inleda sina studier år 2012 och enligt prognosen borde antalet år 2020 vara 20 nya svenskspråkiga studerande per år. (44) För att uppnå dessa mål bör åtgärder vidtas och 15 respektive 20 nya studerande är betydligt mer än de nio som skulle tas in på en eventuell svenskspråkig tandläkarlinje med 5 % av alla intagna till tandläkarutbildning i hela landet.

3.1.4 Antal svenskspråkiga tandläkarstuderande i Finland

I Tabell 3 framgår hur många svenskspråkiga studerande som läsåret 2008-2009 studerar till tandläkare i Helsingfors och Åbo på de olika årskurserna samt hur många som totalt studerar på kursen (antal svenskspråkiga/antal totalt). Uppgifter från Uleåborg har inte erhållits, trots idoga försök, men Uleåborg som en så gott som helfinsk stad kan knappast antas vara en särskilt attraktiv studiestad för svenskspråkiga.

Årskurs	Antal studerande i Helsingfors	Antal studerande i Åbo
1	1/49	2/40
2	0/50	0/20
3	0/35	0/19
4	1/33	2/18
5	2/34	3/21

Tabell 3. Antalet svenskspråkiga tandläkarstuderande i Helsingfors respektive Åbo läsåret 2008-2009 Källinformation: uppgifterna om Åbo: (49), uppgifterna om Helsingfors sammansatt av uppgifter om antal svenskspråkiga studerande: (50) och totala antalet studerande: (62)

För tillfället studerar alltså med säkerhet bara 11 svenskspråkiga till tandläkare, d.v.s. 3,4 % av tandläkarstuderandena i Helsingfors och Åbo och knappa 2,1 % av studerandena i hela landet. Antalet svenskspråkiga tandläkarstuderande i Finland är lågt och det är värt att nämna att det läsåret 2008-2009 på årskurs 2 och 3 inte finns en enda svenskspråkig studerande. Samtidigt har tandläkarutbildningen i hela landet ökat från 85 antagna nya studerande år 2003 till 145 år 2008. År 2010 tas de första nya studerandena in vid den nyöppnade odontologiska

institutionen i Kuopio och totalantalet nyantagna studerande stiger då till 185 per år (52). Andelen svenskspråkiga studerande kommer då ytterligare att sjunka eftersom svenskspråkiga knappast söker sig till den helfinska orten Kuopio. Om man räknar med medeltalet på 2,2 nya svenskspråkiga studerande per årskurs i hela landet (läget läsåret 2008-2009), kommer knappa 1,2 % av de nya studerande som inleder sina tandläkarstudier från och med år 2010 att vara svenskspråkiga. Som det konstaterades i kapitel 1.2 Läkarutbildning på svenska i Finland var situationen lite liknande inom läkarutbildningen i slutet av 1970-talet, d.v.s. utbildningen i hela landet hade utökats kraftigt medan antalet svenskspråkiga studerande hölls konstant. Problemet åtgärdades genom att den svenska läkarlinjen grundades år 1979.

3.1.5 Antal finländska studerande i Sverige

En förfrågan angående antal studerande från Finland skickades till alla fakulteter i Sverige där tandläkarutbildning ges, d.v.s. Karolinska Institutet, Göteborgs universitet, Malmö högskola samt Umeå universitet. Eftersom svar erhöles bara från Umeå universitet som inte har något register över studenternas hemland, har uppgifter samlats från olika håll. Uppgifterna gäller läsåret 2008-2009. Enligt en artikel i Tandläkartidningen 15/08 om att studera i Umeå studerar fem stycken finländare i Umeå (63). Föreningarna för odontologiestuderanden på orterna med tandläkarutbildning tillfrågades också. Svar erhöles från Umeå och Göteborg, tyvärr hade inte studentföreningarna heller noggranna uppgifter om antalet studerande från Finland. I Göteborg kände ordföranden för Odontologiska Föreningen till två studerande från Finland, en från Åland och en från Helsingfors. En finlandssvensk odontologiestuderande i Stockholm kände till att en från Österbotten studerar på fjärde årskursen i Göteborg och att det i Malmö studerar åtminstone en från Österbotten på första årskursen. I Stockholm studerar åtminstone tre finlandssvenskar till tandläkare, två från huvudstadsregionen (en på första årskursen och en på andra) samt en ålänning på tredje eller fjärde årskursen. Sammanlagt studerar alltså minst 12 finlandssvenskar till tandläkare i Sverige. I Danmark studerar åtminstone en finlandssvensk (på första årskursen) till tandläkare.

3.2 För- och nackdelar med att studera utomlands

Det primära valet för studier utomlands är med största sannolikhet för finlandssvenskarnas del Sverige. Därför behandlas här främst för- och nackdelar med att studera i Sverige men i detta sammanhang tas också för- och nackdelar med att studera i andra länder i viss mån i beaktande.

3.2.1 Geografiska, sociala och kulturella aspekter

För unga från Österbotten är Umeå det närmaste stället där man kan studera odontologi, resan över från Vasa till Umeå tar med färja 3,5 timmar och rutten trafikeras dagligen (64). Det korta avståndet kan vara en orsak för unga att söka sig till Umeå. För många unga som funderar på att söka sig utomlands för att studera ter det sig lockande att bekanta sig med ett annat lands kultur och lära känna nya människor från ett annat land. Å andra sidan kan det kännas tungt att vara långt borta från familj och vänner.

3.2.2 Språkliga aspekter

För unga från helsvensk miljö är det en lockande möjlighet att få sin utbildning helt och hållet på svenska. De som väljer att studera i något annat land har en ypperlig möjlighet att lära sig landets språk. Nackdelarna med att studera utomlands är att man inte lär sig fackspråket på finska. Dessutom om man är i det närmaste enspråkigt svensk så går man miste om möjligheten att under studietiden lära sig finska. Att kunna finska är en absolut nödvändighet om man skall fungera som tandläkare i Finland, utom möjligen på Åland. Om man studerar i Finland lär man sig automatiskt finska under studietiden. Om man studerar i något annat land än i Sverige, lär man sig inte termerna på svenska heller.

3.2.3 Yrkesmässiga aspekter

En nackdel med att studera utomlands, om man tänker komma tillbaka till Finland då man erhållit sin examen, är att man då inte känner till verksamhetskulturen och hälsovårdssystemet i Finland, vilket kan leda till anpassningssvårigheter. För att bli legitimerad tandläkare bör en som erhållit sin examen i Finland i 9 månader göra praktisk tjänstgöring, d.v.s. utöva tandläkaryrket under övervakning och handledning av en legitimerad tandläkare. Minst 6 månader av dessa bör vara som hälsovårdscentraltandläkare. (57) Tandläkare som fått sin legitimation i ett annat EU-land behöver inte göra den praktiska tjänstgöringen (65) och i t.ex. Sverige krävs ingen tjänstgöring för att bli legitimerad (66). Under tjänstgöringen får

tandläkaren lägre lön än efter att man blivit legitimerad. Varje kommun bestämmer själv lönen, men enligt kommunala tjänstekollektivavtalet är minimilönen för en tjänstgörande tandläkare bara 72,4 % av en legitimerad tandläkares minimilön (2 212,50 € jämfört med 3 057,66 € (67)). Om man blivit färdig i Sverige kan 9 månader med full lön ses som en fördel, men å andra sidan kan det kännas tryggare att som nyutexaminerad tandläkare först få arbeta med en speciellt utnämnd handledare än att direkt förväntas kunna arbeta helt självständigt. Om man dessutom inte känner till hur tandvården fungerar i Finland kan det kännas som en enorm utmaning.

3.2.4 Aspekter gällande erhållande av studieplats

Ett skäl att söka till tandläkarutbildning i Sverige är att det är lättare att komma in i Sverige. Visserligen är omräkningen av finska betyg till svenska jämförelsetal på skalan 12,00-20,00 inte särskilt fördelaktig (68). Till utbildningarna i Sverige kan man också antas på basen av ett s.k. högskoleprov som man klarar av med gymnasiekunskaper. Det är lättare att komma in i Sverige eftersom man kan komma in på basen av endast gymnasiekunskaper. I Finland hålls urvalsprov som grundar sig på boken *Galenos -människokroppen möter omgivningen* som innefattar 633 sidor och dessutom består urvalsprovet till stor del av tillämpade uppgifter i fysik och kemi som i hög grad skiljer sig från de uppgifter man från gymnasiet är van vid att lösa. Karolinska Institutet tar in 50 % av studerandena på basen av levnadsbeskrivning, uppsats och intervjuer (69) och i Umeå tillsätts 34 % av studieplatserna på basen av speciella prov och intervjuer (70). Vilket intagningssystem som är bäst och på vilket sätt man får in de mest motiverade studerandena eller de som är bäst lämpade för yrket kan diskuteras.

4 Intagning och rekrytering av studerande

4.1 Lagstiftning angående specialintagning

I universitetslagens 26 § fastställs följande: ”När studerande antas till de områden där svensk undervisning meddelas endast vid Helsingfors universitet skall universitetet sörja för att ett tillräckligt antal personer som kan svenska kan utbildas för landets behov. Universitetet kan reservera en del av nybörjarplatserna för sökande som kan svenska.” (71)

4.2 Specialintagning inom andra ämnen

Inom flera ämnen vid Helsingfors universitet tillämpas specialintagning av studerande som behärskar svenska. Förutom specialintagning till Helsingfors universitet antas svenskspråkiga studerande också till de svenskspråkiga universiteten och högskolorna: Social- och kommunalhögskolan (skild svenskspråkig enhet vid Helsingfors universitet), Hanken Svenska handelshögskolan samt Åbo Akademi och till svenskspråkiga yrkesskolor som t.ex. Arcada och Yrkesskolan Novia antas också svenskspråkiga. Flera av ämnena med specialintagning vid Helsingfors universitet kan man studera på svenska vid Åbo Akademi.

Antalet svenskspråkiga som antas varierar mellan 5 % (medicin och utbildningsprogrammet för provisorer) och 20,8 % (biologi). Vissa utbildningslinjer har skild antagning för finsk- och svenskspråkiga medan andra har en kvot för svenskspråkiga med en fastställd gräns på hur många poäng mindre som godkänns för att bli antagen i den svenska kvoten än i den finska. Hur mycket sämre poäng som godkänns varierar mellan 0,5 % (logopedi) och 20 % (geografi). Nedan gås ämnena med specialintagning närmare genom.

4.2.1 Medicin

Till den svenskspråkiga studielinjen vid medicinska fakulteten i Helsingfors antas högst 5 % av det totala antalet godkända till alla medicinska fakulteter i landet, d.v.s. 30 stycken år 2009. Poängskillnaden mellan de som antas till den finskspråkiga linjen och de som antas till den svenskspråkiga linjen får vara högst 10 poäng då maximipoängen i urvalsprovet är 74 och initialpoängen 47. (72) Poängskillnaderna får således vara 13,5 % av totalpoängen i kvoten för totalpoäng och 8,3 % i kvoten för provpoäng (intagningsprinciperna till utbildning i medicin förklaras mer detaljerat i senare kapitel; främst i kapitel 4.3.2, s.42). Att jämföra gränserna är dock inte så enkelt p.g.a. att de s.k. råpoängen i urvalsprovet (summan av poängen för alla uppgifter i provet) med hjälp av en omvandlingsfaktor omvandlas till poäng mellan 0-72 (omvandlingsfaktorn fås genom att dividera 72 med det bästa resultat som råpoängsmässigt uppnåtts av någon sökande i urvalsprovet). Poängen för urvalsprovet motsvarar alltså inte maximipoängantalet i själva urvalsprovet.

4.2.2 Juridik

Vid juridiska fakulteten i Helsingfors antas studerande dels till utbildning som i sin helhet ges i Helsingfors och dels till utbildning som inleds i Vasa och avslutas i Helsingfors. Till utbildningarna antas finsk- och svenskspråkiga skilt och fordringarna i urvalsprovet är också olika på finska och på svenska. Man bör skriva urvalsprovet på svenska om man söker bland svenskspråkiga. Till utbildningen i Helsingfors antas år 2009 198 finskspråkiga och 18 svenskspråkiga och till utbildningen som inleds i Vasa antas 12 finskspråkiga och 12 svenskspråkiga. Av alla antagna är 12,5 % således svenskspråkiga. (73) Vid Åbo Akademi kan man studera till rättsnotarie (lägre högskoleexamen inom juridik) på svenska och årligen tas 10 av dem som avlagt denna examen in till Helsingfors universitet för att avlägga magisterexamen. (74)

4.2.3 Biovetenskap

Vid biovetenskapliga fakulteten i Helsingfors antas till utbildningsprogrammet i biologi år 2009 16 studerande som behärskar svenska och 61 finskspråkiga, den finsk- och den svenskspråkiga antagningen är skild (75). Av alla antagna är alltså 20,8 % svenskspråkiga. Poänggränserna för de svenskspråkiga var år 2008 i provkvoten 87,1 % och i totalpoängkvoten 91,1 % av de motsvarande finskspråkiga poänggränserna. (76) Biologi kan man studera också vid Åbo Akademi (4).

4.2.4 Beteendevetenskap

Vid beteendevetenskapliga fakulteten antas 12 studerande till den svenskspråkiga utbildningen i pedagogik medan det till den motsvarande finska utbildningen antas 60 nya studerande (77). Pedagogik kan man studera på svenska också vid Åbo Akademi i Vasa (4).

Till utbildningsprogrammet för logopedi vid Helsingfors universitets beteendevetenskapliga fakultet antas årligen tre studerande som behärskar svenska av totalt 20 nya studerande (77), vilket utgör 15 %. Om tillräckligt många svenskspråkiga inte blir antagna på basen av det allmänna urvalsförfarandet tas fler in på basen av antingen provpoängen eller de sammanlagda poängen. Skillnaden till den antagna studeranden med de lägsta poängen i finska kvoten får dock vara högst 1 poäng (77) (maximipoängssumman är totalt 200, varav hälften från urvalsprovet och hälften från studentexamen (77)), d.v.s. skillnaden får vara högst 0,5 % av poängssumman. Logopedi kan man studera på svenska också vid Åbo Akademi (4).

4.2.5 Matematik och naturvetenskap

Vid matematisk- naturvetenskapliga fakulteten antas årligen minst fem svenskspråkiga studerande till huvudämnet geografi, sammanlagt antas 50-55 nya studerande per år (78), de svenskspråkiga utgör därmed 9,1-10 %. Språkkunskapen påvisas genom att urvalsprovet skrivs på svenska. De svenskspråkiga måste få minst 80 % av den sista finskspråkiga antagnas poängsumma. (78)

4.2.6 Farmaci

Farmaceutiska fakulteten har en kvot för svenskspråkiga i utbildningsprogrammet för provisorer. I denna kvot antas 5 % av de nyantagna i hela landet. För att räknas som svenskspråkig bör man svara på urvalsprovet på svenska. Poängskillnaden till den sista antagna finskspråkiga får inte vara mer än 5 poäng då totala maximipoängantalet är 95. (79) Skillnaden i poäng får således vara 5,3 %. Man kan studera till farmaceut (lägre högskoleexamen i farmaci) vid Åbo Akademi. (4)

4.3 Intagning till odontologiutbildning

4.3.1 Intagningsstatistik över svenskspråkiga sökande till Helsingfors 2004-2008

I Tabell 4 anges antalet svenskspråkiga sökande respektive antagna till Helsingfors universitets utbildningsprogram i odontologi samt hur många procent av de svenskspråkiga sökande som antagits.

År	sökande	antagna	% av sökande som antogs
2004	4	1	25
2005	9	1	11,1
2006	9	0	0
2007	20	0	0
2008	16	2	12,5
medeltal	11,6	0,8	6,9

Tabell 4. Antal svenskspråkiga sökande respektive antagna och andelen av de svenskspråkiga sökande som antogs till utbildningsprogrammet i odontologi vid Helsingfors universitet åren 2004-2008 Källinformation: gjord på basen av uppgifter från: (50)

Tabellen stämmer dock inte helt, eftersom det på årskursen som inledde sina studier år 2004 finns två svenskspråkiga studeranden och den ena av de två som antogs 2008 inte inledde sina studier läsåret 2008-2009 p.g.a. militärtjänstgöring. Det ökade antalet sökande år 2007 berodde troligtvis på att reklambroschyrer delats ut till de svenskspråkiga skolorna. Hösten 2009 inledde tre svenskspråkiga sina studier i Helsingfors (80) (en av dem är den som antogs 2008) och en i Åbo (81) (13 skrev urvalsprovet på svenska i Åbo, således antogs 7,7 % av de svenskspråkiga deltagarna i urvalsprovet medan den allmänna andelen var 20 % (81)). Varför en betydligt mindre andel av de svenskspråkiga sökande än sökande i allmänhet (till Helsingfors i medeltal 18,7 % åren 2004-2008, beräknat på basen av uppgifter från: (82)) antogs är oklart. En orsak kan vara att de finskspråkiga och de svenskspråkiga gymnasieböckerna i viss mån skiljer sig från varandra (83) och att uppgifterna i studentexamensproven och i urvalsprovet bättre motsvarar det de finskspråkiga lärt sig i gymnasiet. En mer betydelsefull orsak kan vara att det på finskt håll av kommersiella företag ordnas ett stort antal preparationskurser. På svenska ordnar Medicinarklubben Thorax en preparationskurs på svenska i Helsingfors och sedan våren 2008 ordnar även Valmennustiimi Eximia Oy en preparationskurs på svenska i Helsingfors. Medicinarklubben Thorax' preparationskurs är i sig högklassig, men eftersom den sköts på sidan om föreningens övriga verksamhet och lärarna samtidigt studerar eller jobbar är t.ex. antalet övningsuppgifter som erbjuds deltagarna på Thorax' kurser av förståeliga skäl betydligt mindre än antalet som erbjuds på kurserna som ordnas av kommersiella företag. Eftersom uppgifterna i urvalsprovet är så pass tillämplande, är det en stor fördel att ha löst ett stort antal liknande uppgifter för att få den rutin som behövs för att lyckas i urvalsprovet.

4.3.2 Jämförelse av intagningsstatistik till alla orter 2004-2008

Då man begrundar intagning till en eventuell svenskspråkig tandläkarlinje är det skäl att känna till intagningsstatistik till odontologiutbildningarna i hela landet. I Tabell 5 jämförs intagningsstatistik till de olika universitetens utbildningar inom odontologi åren 2004-2008.

Förklaringar till tabellen:

1. Andelen antagna av deltagarna i urvalsprovet i %
2. Andelen av maximipoängen i urvalsprovet som behövdes för att bli antagen i urvalsprovskvoten, angivet i %
3. Absoluta poänggränsen i urvalsprovskvoten (alla decimaler medtagna)

4. Andelen av maximipoängen för initialpoängen (= poäng för studentexamensbetyget) man behövde för att ha nytta av sitt studentbetyg. En del av studerandena antas på basen av enbart poäng i urvalsprovet och en del på basen av urvalsprov och initialpoäng, andelarna varierar mellan orterna, se nedan. Andelen av de maximala initialpoängen som behövdes för att man med lägre provpoäng skulle bli antagen i kvoten för totalpoäng än i provkvoten har således angetts i %
5. Absoluta poänggränsen i kvoten för totalpoäng (initialpoäng och poäng för urvalsprovet, alla decimaler medtagna)

Helsingfors har av utrymmesskäl förkortats H:fors. För att det skall vara lättare att jämföra gränserna är alla motsvarande värden satta på en rad trots att tabellen således sträcker sig utanför sidans egentliga marginaler.

	2004			2005			2006			2007			2008		
	H:fors	Åbo	Uleåborg	H:fors	Åbo	Uleåborg	H:fors	Åbo	Uleåborg	H:fors	Åbo	Uleåborg	H:fors	Åbo	Uleåborg
1.	29,2	33,8	24	23,7	23,8	35,4	21,7	23,6	26,8	18,7	23,6	26,8	24,3	26,5	37,7
2.	53,8	50,8	45,9	51,5	50,8	41	52,5	54,4	42,2	50,3	54	46,5	49,3	43,2	38,1
3.	77,8	68	58,7	80,87	82,3	69,143	83,8	83,3	67,73	81,5	83,3	67,737	86,2	73,8	65,319
4.	64,9	60,6	58,2	60,5	67,3	66,1	67,8	68,1	66,1	64,9	68,1	66,1	64,6	69,1	78,1
5.	47,3	43,8	36,6	52,44	54	45,714	51,9	56	42,632	52	56	42,632	55,9	42,5	39,064

Tabell 5. Jämförelse av intagningsstatistik till de olika universitetens utbildningar inom odontologi åren 2004-2008 Källinformation: de direkta poänggränserna och talen på basen av vilka övriga siffror är beräknade: (82),(84),(85)

De direkt jämförbara talen (1.,2. och 4.) är skrivna med **fet** stil. De absoluta poänggränserna anges också (3. och 5.). Trots att poängen här framställts i en så jämförbar form som möjligt, är gränserna trots allt inte helt jämförbara. I Helsingfors har det under åren 2004-2008 tagits in minst 50 % från kvoten för urvalsprov och initialpoäng (intagning av svenskspråkiga sker så att poängskillnaderna mellan finsk- och svenskspråkiga blir så liten som möjligt), medan det i Åbo och Uleåborg tagits in 67-70 % från denna kvot, (82) vilket gör att gränserna inte är helt jämförbara. De olika fakulteterna ger också extra poäng för olika saker (i Helsingfors, Uleåborg och Åbo ges 2 poäng om man skrivit studentexamensprovet i lång matematik och i Åbo ges 1 poäng för ett skrivet realprov och 2 poäng för 2 realer (82). Vid alla uträkningar har det utgått från att man fått alla extra poäng man kan få. Urvalsprovsvaren korrigeras av olika personer på olika orter och olika korrigerares poängsättningsprinciper är knappast helt identiska. Vid alla fakulteter används vid korrigerandet den s.k. svarsanalysprincipen

(72),(86),(87) som också används i studentexamen (86). Principen går ut på att svaren bedöms på basen av det centrala sakinnehållet och hur väl strukturerat svaret är, däremot anges inte enstaka omnämmanden som bör ingå i svaret eller hur många poäng nämmandet av en viss sak berättigar till (86). Således är poängen för urvalsproven på de olika orterna inte nödvändigtvis helt jämförbara. Andelen antagna av deltagarna i urvalsproven har alla år varit lägst i Helsingfors. Andelen av maximipoängen för studentexamensbetyget har ibland varit högre på andra orter än i Helsingfors. Här bör dock beaktas att 5 ämnen beaktas i Helsingfors, medan bara 4 ämnen beaktas i Åbo och Uleåborg (82), vilket ju av de sökande till Helsingfors kräver goda vitsord i fler ämnen. Också poängen som krävdes i inträdesprovet har vissa år varit högre i Åbo än i Helsingfors medan det på basen av poängen i urvalsprovet alla år varit tydligt lättast att komma in i Uleåborg. Svenskspråkiga studenter söker sig huvudsakligen till Åbo och Helsingfors dit det är svårare att komma in. Vad intagningsstatistiken innebär för intagningen av svenskspråkiga studerande behandlas senare i kapitlet om hur intagningen kunde skötas (kapitel 4.3.5, Hur intagning till en svensk linje kunde skötas, s. 46->). För de gränser som slumpmässigt valts för jämförelse har förhållandet mellan de absoluta gränserna och de mer jämförbara gränserna inte stämt överrens.

För jämförelsens skull presenteras i Tabell 6 intagningsstatistik till de medicinska fakulteterna år 2008. Förklaringarna är samma som för tabell 5 och upprepas därför inte. Hur stor andel av de som i första hand sökte till Helsingfors' finska respektive svenska linje som verkligen deltog i urvalsprovet är okänt och därför har urvalsprovets allmänna deltagarandel använts för båda. I Helsingfors får man 2 extra poäng till provpoängen för första språkval (finska/svenska), och dessa har räknats med. I Tammerfors ges poäng för 4 ämnen och i Kuopio för 3 och inga extra poäng ges, i Åbo och Uleåborg ges poäng lika som då man söker till odontologi (se ovan).

	Helsingfors finska linjen	svenska linjen	Åbo	Tammerfors	Uleåborg	Kuopio
1.	13,3	21,5	21,8	15,8	20,3	20,8
2.	59,3	50,0	56,7	57,8	54,9	49,6
3.	58,118	49,294	55,75	49,8	51,629	48,7
4.	83,1	89,5	85,6	99,5	73,8	77,2
5.	97,647	91,353	90	91,6	79,868	76,5

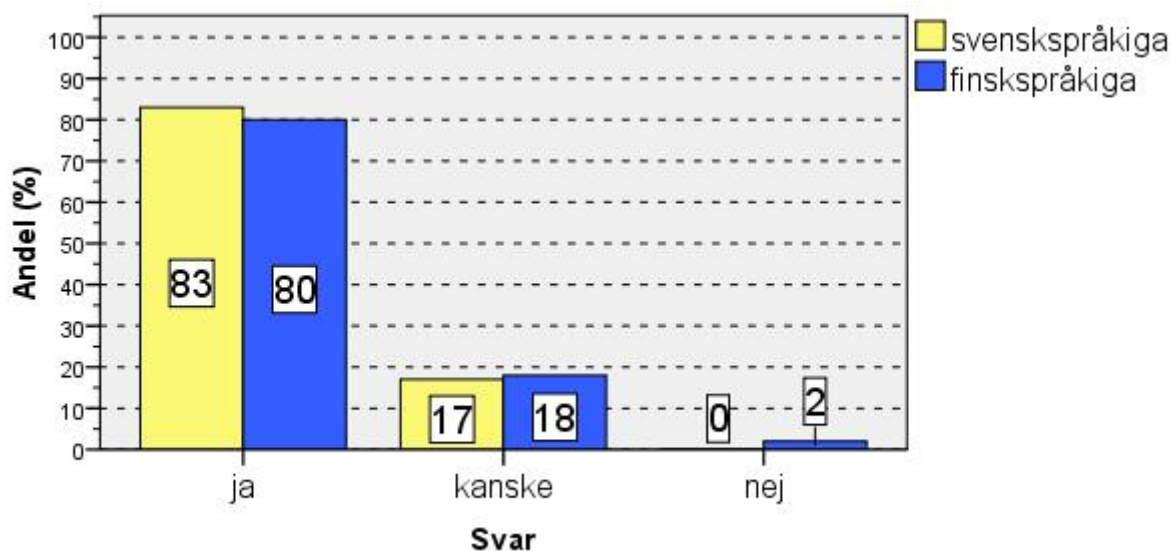
Tabell 6. Intagningsstatistik till de medicinska fakulteterna 2008 Källinformation: de direkta poänggränserna och övriga värden på basen av vilka övriga värden är beräknade: (82)

Förhållandena mellan de absoluta poänggränserna motsvarar inte heller här förhållandena mellan de mest jämförbara gränserna. Om man jämför svenska linjens mer jämförbara poänggränser med poänggränserna på finska linjen och vid de övriga fakulteterna, kommer man fram till följande: enligt andelen antagna av dem som deltog i urvalsprovet var det år 2008 lättare att komma in till Åbo än till svenska linjen, enligt andelen som behövdes rätt i urvalsprovet var det lättare att komma in till Kuopio. Till svenska linjen krävdes det nästbästa studentbetyget för att man skulle ha nytta av det. Det var alltså enligt inget mått mätt lättast att komma in på den svenska linjen år 2008, hur det skulle se ut om fler år tagits med i jämförelsen är dock oklart.

4.3.3 Finsk- respektive svenskspråkiga tandläkares attityd till yrket

För att ta reda på om tandläkare som de unga känner och deras attityd till yrket eventuellt kan vara en orsak till att så få svenskspråkiga söker sig till tandläkarstudier, utreddes det med hjälp av enkäten för hälsovårdscentraltandläkare om det finns skillnader i de finsk- respektive svenskspråkiga tandläkarnas attityd mot yrket. Detta skedde genom att hälsovårdscentraltandläkarna fick svara på frågan om de skulle rekommendera tandläkaryrket åt unga som funderar på yrkesval. Resultaten ser ut som följande:

Figur 15. Skulle tandläkare rekommendera sitt yrke åt unga som funderar på yrkesval?

Här måste man komma ihåg att samplet är litet, så andelarna ska bara tas som riktgivande. Det verkar som om de finskspråkiga skulle vara något tveksammare. Dessa resultat ger ingen förklaring på varför så få svenskspråkiga sökt till tandläkarutbildning de senaste åren.

4.3.4 Riksomfattande intagning

I Tabell 7 har det listats hur stor andel (angivet i %) av de antagna som var nya studenter vid de olika studieorterna åren 2004-2008.

År	Helsingfors	Åbo	Uleåborg
2004	20	23,8	36
2005	17,5	36	19,1
2006	20	40	20
2007	14	40	20
2008	4	13	11
medeltal	16,2	26,6	18,2

Tabell 7. Andelen nya studenter av de antagna till odontologiutbildning vid de olika studieorterna åren 2004-2008 Källinformation: sammansatt på basen av uppgifter från: (82), (84)

Som det framgår ur tabellen är en ganska liten andel av de antagna nya studenter. År 2008 var det en betydligt mindre andel eftersom de 4 extra poängen som nya studenter tidigare erhöll slopades inför intagningen 2008. Då få nya studenter tas in och det är ett faktum att en betydande del av de sökande ändå vill studera odontologi, innebär det för många del ett eller flera mellanår efter att man tagit studenten. En del studerande som sökt in till Helsingfors men inte kommer in erhåller i urvalsprovet och/eller i totalpoäng högre poäng än de sista antagna i Åbo och Uleåborg. Regeringen har som mål att unga tidigare skall komma ut i arbetslivet. Om intagningen vore riksomfattande skulle problemet med onödiga mellanår bli mindre och intagningssystemet skulle bli rättvisare för både finsk- och svenskspråkiga studerande.

För läkarutbildningens del ser siffrorna något bättre ut (82). En delvis bidragande orsak till att siffrorna för läkarutbildningens del i viss mån ser bättre ut är att det inte är helt ovanligt att studerande som första gången sökt till läkarutbildningen utan att komma in sedan bestämmer sig för att istället söka till tandläkarutbildningen för att det är lättare att komma in. Dessa studerande syns i statistiken för intagna till tandläkarutbildning som ”gamla” studenter, medan de inte syns i statistiken för antagna till läkarutbildningen eftersom de inte blivit antagna. Hur stor del av dessa som senare ändå byter till läkarutbildningen är oklart (av dem som inledde sina studier i odontologi år 2008 antogs åtminstone två till läkarutbildningen år 2009 (56)). Att byta studielinje är i praktiken lätt då undervisningen i Helsingfors under de två första åren är så gott som identisk. Exempel finns också på att studerande först sökt till

tandläkarutbildningen utan att komma in och sedan bestämt sig för att i stället bli läkare och kommit in, men det är troligtvis vanligare tvärtom. Det är naturligtvis tillåtet att byta val av yrke, men det borde ske p.g.a. yrkesmässiga aspekter och inte p.g.a. att det är lättare att komma in till någon viss utbildning. Att unga söker sig till tandläkaryrket bara för att det är lättare att komma in kan inte ses som någon särskilt positiv sak. Riksomfattande intagning kunde i viss mån minska detta problem.

4.3.5 Hur intagning till en svensk linje kunde skötas

Att finskspråkiga kommer in på den svenska linjen kan vara positivt eftersom de under studiernas gång lär sig svenska, men detta förutsätter att de har tillräckliga baskunskaper i svenska för att kunna delta i undervisningen samt att de har ett genuint intresse att lära sig svenska och att senare tala svenska med sina patienter. För dem som studerar på den svenska läkarlinjen är det obligatoriskt att delta i den svenskspråkiga undervisningen alltid då sådan erbjuds och samma regel borde utan vidare gälla också tandläkarlinjen.

Då svenska läkarlinjen grundades 1979 gick man först in för att ta in 5 % av de antagna i hela landet till den svenska linjen. De sökande fick välja om de ville studera på finska eller svenska linjen. För att påvisa kunskaperna i svenska ordnades bara ett i det närmaste formellt hörförståelseprov. Tanken var att de finskspråkiga studerandena som studerade på svenska linjen under studiernas gång skulle lära sig svenska. I praktiken visade det sig dock att flera finskspråkiga hade svårigheter med och motvilja mot svenska som studiespråk. Detta ledde till att det krävdes 1-2 poäng mindre för att komma in på den svenska linjen än på den finska. Antalet svenskspråkiga studerande steg till att börja med, men efter några år hade den svenska linjen blivit en linje för finskspråkiga som inte klarade sig så bra i urvalsprovet. År 1988 bestämde den medicinska fakulteten att gränsen för att bli antagen till den svenska läkarlinjen får vara maximalt 10 poäng lägre än gränsen till den finska linjen och samtidigt gjordes språkprovet svårare vilket ledde till att antalet svenskspråkiga som togs in ökade. (21) För att undvika att tandläkarlinjen skulle stöta på samma problem som läkarlinjen i tiderna, borde samma språkprov som nuförtiden används vid urval till den svenska läkarlinjen användas också vid urvalet till tandläkarlinjen.

Det är naturligtvis ingen idé att erbjuda undervisning på svenska om det inte finns svenskspråkiga studerande att ge undervisningen åt. Att ordna svenskspråkig undervisning åt

så få studerande som för tillfället studerar odontologi vore inte särskilt hållbart. För att säkra ett tillräckligt antal studerande och således trygga tillgången på svenskspråkiga tandläkare i Finland i framtiden, borde ett tillräckligt antal antagna på något sätt säkras.

En möjlighet vore en kvot för svenskkunniga. Utan en kvot kan antalet svenskspråkiga studerande variera storligen från år till år och om gruppstorleken varierar mycket, blir det problem med att arrangera undervisning på svenska. Ifall det är osäkert om undervisning kan ges på svenska, är det fel att marknadsföra en svensk linje. Som det konstaterades i Kapitel 4.1 (Lagstiftning angående specialintagning, s. 37), skulle lagstiftningen inte sätta något hinder för att ha en kvot för svenskkunniga också inom odontologin. Som tidigare konstaterades anser *Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen* i sin strategi från år 2003 att en kvot eller övriga specialarrangemang bör övervägas. Det allmännaste argumentet mot en kvot är att det är orättvist att svenskspråkiga antas lättare än finskspråkiga. Eftersom det oftast är svårast att komma in till tandläkarutbildningen i Helsingfors (se kapitel 4.3.2 Jämförelse av intagningsstatistik till alla orter 2004-2008, s. 41-42) skulle en kvot inte innebära någon orättvisa mellan språkgrupperna på riksnivå, däremot kan det ses som en lokal orättvisa i Helsingfors. En aspekt som dock måste tas i beaktande vid fastställande av poänggränsen för en kvot är att eftersom det som känt är lättare att komma in till tandläkarutbildningen än till läkarutbildningen och eftersom den prekliniska undervisningen är gemensam för medicinare och odontologer, kan skillnaden i utgångsnivån mellan svenskspråkiga tandläkarstuderande och finska läkarstuderande bli stor. Studerande till läkarutbildningen tas antingen in på basen av poängen för både initialpoäng och poäng för urvalsprovet (totalpoäng) eller på basen av bara urvalsprovet. På finska linjen tas minst 50 % in i kvoten för totalpoäng, medan högst 50 % tas in på basen av bara urvalsprovet (82). Studerande till svenska linjen tas däremot in så att skillnaderna mellan poänggränserna till finska och svenska linjen blir så små som möjligt (82). Skillnaden i poänggränserna kan således vara mindre än den största tillåtna skillnaden (se Tabell 9 nedan). Studerande kunde antas enligt samma system också till en svensk tandläkarlinje, men den största tillåtna poängskillnaden kunde kanske vara en annan. Man bör ändå minnas att ett gott resultat i urvalsprovet inte nödvändigtvis automatiskt innebär god framgång i studierna eller att man blir en bra läkare eller tandläkare.

I Tabell 8 visas hur många poäng mindre som behövdes för att komma in på den svenska läkarlinjen än på den finska åren 2004-2009 i totalpoängskvoten respektive urvalsprovskvoten. Medeltalen för alla år visas också.

kvot	2004	2005	2006	2007	2008	2009	medeltal
totalpoäng	8,24	9,44	6,5	4,36	6,294	3,0	6,31
urvalsprov	9,76	9,89	8,48	5,25	8,824	4,1	7,72

Tabell 8. Skillnaderna mellan poänggränserna till svenska och finska läkarlinjen åren 2004-2009 Källinformation: poänggränser på basen av vilka uträkningarna gjorts: (56),(82)

Poängskillnaden har vissa år varit nära högsta tillåtna skillnad (10 poäng (72)), medan den vissa år varit betydligt mindre. Trenden tycks allmänt taget vara sjunkande och medeltalet är några poäng mindre än största tillåtna skillnad.

Inom flera fakulteter vid Helsingfors universitet tas det skilt in sådana studerande som kan finska och sådana som kan svenska och då spelar skillnader i poäng ingen roll. Ett liknande alternativ kunde fungera också vid antagning till tandläkarutbildningen.

4.4 Förslag på lösningar till problemen inom rekrytering av svenskspråkiga studerande

4.4.1 Problem inom rekryteringen av svenskspråkiga studerande

Finska Läkaresällskapets kommitté listade år 1977 i sin utredning problem i rekryterandet av studerande, och alla dessa problem är aktuella än idag och speciellt för tandläkarutbildningens del. Problemen som listades var följande: (18)

- rekrytering från områden långt från Helsingfors
- frånvaro av svenskspråkig undervisning
- bristfällig informering
- intagningssystemet favoriserar sådana som gått preparationskurs, vilket gör det svårare att komma in om man kommer från en ort där inga preparationskurser ordnas

Enligt en teori gör den svenska läkarlinjen och möjligheten att delvis studera på svenska till läkare att svenskspråkiga hellre blir läkare än tandläkare (50). Trots att studietiden är betydligt kortare än den yrkesaktiva tiden och utbildningsspråket därför inte borde ha en så stor

betydelse i yrkesvalet, så har (så som tidigare konstaterades) svenskspråkiga studerande en stor tendens att söka sig till branscher där det är möjligt att studera på svenska. Eftersom läkar- och tandläkaryrket är så pass snarlika, väger studiespråket sannolikt tyngre i valet mellan dessa två yrken än vid valet mellan vilka som helst andra yrken.

4.4.2 Anordnande av urvalsprov i Österbotten

För att lösa problemet med att det är svårt att rekrytera studerande från områden långt ifrån Helsingfors föreslogs i *Promemoria av arbetsgruppen för den svenska läkarutbildningen*, som Utbildningsministeriet gav ut år 1986, att urvalsprov skulle ordnas i Österbotten. År 1979 erbjöds i experimentellt syfte möjligheten att skriva urvalsprovet i Vasa. Av kostnadsskäl blev försöket till en engångsföreteelse trots att resultatet var gott. (59)

4.4.3 Svenskspråkig tandläkarlinje och marknadsföring

Bristen på svenskspråkig undervisning i odontologi kunde åtgärdas med att grunda en svenskspråkig linje. En fördel med att ha en linje i stället för att bara erbjuda vissa delar av undervisningen på svenska är att det är lättare att marknadsföra en linje än enstaka undervisningstillfällen. Dessutom består tandläkarutbildningen av totalt knappa 3500 timmar närundervisning (88)-(92) (självstudier beräknas utgöra 57,1 % av utbildningen då hela utbildningen är 300 studiepoäng och ett studiepoäng motsvarar 27 h), vilket innebär att 35 timmar undervisning på svenska skulle utgöra bara 1 % av närundervisningen. Det skulle således behövas många enskilda undervisningstillfällen för att locka studerande.

År 2007 delades broschyrer om tandläkaryrket ut i de finlandssvenska gymnasierna och denna kampanj hade en positiv effekt på antalet svenskspråkiga sökande (50). Liknande kampanjer kunde göras oftare och dessutom kunde presentationstillfällen ordnas i skolorna. I Österbotten besöker studiehandedare från bl.a. Umeås medicinska fakultet gymnasierna för att rekrytera studerande (93). Eftersom de svenskspråkiga tandläkarstuderandena är så pass få, kan det vara besvärligt att få studerande att åka runt i skolorna för att hålla informationstillfällen. En idé kunde vara att göra en presentationsvideo som kunde finnas på internet så att intresserade studerande kunde titta på den och studiehandedare skulle ha fri tillgång att visa den för sina elever. Reklam för studielinjen kunde göras på fakultetens hemsida samt på olika mässor om fortsatt utbildning, t.ex. på den årliga Studia-mässan i Helsingfors.

4.4.4 Preparationskurser

I *promemoria av arbetsgruppen för den svenska läkarutbildningen* föreslås att preparationskurser kunde ordnas också i Österbotten. I promemorian konstateras att ordnandet av kursen borde ske på privat väg och som en möjlig arrangör nämns Medicinarklubben Thorax som årligen ordnar en preparationskurs i Helsingfors. (59) Att Thorax skulle ordna en preparationskurs i Österbotten skulle dock innebära svårigheter. För det första brukar lärarna som håller kursen vara studerande från Helsingfors (medicinare och kemi/fysik -studerande vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten) och lärarna kan inte rimligtvis studera i Helsingfors och hålla preparationskurs i Österbotten samtidigt. Att få lärare till Österbotten skulle således bli besvärligt. För det andra hålls kursen i Helsingfors årligen i Medicinarklubben Thorax' egna utrymmen, men att hitta och hyra en lämplig lokal i Österbotten skulle sannolikt bli både besvärligt och dyrt.

5 Förverkligandet av en svensk studielinje

Eftersom Helsingfors universitet är ett tvåspråkigt universitet och ansvarar för utbildning på svenska inom flera ämnen, bl.a. medicin och den svenska linjen i medicin finns i Helsingfors, skulle det te sig naturligt att också utbildningen inom odontologi skulle förverkligas i Helsingfors. En annan möjlighet skulle eventuellt vara att grunda en svensk odontologilinje vid Åbo universitet eftersom Åbo i och med Åbo Akademi är en populär studiestad bland finlandssvenskarna och eftersom det finns några svenskspråkiga lärare vid odontologiska institutionen i Åbo. I denna utredning utreds främst bara möjligheterna att grunda en svensk linje vid Helsingfors universitet.

5.1 Den svenskspråkiga gruppens storlek

Till den svenska läkarlinjen antas 5 % av antalet antagna till läkarutbildning i hela landet. Om en svenskspråkig tandläkarlinje grundas, skulle det falla sig naturligt att samma 5 % av de antagna till tandläkarutbildning i hela landet skulle antas till den svenska tandläkarlinjen. År 2008 antogs 145 nya studerande till tandläkarutbildningarna i Finland och antalet är samma också år 2009. Fem procent av 145 skulle innebära 7,25 studerande, alltså minst sju. Utbildningen i Kuopio kommer att återinrättas år 2010 och antalet antagna i hela landet stiger

då till 185, vilket skulle innebära 9,25 svenskspråkiga studerande. Intagningen måste dock i något skede justeras neråt. I det prekliniska skedet består en s.k. PBL-grupp, d.v.s. den grupp inom vilken gruppundervisning vanligtvis ges, av 10 studerande. I det kliniska skedet består en s.k. klinisk grupp av 6-7 studerande (94). De kliniska grupperna kommer sannolikt att växa (94) då intagningen fr.o.m. år 2008 ökats från 40 till 50 nya studerande per år. Nio studerande under prekliniska skedet är således en lagom grupp och eftersom odontologer och medicinare är blandade i dessa grupper och det för tillfället finns 3 svenskspråkiga grupper och om en svensk linje grundades skulle det bli 4 svenskspråkiga grupper (och 13 istället för 14 finskspråkiga grupper med både medicinare och odontologer), kunde gruppstorlekarna jämnas ut mellan de svenskspråkiga grupperna så att då intagningen i något skede minskas skulle det fungera med färre svenskspråkiga odontologiestuderande per år. I det kliniska skedet skulle en grupp på sju svenskspråkiga studerande vara lämpligt medan nio skulle vara onödigt många. Att den svenskspråkiga gruppen är större än de finskspråkiga är inte önskvärt.

5.2 Prekliniska skedet

Prekliniska skedet består av de 2 första studieåren och handlar till största delen om hur människokroppen fungerar. Eftersom den prekliniska undervisningen till mycket stor del är gemensam för medicinare och odontologer, kunde den svenskspråkiga gruppundervisningen utvidgas så att den kunde ges också åt odontologiestuderande. I dagens läge får svenskspråkiga odontologiestuderande delta i den svenskspråkiga gruppundervisningen förutsatt att det finns plats i grupperna. Eftersom det årligen tas in 30 svenskspråkiga medicinestuderande och gruppstorleken i det prekliniska skedet är 10 studerande, innebär detta att de svenskspråkiga odontologiestuderandenas möjligheter att få undervisning på svenska i praktiken helt är beroende av att alla som intagits och mottagit sin studieplats på den svenska läkarlinjen inte inleder sina studier det året. Den vanligaste orsaken att förskjuta studiestarten är militärtjänstgöring. De svenskspråkiga odontologiestuderandenas möjligheter att få undervisning på sitt modersmål i det prekliniska skedet är således i dagens läge ingenting att räkna med. Årligen brukar några enstaka föreläsningar hållas på svenska för alla studerande.

5.2.1 Gruppundervisning som skulle kräva omorganisering

Vissa gruppundervisningstillfällen har här tills varit gemensamma för alla 3 svenskspråkiga grupper, men med nya svenskspråkiga odontologer skulle det vara ca 39 svenskspråkiga studerande (antalet kan variera något eftersom antalet studerande som skjuter upp sin studiestart inte nödvändigtvis motsvarar antalet som antagits tidigare år men som nu inleder sina studier). I PBL-grupperna är medicinare och odontologer blandade. En gruppundervisningsform med en helt konkret begränsning på gruppstorleken är mikroskopering, eftersom det bara finns 32 mikroskop. Mikroskopering har man sammanlagt 14 timmar (under årskurs 1 i kursen *Cellbiologi och grundvävnaderna* 6 h, under årskurs 2 i kursen *Neurobiologi* 2h, *Endokrinologi och genitalapparaten* 2h och *Matsmältning och näring* 4 h (88),(89). Det som kallas levande anatomi är en annan undervisningsform där närmare 40 studerande är för många (sammanlagt 8 timmar under kursen *Stöd- och rörelseorganen* under årskurs 1 (88)). Både vid mikroskoperingarna för årskurs 1 och i levande anatomi -undervisningen var under läsåret 2008-2009 två lärare närvarande vid de svenskspråkiga undervisningstillfällena, vilket betyder en lärare per ca 15 svenskspråkiga studerande, medan de finskspråkiga hade en lärare per 10 studerande (88). Vid en del av gruppundervisningstillfällena (levande anatomi våren 2009 och dissektionen i kursen *Neurobiologi* hösten 2009) som var gemensamma för alla svenskspråkiga grupper talade endast en av lärarna svenska. De svenskspråkiga hade alltså färre lärare per studerande än de finskspråkiga och alla lärare talade inte alltid svenska. De svenskspråkiga borde få lika bra undervisning som de finskspråkiga, vilket med en odontologgrupp skulle innebära 4 svenskspråkiga undervisningstillfällen om det bara finns en svenskspråkig lärare. Med två lärare enligt nuvarande system går det inte att ha 39 svenskspråkiga studerande (nästan 20 studerande/lärare), med tre lärare skulle man bli tvungen att dela upp en PBL-grupp i tre för vissa undervisningstillfällen (13 studerande/lärare).

Vid dissektioner samsades läsåret 2008-2009 alla svenskspråkiga om ett lik medan de finskspråkiga var mycket färre kring ett lik. De svenskspråkiga hade en lärare per 30 studerande medan de finska hade en per 17,5. De svenskspråkiga borde oberoende alltid ha lika god tillgång till lik och lärare som de finskspråkiga, men om det kommer nya svenskspråkiga odontologer är det en absolut nödvändighet att ha två lik för de svenskspråkiga, även om en del av dissektionerna är frivilliga. Dissektioner har man sammanlagt 39,5 timmar (i kursen *Stöd- och rörelseorganen* 27 h, *Neurobiologi* 2 h,

Andningsorgan 3,5 h och *Matsmältning och näring* 7 h (88),(89)). Även om 20 studerande per lärare och lik inte är idealiskt, kan det accepteras då gruppstorlekarna främst dikteras av tillgången på lik.

De svenskspråkiga medicinarna har sin s.k. Strimman -undervisning, d.v.s. motsvarigheten till de finskspråkigas Kasvaminen Lääkäriksi (ungefär Att växa till läkare) på svenska. Odontologer har å sin sida Kasvaminen hammaslääkäriksi (Att växa till tandläkare, vanligen används förkortningen KHL). Att ordna all KHL på svenska är kanske inte ändamålsenligt, men vissa delar kunde vara på svenska. Till exempel ingår det i KHL i årskurs 1 på våren studiebesök till en privatmottagning, en hälsovårdscentral samt till universitetets undervisningsklinik. Under dessa besök följer man med arbetet under en för-/eftermiddag. Man har från universitetets sida kommit överens med vissa tandläkarstationer och hälsovårdscentraler om att studerande får komma och följa med (studerande får dock kontakta övriga mottagningar också). Man kunde således på motsvarande sätt komma överens med ett antal svenskspråkiga tandläkare i huvudstadsregionen om att svenskspråkiga studerande får ta kontakt och komma och följa med arbetet. Då det hoppeligen börjar finnas fler svenskspråkiga kandidater i kliniska skedet kunde de svenskspråkiga yngre studerandena följa med de äldres arbete i undervisningskliniken. I KHL under första årets vår ingår också ett besök till en lågstadieskola för att hålla ett upplysningstillfälle där man i form av olika lekar lär barnen vad som är bra för tänderna. De svenskspråkiga studerandena kunde besöka en svenskspråkig lågstadieskola, helst kanske någon som ligger nära tandkliniken, så som t.ex. den i Munksnäs eller Haga.

5.2.2 Ekonomiska resurser och lärarresurser i prekliniska skedet

Inom PBL (Problem Based Learning, se Ordlistan s.67 för närmare förklaring), som är den överlägset vanligaste gruppundervisningsformen, och inom diverse olika kursarbeten, arbetar alla studerande i ca 10 personers grupper, så att ordna dessa former av gruppundervisning på svenska åt odontologer skulle inte kräva några extra ekonomiska resurser. De övriga arrangemangen som här föreslås skulle bara kräva att de svenskspråkiga skulle få lika mycket ekonomiska resurser som de finskspråkiga studerandena redan får. Eventuellt får de svenskspråkiga medicinarna mer resurser än de finskspråkiga inom andra delar av utbildningen och om det av den orsaken inte finns tillräckligt med ekonomiska resurser för att de svenskspråkiga medicinarna skall få vara i grupper av samma storlek som de finskspråkiga

i det prekliniska skedet, kunde ett möjligt alternativ eventuellt vara att de svenskspråkiga odontologerna skulle ha en egen PBL-grupp med egen undervisning på svenska och de svenska medicinarnas undervisning skulle ordnas lika som hittills. Detta system skulle dock inte vara särskilt rättvist och borde därför om möjligt undvikas.

I fråga om all form av gruppundervisning är den stora frågan snarast huruvida de svenskspråkiga nuvarande grupphandledarna har tid att handleda fler grupper. Den mest centrala grupphandledaren är Nils Bäck som undervisar i anatomi (mikroskoperingar, levande anatomi, dissektioner, PBL-fallen i den inledande kursen samt alla PBL-fall om anatomi i kurserna om olika organsystem). Om de svenskspråkiga medicinarna skulle ha lika många lärare per studerande som de finskspråkiga, skulle det enligt undervisningsprogrammet för våren 2009 (88) innebära att antalet undervisningstimmar för Nils Bäck under kursen *Stöd- och rörelseorganen* (den kurs han har mest undervisning i) skulle öka från i medeltal ca 8,6 timmar per vecka till ca 15,8, d.v.s. en ökning på 82,6 % utan svenskspråkiga odontologer. Om det dessutom skulle finnas en svensk odontologgrupp skulle timantalet per vecka stiga till 16,8, d.v.s. en ökning på 94,2 %. En till svenskspråkig grupphandledare i anatomi kunde således behövas och på så sätt kunde man samtidigt trygga att de svenskspråkiga medicinarna får undervisning på sitt modersmål. Med 2-4 undervisningstillfällen istället för ett blir det mer arbete med att sätta ihop läsordningar. Att sätta in ett undervisningstillfälle förutsätter att läraren har möjlighet att undervisa, att lämpliga utrymmen är lediga och att undervisningen inte går på de studerandes övriga undervisning (främst föreläsningar). Med en anatomilärare till kunde 2 grupper ha undervisning samtidigt i samma utrymmen, vilket skulle underlätta uppgörandet av läsordningar.

Under läsåret 2008-2009 undervisade åtminstone två olika lärare i så gott som alla andra ämnen utom anatomi (88),(89). Då det finns två lärare istället för bara en är sannolikheten för att någondera skall ha möjlighet att undervisa en grupp till betydligt större (eftersom det blir mindre undervisning per lärare). Lärarsituationen varierar dock från år till år och fler svenskspråkiga studerande innebär i viss mån mer arbete med att arrangera undervisning på svenska.

Inom fakulteten har det funnits planer på att skilja åt den prekliniska undervisningen för medicinare och odontologer, och då måste naturligtvis förverkligandet av prekliniska studier på svenska för odontologer funderas om.

5.3 Kliniska skedet

5.3.1 Klinisk lärare

I kliniska skedet kunde man ha svenskspråkiga kliniska lärare. För tillfället varierar den handledande kliniska läraren från dag till dag (95), men det vore säkert möjligt att ordna så att en svenskspråkig klinisk lärare alltid skulle vara i tjänst då den svenskspråkiga gruppen arbetar i kliniken. Om det fanns bara en svenskspråkig klinisk lärare skulle detta arrangemang dock innebära att denna kliniska lärare skulle vara tvungen att axla ett enormt ansvar eftersom studerandena då skulle få bara denna lärares synpunkter på vad som är god tandvård istället för flera lärares, ibland avvikande, synpunkter. Om bara en svenskspråkig klinisk lärare väljs, skulle det alltså vara av största vikt att denna skulle väljas med stor omsorg. Det bästa skulle vara om det fanns flera kliniska lärare som behärskar svenska eftersom det då skulle vara lättare att ordna så att en svenskspråkig grupphandledare alltid arbetar då den svenska gruppen är i kliniken och de studerande skulle få en tillräckligt mångsidig syn på vad som är god tandvård. Studerandena är indelade i kliniska grupper som har en egen klinisk lärare och man har veckoträffar med den kliniska läraren där man kan diskutera patientfall i grupp. De svenskspråkiga kunde här diskutera på svenska. Denna enkla modell skulle inte nödvändigtvis orsaka extra kostnader och som här senare konstateras arbetar redan två svenskspråkiga som kliniska lärare vid undervisningskliniken.

5.3.2 Sällande av patienter och en eventuell svenskspråkig tandläkarmottagning

Det skulle naturligtvis vara möjligt att sälla klienterna så att de svenskspråkiga kandidaterna skulle sköta i huvudsak bara svenskspråkiga patienter. I Helsingfors har svenskspråkiga hälsovårdscentraler grundats dit svenskspråkiga klienter får registrera sig om de vill, men detta system innefattar inte tandvården. Ett alternativ att ordna svenskspråkiga patienter åt de svenskspråkiga studerandena kunde vara att Helsingfors stad (som ansvarar för undervisningsklinikerna) grundar en svenskspråkig tandläkarmottagning dit svenskspråkiga klienter från hela staden eller t.o.m. hela huvudstadsregionen (de övriga kommunerna skulle då stå för kostnaderna för vård som ges åt respektive kommuns invånare). Denna svenskspråkiga mottagning kunde samtidigt delvis fungera som undervisningsklinik. Både alternativet att sälla klienter och alternativet att grunda en svenskspråkig (undervisnings)klinik skulle dock sannolikt vara ogynnsam för alla parter (utom möjligen för

klienterna, se diskussionen i slutet av kapitlet). Dels skulle de finskspråkiga kandidaterna helt förlora kontakten med svenskspråkiga patienter (förutom eventuellt några akuta patientfall) och detta skulle helt klart minska deras beredskap och vilja att i framtiden ge vård på svenska. För de svenskspråkigas del skulle det innebära nästan bara svenskspråkiga patienter och framförallt för studerande vars kunskaper i finska är svaga, men även för fullständigt tvåspråkiga blivande tandläkare, är det viktigt att öva sig i att ge vård också på finska eftersom majoriteten av patienterna ändå är finskspråkiga.

Med tanke på ett eventuellt grundande av en svenskspråkig tandklinik, listas i Tabell 9 antalet svenskspråkiga invånare i Helsingfors respektive Esbo, hur många av dem som besökte de kommunala tandklinikerna år 2008 både i direkt antal och som andel i procent, hur många besök de gjorde och i medeltal hur många besök per klient.

HELSINGFORS

	antal besök	antal klienter	antal besök/klient i medeltal	antal svenskspråkiga invånare	andel av svenskspråkiga befolkningen som besökt kommunal tandvård
0-18 år	9 297	3 529	2,6	?	?
19 år =>	10 797	3 603	3	?	?
totalt	20 094	7 132	2,8	35 124	20,3 %
<u>ESBO</u>					
	antal besök	antal klienter	antal besök/klient i medeltal	antal svenskspråkiga invånare	andel av svenskspråkiga befolkningen som besökt kommunal tandvård
0-17 år	6 531	2 799	2,3	?	?
18 år =>	6 992	2 553	2,7	?	?
totalt	13 523	5 352	2,5	20 136	26,6 %

Tabell 9. Svenskspråkiga klienter i den kommunala tandvården år 2008 Källinformation: antalet svenskspråkiga invånare 31.12.2008: (46), antalet besök och klienter i: Esbo: (39), respektive i Helsingfors: (96), övriga värden beräknade på basen av dessa

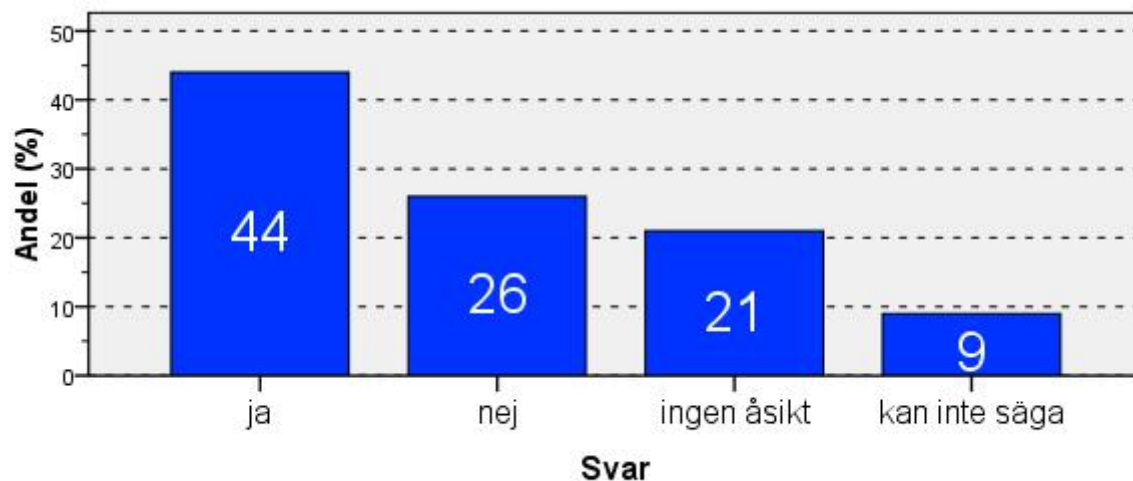
Vanda och Grankulla har betydligt färre svenskspråkiga invånare än Helsingfors och Esbo och har därför inte tagits med i tabellen trots att de eventuellt kunde delta i en svenskspråkig regional kommunal tandklinik. I slutet av år 2008 hade Vanda 5 841 svenskspråkiga invånare och Grankulla 3 272 (46). Om man uppskattar att andelen invånare som besökt den kommunala tandvården är ungefär lika i Vanda och Grankulla som i Helsingfors och Esbo i medeltal skulle antalet klienter i Vanda och Grankulla sammanlagt vara ca 2 140 och antalet besök ca 5 700. De svenskspråkiga klienterna besöker alltså årligen den kommunala

tandvården ca 20 000 gånger per år i Helsingfors och ca 39 300 gånger i hela huvudstadsregionen. Detta skulle innebära heltids arbete för ca 10,5 tandläkare per år i Helsingfors och ca 20,5 i hela huvudstadsregionen (de tandläkare i Esbo kommunala tandvård som arbetade heltid utan längre avbrott år 2008 hade i medeltal 1 919 besök under året (39)).

Kandidater behöver längre tid per patient än en legitimerad tandläkare, det går tid åt till att vänta på läraren och kandidaterna arbetar inte heller heltid kliniskt, utan i medeltal under de tre sista åren av studietiden ca 460 timmar per år. Om de svenskspråkiga kandidaterna skulle sköta enbart svenskspråkiga patienter och om man räknar med att 80 % av kandidaterna arbetar kliniskt hela tiden (eftersom 85 % av dem som inlett sina studier enligt tandläkarförbundets beräkning (48) utexamineras och alla ändå inte arbetar hela tiden) och tiden per patient uppskattningsvis i medeltal är 2 timmar, skulle de 27 svenskspråkiga kandidaterna på en eventuell svensk linje (9 per årskurs, 3 årskurser är samtidigt i kliniken) ha ca 5 000 besök per år. De svenskspråkiga klienterna, liksom de finskspråkiga, måste naturligtvis få välja om de går i vård hos en legitimerad tandläkare eller hos en kandidat.

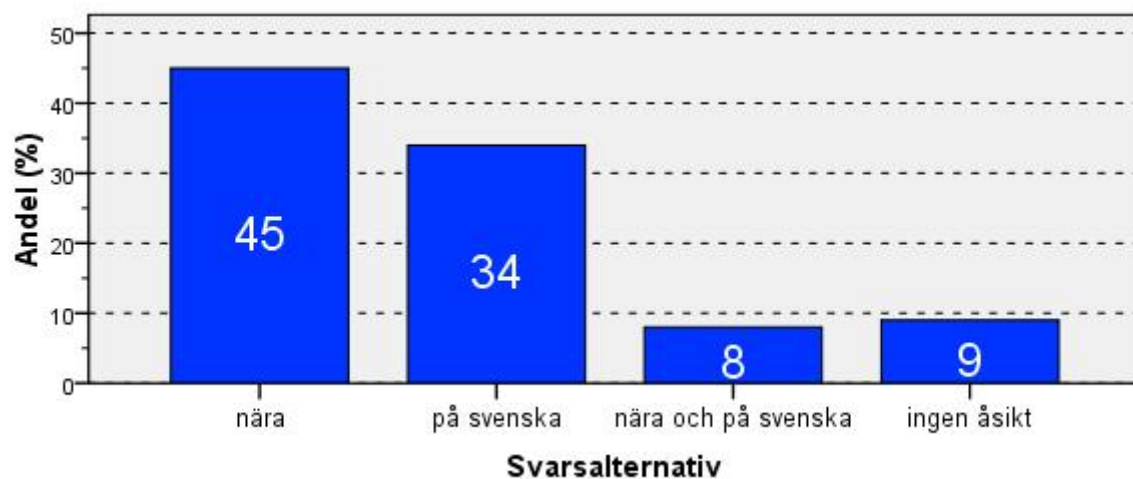
Enligt denna uppskattning skulle det svenskspråkiga klientunderlaget i Helsingfors inte räcka till för en svenskspråkig undervisningsklinik eftersom ca var femte svenskspråkig klient i så fall skulle behandlas av en kandidat. Med det svenskspråkiga klientunderlaget i hela huvudstadsregionen skulle det innebära att ca 12,7 % av alla svenskspråkiga klienter skulle behandlas av kandidater om de svenskspråkiga kandidaterna skulle sköta bara svenskspråkiga patienter.

Enligt en undersökning i Esbo år 2000 (43) där de svenskspråkiga klienterna vid hälsovårdscentralerna tillfrågades om de önskade att det fanns en enspråkigt svensk social- och hälsovårdscentral i staden. Resultaten av undersökningen visas i figur 16.

Figur 16. Önskar de svenskspråkiga klienterna vid hälsovårdscentralerna i Esbo att det fanns en svenskspråkig hälsovårdcentral? Källinformation: gjord på basen av uppgifter från: (43)

Majoriteten av klienterna i Esbo som hade en klar åsikt verkar således för en svenskspråkig hälsovårdscentral. Det frågades dock också om klienterna tyckte att det är viktigare att hälsovårdscentralerna är nära dem eller att vården ges på svenska. Då såg resultaten ut som följande:

Inom tandvården är det kanske inte lika viktigt att vården är nära som inom läkarvården eftersom man ofta är sjukare då man söker sig till läkarvård, men ändå tycks klienterna föredra att ha kort väg till vården.

5.3.3 Handledare för praktiska övningar

En möjlighet att utöka den svenskspråkiga undervisningen som kommit upp (50) skulle vara att ha en svenskspråkig s.k. fantom -lärare, d.v.s. en lärare som handleder praktiska övningar

som utförs på plasthuvuden. Då gruppstorlekarna i dagens läge är för stora för att lärarna ordentligt skall hinna kommentera arbetena och ge personliga instruktioner (95), skulle fantom -undervisning kanske inte vara den form av gruppundervisning som de svenskspråkiga skulle ha största nyttan av att ha på svenska.

5.3.4 Övrig gruppundervisning

Övrig gruppundervisning är p.g.a. de stora gruppstorlekarna besvärlig att ordna helt på svenska för bara några studerande. I de flesta grupparbetena är dock 2-3 lärare närvarande samtidigt (94), varvid någon av dessa kunde vara svenskspråkig. Som assistenter kan allmäntandläkare eller sådana som håller på att specialisera sig fungera medan universitetslektorer måste vara minst specialtandläkare (94). Då flera lärare är närvarande brukar lärarna cirkulera och hjälpa dem som behöver, varvid en svenskspråkig lärare huvudsakligen kunde cirkulera bland de svenskspråkiga studerandena medan de finskspråkiga lärarna kunde cirkulera bland de finska. Att de svenskspråkiga skulle få sämre undervisning bör undvikas. Gruppundervisningen under kliniska skedet består i hög grad av fantom -undervisning och svenskspråkiga assistenter eller lektorer kunde delta i att ge också fantom- undervisning på svenska. Trots att nyttan av att ha fantom -undervisning på svenska inte nödvändigtvis är särskilt stor (se förklaring ovan), kan så mycket undervisning på svenska som möjligt ses som positivt.

5.3.5 Föreläsningar

Ett sätt att i viss mån utöka andelen svenskspråkig undervisning skulle vara att ha vissa föreläsningar på svenska. Detta skulle åtminstone delvis kunna förverkligas av svenskspråkig personal som redan finns, det vill säga professorn i oral och maxillofacial kirurgi och en universitetslektor i ortodonti (50). För att göra arrangemanget ekonomiskt hållbart, borde de svenskspråkiga föreläsningarna i så fall vara gemensamma för alla studerande. Fördelen skulle vara att också de finskspråkiga studerandena skulle få lära sig svenska, men det förutsätter att deras baskunskaper i svenska är tillräckliga för att de ska kunna följa med undervisningen.

5.3.6 Resursbehov, finansieringsmöjligheter och svenskspråkiga tjänster

Vid odontologiska institutionen finns en svenskspråkig professur inom oralmedicin, men på grund av resursbrist har denna tjänst varit obesatt i flera år.(50) Denna tjänst kunde med

tilläggsresurser besättas. En svenskspråkig studielinje skulle dock inte nödvändigtvis kräva några stora ekonomiska tilläggsresurser. Vissa resurser bör satsas på omfattande marknadsföring för att svenska linjen skall bli känd bland högstadie- och gymnasieelever. En del resurser behövs också för översättning, bl.a. av tentfrågor i kliniska skedet (tentfrågorna i prekliniska översätts redan i nuläget åt medicinarna). I och för sig bör varje enskild studerande som så önskar redan nu få tentfrågorna på svenska också i kliniska skedet (2),(97), däremot är det osäkert om någon utnyttjar denna möjlighet. Det är viktigt att tentfrågorna både språkmässigt och innehållsmässigt är väl översatta. En del resurser bör också reserveras för koordinering av den svenskspråkiga undervisningen. Den svenskspråkiga professorn i oral och maxillofacial kirurgi kunde fungera som koordinator för den svenska linjen. Extra ekonomiska resurser kan behövas i det fall att den svenskspråkiga odontologgruppen blir mindre än beräknat p.g.a. att tillräckligt många inte uppnår kraven för att bli antagen till den svenska linjen. På fakultetens hemsida sägs det att svenskspråkig gruppundervisning kan ges vid odontologiska institutionens alla olika enheter om så önskas (97). Det sägs inte hur stor gruppen bör vara, men hittills har det inte funnits någon svenskspråkig grupp.

En eventuell möjlighet till finansiering kunde vara genom specialstatsandelar (s.k. EVO) och ett annat alternativ som föreslagits kunde vara en svenskspråkig donationstjänst i stil med den som utnyttjas vid veterinärmedicinska fakulteten. (50) Odontologiska Samfundet i Finland kunde möjligen ha intresse av att stöda en svenskspråkig tjänst. Till exempel ett universitetslektorat i något större ämne såsom kariologi, parodontologi eller kirurgi kunde vara svenskspråkig (50). En universitetslektor kunde förutom att hålla föreläsningar på svenska också handleda gruppundervisning. I bilaga 4 listas noggrannare de kurser i kliniska skedet där undervisning kunde förverkligas på svenska, antalet timmar och vilken personal som skulle krävas. I Tabell 10 sammanfattas hur många timmar övrig undervisning än föreläsningar en lektor i olika ämnen kunde handleda.

ämne	antal timmar	undervisningsform
kariologi	160	övningsarbeten och demonstrationer
protetik & bettfysiologi	116 (86 +30)	fantom- respektive gruppundervisning
parodontologi	53	övningsarbeten och demonstrationer
ortodonti & pedodonti	43	gruppundervisning

Tabell 10. Antalet timmar övrig undervisning än föreläsningar en lektor i olika ämnen kunde handleda Källinformation: talen beräknade på basen av antalet timmar: (57) och lärare: (94)

En lektor inom kariologi skulle alltså vara det bästa alternativet med tanke på antalet timmar. Inom protetik och bettfysiologi skulle en lektor också kunna bidra till en hel del undervisning på svenska och då en svenskspråkig specialist inom protetik redan arbetar deltid som klinisk lärare vid institutionen, kunde det redas ut i vilken mån denna eventuellt kunde delta i att ge gruppundervisning. Åtminstone en del av undervisningen i ortodonti kunde ges av den svenskspråkiga universitetslektorn som finns. Dessutom kunde en del av undervisningen i kirurgi troligtvis delvis förverkligas på svenska av den svenskspråkiga professorn i oral och maxillofacial kirurgi.

För att få den svenskspråkiga kliniska undervisningen säkrad, borde svenskspråkiga tjänster inrättas. Eftersom antalet nya studerande som årligen antas till tandläkarutbildningen i Helsingfors fr.o.m. läsåret 2008-2009 höjdes från att tidigare ha varit 40 stycken till nuvarande 50, kommer det sannolikt att behövas mer undervisningspersonal, eventuellt redan när de som inledde sina studier hösten 2008 kommer till kliniska skedet hösten 2010, men senast när 3 årskurser med 10 studerande mer per årskurs (sammanlagt 30 studerande fler än hittills) är i kliniska skedet fr.o.m. hösten 2012. Då mängden undervisningspersonal ändå sannolikt behöver utökas, kunde man samtidigt se till att tillräckligt många nya lärare talar svenska (förutsatt att det finns tillgång på svenskspråkiga lärare). Också tillgången på svenskspråkiga kliniska lärare borde säkras. De kliniska lärarna är anställda av Helsingfors stad och inte av universitetet, men tillgången på svenska kliniska lärare kunde säkras genom att staden skulle ställa krav på kunskaper i svenska av dem som eventuellt nyanställs men åtminstone av dem som efterträder de nuvarande två svenskspråkiga kliniska lärarna.

5.4 Modeller för förverkligandet av en svenskspråkig undervisningslinje

Den allra enklaste modellen för att förverkliga en svenskspråkig studielinje skulle gå ut på att: 1) all den prekliniska undervisning som nu är på svenska för medicinare (utom Strimman-undervisningen) skulle vara på svenska också för odontologer och 2) i kliniska skedet ha en svenskspråkig klinisk lärare för den svenskspråkiga gruppen.

På den svenska läkarlinjen erbjuds cirka 40 % av undervisningen på svenska (22). På den svenska läkarlinjen räknas all klinisk undervisning som svenskspråkig undervisning, trots att

patienten ofta är finskspråkig och språket som då talas i patientens närvaro är finska. Arbetet i det kliniska skedet inom odontologin är mer självständigt och om man då uppskattar att 75 % av tiden i kliniken skulle vara på svenska (om en del av patienterna är svenskspråkiga och det förutom till själva patientarbetet går åt en hel del tid till planering och byråkrati, som också kräver handledning (95)) och tenterna är på svenska och räknas som undervisning (tenterna räknas inte som svenskspråkig undervisning inom läkarutbildningen (22)), skulle andelen svenskspråkig undervisning se ut som följande:

första året: 39,5 %

andra året: 35,6 %

tredje året: 25,6 %

fjärde året: 41,1 %

femte året: 56,8 %

totalt: 41,1 %

Källinformation: beräkningarna gjorda på basen av läsordningar för läsåret 2008-2009: (88)-(92)

Hur stor del av undervisningen som bör vara på svenska kan diskuteras, men med tanke på att andelen svenskspråkig undervisning på den svenska läkarlinjen är ca 40 %, låter andelen enligt den ovan beskrivna modellen bra. Andelen borde vara så stor att den lockar svenskspråkiga studerande, men det är också viktigt att andelen som utlovas också förverkligas. Modellen skulle dessutom vara relativt enkel att förverkliga. Vissa omorganiseringar av den svenskspråkiga prekliniska gruppundervisningen skulle dock krävas. Denna modell skulle kunna gagna också de svenska medicinarna. En svenskspråkig klinisk lärare är redan fastanställd och för tillfället finns det dessutom en annan klinisk lärare som dessutom är specialist inom protetik (50). Flera kliniska lärare än en skulle som tidigare konstaterades behövas.

Ett alternativt sätt att förverkliga en svenskspråkig tandläkarlinje skulle vara att under prekliniska skedet ordna bara en del av gruppundervisningen på svenska (t.ex. bara PBL och övriga kursarbeten) och istället ordna mer undervisning på svenska under det kliniska skedet enligt något av de ovan nämnda förslagen. T.ex. kunde motsvarande mängd undervisning som i det prekliniska skedet skulle kräva omorganiseringar (dissektioner, mikroskopering och levande anatomi, sammanlagt 61,5 h) istället kunna ordnas på svenska i kliniska skedet. Om en del av den prekliniska gruppundervisningen skulle ordnas på finska åt de svenskspråkiga

odontologerna, kunde man sträva efter att ha en lärare som fullständigt förstår, men som inte nödvändigtvis talar så bra svenska. Då kunde gruppen sinsemellan diskutera på svenska och ställa frågor till läraren på svenska, men läraren kunde svara på finska. Att hitta lärare som förstår svenska tillräckligt bra torde vara betydligt lättare än att hitta sådana som talar tillräckligt bra. Denna modell kan de svenska medicinerna inte ha nytta av och den kräver nya arrangemang i kliniska skedet av utbildningen istället för omorganisering av den svenskspråkiga prekliniska undervisningen.

Fördelen med att ordna bara en del av den prekliniska gruppundervisningen på svenska och istället ordna klinisk gruppundervisning på svenska skulle vara att de svenskspråkiga i högre grad skulle lära sig det odontologiska fackspråket istället för det medicinska på svenska. Denna fördel förutsätter att gruppundervisningsformerna är sådana att man med undervisning på svenska effektivt lär sig termer på svenska. I patientarbetet har man nytta av att behärska odontologiska termer på svenska, medan de medicinska termerna behövs främst då det gäller patienter med allmänsjukdomar, och då tandläkare t.ex. konsulterar läkare är det i allmänhet främst de finska eller latinska termerna som används. Å andra sidan har de svenskspråkiga studerandena möjlighet att lära sig de odontologiska termerna på svenska under veckoträffarna med den kliniska läraren medan man lär sig de svenska medicinska termerna bara genom gruppundervisning på svenska under prekliniska skedet. En annan fördel med detta alternativ är att fakulteten skulle få mer tid på sig att göra de arrangemang som behövs för en svensk tandläkarlinje. Om en svensk tandläkarlinje grundas, borde det redan från början finnas åtminstone en ungefärlig plan för hur undervisningen skall förverkligas. De egentliga omorganiseringarna av den prekliniska gruppundervisningen borde åtminstone för första läsårets del vara färdiga genast då de svenskspråkiga inleder sina studier, medan man med arrangemangen för klinisk undervisning skulle ha 2 år mera tid på sig. En ytterligare fördel med detta alternativ är att det inte skulle behöva göras så stora omändringar i undervisningen på den svenska tandläkarlinjen om medicinernas och odontologernas prekliniska utbildning i något skede skiljs åt.

Nackdelen med att erbjuda bara en del av den prekliniska gruppundervisningen på svenska är att det i början av studierna skulle bli mindre undervisning på svenska (25,4 % under första läsåret och 29,4 % under andra, uträknat på basen av uppgifter från: (88),(89)). Svenskspråkig undervisning i början av studierna är viktig för studerandenas trygghetskänsla, speciellt för

studerande som inte behärskar finska så bra. Idealiskt skulle det vara om både all preklinisk gruppundervisning och gruppundervisning under kliniska skedet kunde erbjudas på svenska.

Utan svenskspråkig undervisning utöver den en klinisk lärare kan erbjuda har tredje året minst undervisning på svenska av de kliniska åren. För att det skulle bli lite mera svenskspråkig undervisning under tredje året kunde det vara en idé att försöka ordna mer svenskspråkig gruppundervisning för just tredje årskursen. Gruppundervisningen under tredje läsåret består till största delen av fantom -undervisning. Vid planeringen av den svenska gruppundervisningen borde det dock i första hand tas i beaktande att sådan gruppundervisning som de studerande skulle ha stor nytta av att få på svenska också skulle vara på svenska. Ett problem kan vara att gruppundervisningstillfällena med den största nyttan inte nödvändigtvis är inom samma läroämne, varvid de kan behövas flera svenskspråkiga lärare.

5.5 Samarbete med Sverige

Det har kommit upp en idé om att inrätta ett samarbete med en högskola i Sverige och på så sätt ordna med svenskspråkig undervisning. (50) Den högskola som lägesmässigt skulle ligga närmast till hands från Helsingfors sett skulle vara Karolinska Institutet i Stockholm. En modell skulle vara att all undervisning skulle ske i Stockholm, en annan, kanske mer realistisk modell, skulle vara att den prekliniska undervisningen skulle vara i Helsingfors och den kliniska i Sverige. Ingenting modellen är dock helt problemfri.

Eftersom den prekliniska undervisningen i dagens läge i Helsingfors är gemensam för medicinare och odontologer och svenskspråkig gruppundervisning redan är etablerad, skulle det te sig naturligt att utvidga denna undervisning. I så fall skulle bara det kliniska skedet av utbildningen behöva ordnas i samarbete med Karolinska Institutet. Denna modell stöter på problem eftersom utbildningsprogrammet i Helsingfors skiljer sig från det i Stockholm, trots att man med den s.k. Bologna processen försökt få utbildningsprogrammen i EU-länderna att motsvara varandra för att underlätta studieperioder utomlands. Den största skillnaden är att man vid Karolinska Institutet har mer odontologisk undervisning under det prekliniska skedet (98). Att avlägga de prekliniska studierna i Finland och de kliniska i Sverige kunde således leda till allvarliga luckor i utbildningen.

Den andra modellen, med all undervisning i Sverige, har också sina nackdelar. Den kanske största bristen är att studerandena inte lär sig finskspråkig terminologi under sin studietid. Ett annat problem är att studerande som kommer från en helt svenskspråkig miljö sällan behärskar finska så väl som man förutsätts kunna för att arbeta som tandläkare i Finland och om utbildningen sker i Sverige, ges dessa studerande inte möjligheten att lära sig finska under sin studietid. Också möjligheten att redan under studietiden bekanta sig med den finländska verksamhetskulturen inom tandvården och det finländska hälsovårdssystemet skulle falla bort.

En aspekt som naturligtvis också måste tas i beaktande är den ekonomiska delen. Sverige kan ju inte rimligtvis förväntas stå för kostnaderna av att systematiskt utbilda tandläkare åt Finland. I Sverige beräknades en tandläkarutbildning år 2001 kosta ca 1 300 000 kr (99), d.v.s. ca 130 000 € medan utbildningen i Finland beräknas kosta bara närmare 100 000 €(100). En tilläggsavgift på ca 30 000 € är en betydande summa, särskilt som tandläkarutbildningen redan hör till de dyraste utbildningarna i vårt land. Därtill kommer ännu avgifter som den studerande måste stå för, åtminstone i form av resor hem och det faktum att man i Sverige inte har subventionerade studentluncher som här i Finland.

Så bör man ju ännu reda ut om Karolinska Institutet överhuvudtaget är intresserat av att ta emot studerande från Finland. Eftersom Karolinska Institutet åtminstone år 2008 var Sveriges populäraste högskola med tandläkarutbildning (101), kunde man tänka sig att de inte har något större intresse av att ordna utbildning åt finländska studerande.

En fråga som också bör utredas noga före man eventuellt går in för en modell med samarbete med Sverige är huruvida finlandssvenska studerande överhuvudtaget är villiga att studera i Stockholm. Om studeranden inte lockas av möjligheten, är det onödigt att med mer eller mindre stort besvär ordna med utbildning i Sverige eftersom bristen på svenskspråkiga tandläkare inte avhjälpas på minsta sätt utan intresserade studerande.

Slutsatser

Det kan konstateras att alla undersökningar som gjorts tyder på att det finns för få svenskspråkiga tandläkare i Finland. Få svenskspråkiga unga inleder studier i odontologi och antalet svenskspråkiga tandläkare kommer att minska ytterligare medan antalet tandläkare överhuvudtaget i landet kommer att börja stiga inom ca 15 år. Bristen på svenskspråkiga tandläkare kommer att bli bara värre. Undervisning ges på svenska inom så gott som alla andra utbildningsområden men inte inom odontologi, vilket kan göra att svenskspråkiga unga hellre söker sig till branscher där undervisning ges på svenska.

Tandläkaryrket är ett vanligt och socialt orienterat yrke. Det är dessutom frågan om ett vårdyrke där det är viktigt att kunna ge vård på patientens modersmål. Element av smärta och sjukdom gör det extra viktigt att få tala sitt modersmål med tandläkaren och att få tala sitt eget språk utgör grunden för ett förtroendefullt vårdförhållande som kan påverka vårdresultatet, öka patientens motivation att följa tandläkarens råd och framförallt bidra till bättre munhälsa och därmed bättre allmänhälsa.

Någonting bör göras för att trygga tillgången på svenskspråkiga tandläkare i vårt land. Information och reklamkampanjer till svenskspråkiga skolor föreslås. Ett alternativ som fungerat på andra områden med brist på svenskspråkiga studerande är att erbjuda utbildning på svenska.

En svenskspråkig läkarlinje har funnits sedan 1979 och eftersom den prekliniska undervisningen är gemensam för medicinare och odontologer, kunde den svenskspråkiga undervisningen utvidgas så att den helt eller delvis skulle erbjudas även åt odontologiestuderande. För detta kunde en till gruppHandledare i anatomi behövas. En eller flera kliniska lärare i odontologi kunde ansvara för den kliniska undervisningen i undervisningskliniken och någon av lärarna som handleder en del av gruppundervisningarna kunde vara svenskspråkig. En universitetslektor inom någon viktig inriktning, t.ex. kariologi, kunde anställas. En svensk studielinje skulle med största sannolikhet locka fler svenskspråkiga studerande och en linje skulle vara lättare att marknadsföra än bara enstaka undervisningstillfällen på svenska.

Om en svensk studielinje grundas, bör man på något sätt försäkra sig om att ett tillräckligt antal svenskspråkiga studerande årligen tas in till linjen, dels för att trygga att det i framtiden finns tillräckligt med svenskspråkiga tandläkare och dels för att det skall vara meningsfullt att ordna undervisning på svenska.

Ordlista

Fantom = fantom syftar på plasthuvuden på vilka man kan träna praktiska tandläkarfärdigheter

Initialpoäng = initialpoäng betyder de poäng man erhåller för sitt studentexamensbetyg vid antagning till odontologie-/medicineutbildningen

KHL = Kasvaminen Hammaslääkäriksi, Att växa till tandläkare, undervisning vars mål är att lära ut interaktionsfärdigheter, förmåga att arbeta i grupp samt att stärka yrkesidentiteten

KL = Kasvaminen Lääkäriksi, motsvarar KHL men för läkare

Kliniska skedet = teoretisk och praktisk undervisning under årskurserna 3-5, kan delas upp i två skeden; utbildningens andra skede, under tredje läsåret, med teoretisk undervisning, preventiv (förebyggande) vård och fantomövningar och utbildningens tredje skede, under årskurserna 4-5, med klinisk odontologi

PBL = Problem Based Learning, den undervisningsform som gruppundervisningen i prekliniska skedet till största delen består av, går i korthet ut på att man har ett problem som man diskuterar i grupp, man gör upp en mindmap om allt som har med problemet att göra, så har man några dagar på sig att självständigt läsa litteraturen om ämnesområdet som problemet hör till och sedan samlas man igen för att diskutera ämnesområdet och komma till någon slutsats i fråga om problemet. Grupphandledarens roll är huvudsakligen att svara på frågor som ingen i gruppen kan svara på och att vid behov styra diskussionen.

OSF = Odontologiska samfundet i Finland r.f. en förening för svenskspråkiga tandläkare i Finland

Prekliniska skedet = två första studieåren, behandlar främst hur människokroppen fungerar, första skedet av utbildningen

Råpoäng = råpoäng är summan av de poäng man erhållit i urvalsprovet. Råpoängen omvandlas med hjälp av en omvandlingsfaktor till egentliga urvalsprovpoäng mellan 0-72. Hur omvandlingsfaktorn bestäms förklaras i kapitel 4.2.1, s.38

Strimman = de svenskspråkiga medicinarnas motsvarighet till KL

Källor

- (1) Backman H. Personlig kommunikation
- (2) Helsingfors universitets svenska studiehandbok,
<http://www.helsinki.fi/svenskaarenden/shb/> 1.12.2008
- (3) Universitetsförordning 6.2.1998/115,
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980115?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=universitetslagen> 9.12.2008
- (4) Åbo Akademis hemsida, <http://www.abo.fi/public/fakulteter> 19.12.2008
- (5) Studera i Helsingfors, <http://www.studeraihelsingfors.fi/?p=30#11> 19.12.2008
- (6) Hankens hemsida, <http://www.hanken.fi/public/hanken> 6.1.2009
- (7) Tekniska högskolans hemsida,
http://www.tkk.fi/sv/studier/grundexamina/svenska_studier/ 19.12.2008
- (8) Tekniska högskolans hemsida, <http://www.tkk.fi/fi/yleista/> 9.6.2009
- (9) Teknologföreningens hemsida, <http://www.teknologforeningen.fi/presentation/> 9.6.2009
- (10) Teaterhögskolans hemsida, <http://www.teak.fi/Pyrkiminen/Tilastoja> 9.6.2009
- (11) Konstindustriella högskolans hemsida, <http://www.taik.fi/studier/> 7.4.2009
- (12) Konstindustriella högskolans hemsida,
http://www.taik.fi/taikista/tietoa_meista/taik_tilastoina.html
- (13) Arcadas hemsida, <http://www.arcada.fi/index.php?id=1411> 19.12.2008
- (14) Arcadas hemsida, <http://www.arcada.fi/sv/om-arcada> 6.1.2009
- (15) Yrkehögskolan Novias hemsida, <http://www.novia.fi/> 19.12.2008
- (16) Yrkesakademin i Österbottens hemsida, <http://www.yrkesakademin.fi/swe/> 21.4.2009
- (17) Polisyreshögskolan i Tammerfors' hemsida;
<http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/indexsve> 28.9.2009
- (18) Utbildningsstyrelsens Studieinfo, sök utbildningsutbud,
<http://haku.koulutusnetti.fi/koulutusnetti/supplySearchPage.do> 19.12.2008
- (19) Högskolan på Ålands hemsida, <http://www.ha.ax/> 6.1.2008
- (20) Finska Läkaresällskapets kommitté för planering och utveckling av den svenskspråkiga medicinska utbildningen i Finland; Behov och utbildning av läkare för den svenskspråkiga befolkningen i Finland, Helsingfors 1.10.1977
- (21) Stenman S. Den svenska studielinjen i medicin, Finska Läkaresällskapets Handlingar Årg. 150, Band 134: 129-135, 1990
- (22) Pettersson T, koordinator för den svenskspråkiga läkarutbildningen, personlig kommunikation
- (23) Wikipedia, <http://en.wikipedia.org/wiki/Switzerland> 6.9.2009
- (24) University of Zurich, hemsida, <http://www.degrees.uzh.ch/index.php?lang=en> 16.3.2009
- (25) Universität Bern, hemsida, http://www.dentcms.unibe.ch/content/index_ger.html 9.6.2009
- (26) Universität Basel, hemsida,
<http://www.unibas.ch/index.cfm?5EF9BC34908CD5F181C9A03FFA8AA673> 9.6.2009
- (27) Université de Genève, hemsida,
http://www.unige.ch/international/etudageneve/acadstruct/medicine_en.html 16.3.2009
- (28) Wikipedia, <http://sv.wikipedia.org/wiki/Belgien> 7.4.2009
- (29) Universiteit Gent, hemsida, <http://www.tandheelkunde.ugent.be/> 16.3.2009

- (30) Katholieke Universiteit Leuven, hemsida,
http://www.kuleuven.be/english/teaching/d_masters.htm 16.3.2009
- (31) Study in the french community of Belgium, hemsida,
<http://www.studyinbelgium.be/start.php?lang=en> 16.3.2009
- (32) Wikipedia, <http://en.wikipedia.org/wiki/Canada#Language> 16.3.2009
- (33) Study in Canada, hemsida,
<http://www.studyincanada.com/english/schools/schoolindex.asp?ProfileType=Dental>
7.4.2009
- (34) Finlands grundlag,
<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=regeringsformen> 24.3.2009
- (35) Hemilä H. Suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä, föreläsningssanteckningar,
http://tds.terkko.helsinki.fi/dikk/bitstream/handle/2455/133723/2009_L1_TH_HH_lyh.pdf?sequence=2 9.6.2009
- (36) Finlands Läkarförbund, hemsida:
<http://www.laakariliitto.fi/tilastot/laakaritilastot/kehitys.html> 7.4.2009
- (37) Befolkningsregistercentralen,
[http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/files.nsf/files/D7758D69FFD46658C225746C002D6DE6/\\$file/Taskutieto_2008.pdf](http://www.vaestorekisterikeskus.fi/vrk/files.nsf/files/D7758D69FFD46658C225746C002D6DE6/$file/Taskutieto_2008.pdf) 7.4.2009
- (38) Mustajoki M, Saranto K. Hur inverkar språklig asymmetri mellan patient och personal på patientvården? *Hoitotiede* 2009, 21 (2), 109–119
- (39) Rönnerberg K, övertandläkare i Alberga, personlig kommunikation
- (40) Lahti S, Vehkalahti MM, Nordblad A, Hausen H. Dental fear among population aged 30 years and older in Finland, *Acta Odontol Scand.* 2007 Apr;65(2):97-102. Available at:
[http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17453427?ordinalpos=1&itool=EntrezSystem2.PEntrez.Pubmed.Pubmed_ResultsPanel.Pubmed_DiscoveryPanel.Pubmed_Discovery_RA&linkpos=2&log\\$=relatedarticles&logdbfrom=pubmed](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17453427?ordinalpos=1&itool=EntrezSystem2.PEntrez.Pubmed.Pubmed_ResultsPanel.Pubmed_DiscoveryPanel.Pubmed_Discovery_RA&linkpos=2&log$=relatedarticles&logdbfrom=pubmed)
- (41) Lamster IB, Lalla E, Borgnakke WS, Taylor GW, The relationship between oral health and diabetes mellitus, *J Am Dent Assoc.* 2008 Oct;139 Suppl:19S-24S, Abstract available at:
[http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18809650?ordinalpos=1&itool=EntrezSystem2.PEntrez.Pubmed.Pubmed_ResultsPanel.Pubmed_DefaultReportPanel.Pubmed_TitleSearch&linkpos=1&log\\$=pmtitlesearch4](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18809650?ordinalpos=1&itool=EntrezSystem2.PEntrez.Pubmed.Pubmed_ResultsPanel.Pubmed_DefaultReportPanel.Pubmed_TitleSearch&linkpos=1&log$=pmtitlesearch4) 28.9.2009
- (42) Joshipura KJ, Rimm EB, Douglass CW, Trichopoulos D, Ascherio A, Willett WC, Poor oral health and coronary heart disease, *J Dent Res.* 1996 Sep;75(9):1631-6, Abstract available at:
[http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8952614?ordinalpos=1&itool=EntrezSystem2.PEntrez.Pubmed.Pubmed_ResultsPanel.Pubmed_DefaultReportPanel.Pubmed_TitleSearch&linkpos=1&log\\$=pmtitlesearch4](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8952614?ordinalpos=1&itool=EntrezSystem2.PEntrez.Pubmed.Pubmed_ResultsPanel.Pubmed_DefaultReportPanel.Pubmed_TitleSearch&linkpos=1&log$=pmtitlesearch4) 28.9.2009
- (43) Mustajoki M. Utveckling av Social- och Hälsovårdsservicen på svenska i Esbo: Rapport och handlingsprogram 2000-2001, Espoon kaupungin painatuskeskus 2001
- (44) Yrke 2020, Utbildningsstyrelsen, icke-publicerat material erhållet av prognosens kontaktperson Backman H. per e-post 19.3.2009
- (45) Suominen-Taipale L, Selvitys hammaslääkäri työvoimasta Arvioita hammaslääkärien määrästä tulevina vuosikymmeninä, 2007, Available at:
http://www.hammaslaakariliitto.fi/fileadmin/pdf/Hammaslaakariliitto/tutkimusraportit/tyovoimaraaportti_net.pdf 8.4.2009
- (46) Kommunförbundet,
http://www.kommunerna.net/k_htmlexport.asp?path=255;264;582;43873 8.4.2009

- (47) Valvira Terhikki-register, uppgifter erhållna av Sanna Natunen per e-post 20. & 21.1.2009
- (48) Finlands Tandläkarförbund, statistik på hemsidan:
<http://www.hammaslaakariliitto.fi/hammaslaeaeakaeriliitto/tilastoja/> 7.4.2009
- (49) Vuorinen J, studiehandedare vid Åbo Universitets odontologiska institution, e-post 19.1.2009
- (50) Arbetsgruppen med uppgift att göra en framställning om hur den svenskspråkiga odontologiska undervisningen tillgodoses, sammandrag och mötesprotokoll, 4.2.2009 kl. 13.30 på Kirurgiska Sjukhuset
- (51) Tilander A. Suomen Hammaslääkärilehti 6/2009, s.20, Kuopion hampaan koulutusta viritetään käytäntöön
- (52) Tilander A. Suomen Hammaslääkärilehti 5/2009, s.16, Kuopio saamassa hampaan takaisin
- (53) Odontologiska Samfundet i Finland r.f., hemsida:
<http://www.osf.fi/index.php?tocID=3> 10.4.2009
- (54) Hjerpe H, red. Odontologiska Samfundet i Finland, Årsbok 2008
- (55) Oulun hammaslääketieteen kilta ry:s hemsida
http://www.ohlk oulu.fi/index.php?option=com_poll&task=results&id=33 15.5.2009
- (56) Medicinska fakulteten i Helsingfors' hemsida,
<http://www.med.helsinki.fi/peruskoulutus/> 15.5.2009
- (57) Seppänen S, Ijäs P, Wickholm P, red. Hammaslääketieteen peruskoulutuksen opinto-opas 2007-2009, Opetusohjelma ja tutkintovaatimukset
- (58) Mickelsson I-L, lärarvikarie på Svenska Sjukvårdsinstitutets tandskötare- och hygienistlinje, e-mail 12.1.2009
- (59) Promemoria av arbetsgruppen för den svenska läkarutbildningen - förslag till åtgärder för att förstärka den svenska utbildningen i medicin och för att avhjälpa bristen på svensktalande läkare, Promemorior avgivna av undervisningsministeriets arbetsgrupper 1986:35, Helsingfors 1986
- (60) Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen, Högskoleutbildning på svenska i Finland, 2005,
<http://sockom.helsinki.fi/arkiv/sod2005.pdf> 24.3.2009
- (61) Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen, Högskoleutbildning på svenska i Finland En strategi, 2003,
http://www.helsinki.fi/svenskaarenden/strategier_malprogram/hogskoleutbildning.pdf 24.3.2009
- (62) Kokko L, red. Kandimuistio 08/09
- (63) Temonen A. Hammaslääkärilehti 15/8, s.42-43, Taitajaksi rapakon takana – hammaslääkäriin opinnot voi suorittaa myös Ruotsissa
- (64) RG Line:s hemsida, <http://www.rgline.se/sv/default.aspx> 9.4.2009
- (65) Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559,
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559> 8.1.2009
- (66) Sveriges Lag (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område,
<http://www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/19980531.htm> 24.9.2009
- (67) Kunnallinen lääkärin virkaehtosopimus 2007-2009, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Helsinki 2007
- (68) Verket för högskoleservice i Sverige, hemsida,
<http://www.vhs.se/templates/UtlBetygsmedelvarde.aspx?id=1012> 19.2.2009
- (69) Karolinska Institutets hemsida,
<http://ki.se/ki/jsp/polopoly.jsp?d=26199&a=26460&l=sv> 9.4.2009
- (70) Högskolan i Malmös hemsida, <http://www.edu.mah.se/OGTAL/> 9.4.2009

- (71) Universitetslag 27.6.1997/645,
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1997/19970645#a645-1997> 9.12.2008
- (72) Medicinska fakulteten i Helsingfors, urvalsguide,
<http://www.med.helsinki.fi/svenska/studier/urval/ruotsopas09.pdf> 6.4.2009
- (73) Juridiska fakulteten i Helsingfors, ansökningsguide,
<http://www.helsinki.fi/oik/tdk/valintakoheet/2009/ansokningsguide2009.pdf> 6.4.2009
- (74) Juridiska fakulteten i Helsingfors' hemsida,
http://www.helsinki.fi/oik/tdk/opiskelijavalinta/haku_suoraan_maisterin_tutkintoon.htm 6.4.2009
- (75) Biovetenskapliga fakulteten i Helsingfors, ansökningsguide,
http://www.helsinki.fi/bio/valinnat/ansokningsguide_2009_bio.pdf 6.4.2009
- (76) Biovetenskapliga fakulteten i Helsingfors, urvalsstatistik,
http://www.helsinki.fi/bio/valinnat/valintatilasto_2008.pdf 6.4.2009
- (77) Beteendevetenskapliga fakulteten i Helsingfors, urvalsguide,
http://www.helsinki.fi/behav/valinnat/2009/valintaperusteet_2009_nettsivuja_varten_virheet_poistettu_SK_29012009.pdf 24.9.2009
- (78) Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Helsingfors, ansökningsguide,
<http://www.helsinki.fi/ml/valinnat/hakuopas2009.pdf> 7.4.2009
- (79) Farmaceutiska fakulteten i Helsingfors, ansökningsguide,
http://www.helsinki.fi/farmasia/opiskelu/opiskelijaksi/materiaalit/Hakuopas_Ansokningsguide_2009.pdf 9.6.2009
- (80) Personlig kommunikation med en av de nya svenskspråkiga odontologiestuderandena
- (81) Medicinska fakulteten i Åbo, statistik över sökande och antagna:
<http://www.med.utu.fi/opiskelu/opiskelijavalinta/> 22.9.2009
- (82) Intagningsstatistik till alla medicinska fakulteter i landet åren 2004-2008 erhållen av Jonna Cannelin vid studiebyrån vid medicinska fakulteten i Helsingfors
- (83) Geber E, Lojander –Visapää C, De svenska gymnasierna i Finland En lägesanalys, Utbildningsstyrelsen 2007, available at:
http://www.edu.fi/julkaisut/gymnasierna_final_2.pdf 24.9.2009
- (84) Intagningsstatistik från Åbo Universitets medicinska fakultet, erhållet av valassistent Niina Tapaninen per post
- (85) Oikarinen A-M, inträdesförhållningsassistent vid medicinska fakulteten i Uleåborg, e-post 14.5.2009
- (86) Medicinska fakulteten i Uleåborg, urvalsguide:
http://www.medicine oulu.fi/media/opiskelijavalinta/valintaopas_2009.pdf 24.9.2009
- (87) Medicinska fakulteten i Åbo, urvalsguide:
<http://www.utu.fi/opiskelu/oppaat/valintaopas/laak.html> 24.9.2009
- (88) Läsordningar för de olika kurserna under första läsåret från: Periodböcker och Helsingfors Universitets intranet Alma, <https://alma.helsinki.fi/workgroup/40843>
- (89) Helsingfors Universitets intranet Alma: Läsordningar för de olika kurserna under andra läsåret, <https://alma.helsinki.fi/workgroup/40843>
- (90) Helsingfors Universitets intranet Alma: Läsordningar för de olika kurserna under tredje läsåret Helsingfors Universitets intranet Alma:
<http://www.terkko.helsinki.fi:8086/h3>
- (91) Helsingfors Universitets intranet Alma: Läsordningar för de olika kurserna under fjärde läsåret Helsingfors Universitets intranet Alma:
<http://www.terkko.helsinki.fi:8086/h4>
- (92) Helsingfors Universitets intranet Alma: Läsordningar för de olika kurserna under femte läsåret Helsingfors Universitets intranet Alma:
<http://www.terkko.helsinki.fi:820086/h5>

- (93) Brännback H, Med. Stud., personlig kommunikation
- (94) Seppänen S, undervisningsskötare vid odontologiska institutionens studiebyrå i Helsingfors, personlig kommunikation
- (95) Eklund M, Odont. Kand. som studerar i Helsingfors, personlig kommunikation
- (96) Hiekkänen S., ledande tandläkare i Helsingfors, personlig kommunikation
- (97) Medicinska fakultetens i Helsingfors' hemsida:
<http://www.med.helsinki.fi/svenska/studier/odontologie.htm> 22.9.2009
- (98) Karolinska Institutets hemsida,
<http://courses.ki.se/utbildningsprogram/Tandlakare/startside> 9.3.2009
- (99) Gidehag R, Olsson H. Vad kostar en tandläkarflytt, Handels Utredningsinstitut 2002,
http://www.ptl.se/blanketter/Rapporter/Kostnad_utlandsflytt.pdf, 9.3.2009
- (100) Tilander A. Hammaslääkärilehti 3/2009, s.9-15 Pitkä tie päteväksi
- (101) Verket för högskoleservice i Sverige, hemsida,
<http://www.vhs.se/templates/Page.aspx?id=1444>, 9.3.2009

Bilaga 1 Undervisning på svensk vid Helsingfors universitet enligt fakultet och huvudämne

Beteckningen (ÅA) betyder att man kan studera ämnet på svenska vid Åbo Akademi.

Fakultet	Huvudämne eller dylikt	Undervisning på svenska
Agrikultur- forstvetenskapliga	alla	grundkurs i tillämpad fysik
	mikrobiologi	1 kurs
	lantbrukets företagsekonomi	2 kurser, 1 seminariekurs
Beteende- vetenskapliga	pedagogik, allmän och vuxen	all
	logopedi (ÅA)	svensk kvot (3/år), utbildningen på finska (1)
Biovetenskapliga (ÅA: cellbiologi och miljö- och marinbiologi)	akvatiska vetenskaper (hydrobiologi) ekologi och evolutionsbiologi fysiologi växtbiologi genetik allmän mikrobiologi miljövetenskaper (miljöbiologi)	grundens, d.v.s. grund- och ämnesstudierna i allmän biologi (första året), dessutom vissa specialkurser, skild svenskspråkig antagning, 16 studerande (4)
	biokemi (ÅA)	vissa grundstudier i synnerhet under första året, under fortsatta studier grupp- och individuell undervisning i mån av möjlighet
Farmaceutiska	farmaci (ÅA, farmaceututbildning)	ingen, handledning kan ges, vissa kurser inom ramen för det svenska campussamarbetet i Gumtåkt och Vik
Matematisk- naturvetenskapliga	datavetenskap (ÅA)	individuell studieplan, handledning i kursen Att skriva vetenskaplig text

Fakultet	Huvudämne eller dylikt	Undervisning på svenska
Matematisk- Naturvetenskapliga	matematik och statistik (ÅA)	2-3 grundkurser, räkneövningar enligt behov
	fysik (ÅA)	all obligatorisk undervisning
	geologi (ÅA)	-
	geografi	individuell handledning, vissa föreläsningar, övningsarbets- och seminariegrupper på alla nivåer i mån av möjlighet
	kemi (ÅA)	undervisning för kandidat- examen under de tre första åren, en del av den fördjupade undervisningen i fysikalisk och organisk kemi, projektarbeten kan göras inom samma inriktningar
Medicinska	medicin	svensk kvot, ca 40 % av undervisningen, all gruppundervisning
	Odontologi	gruppundervisning på alla enheter om så önskas
Humanistiska	filosofi (ÅA)	grundstudierna, en seminariekurs och två övriga kurser i ämnes- studierna och en seminarie- kurs i fördjupande(2)
	Historia (ÅA)	grund- och ämnesstudier
	nordiska språk (ÅA: svenska)	all
	studiehelheten Norden (Renvall-institutet)	3 grundstudiekurser, ämnesstudiekurser
	kvinnoforskning (Kristina-institutet)	1 kurs

Fakultet	Huvudämne eller dylikt	Undervisning på svenska
Juridiska (ÅA: rättsnotarieut- bildning)	juridik	svensk kvot (15-18/år (3)), flesta kurserna som hör till de inledande studierna, föreläsningar i speciellt civil och handelsrätt, privaträtt, straff- och processrätt och offentlig rätt, varje år projektgrupp för fördjupande studier
Svenska Social- och kommunal- högskolan (kandidat- examen)	journalistik och mediekunskap rättsvetenskap socialt arbete och socialpolitik socialpsykologi och psykologi sociologi (ÅA) statskunskap med förvaltning	all
Statsvetenskapliga	allmän statslära	1 grundstudiekurs, 1 kurs och 1 seminariekurs i fördjupade studier
	socialt arbete	individuell studieplan, vetenskapligt skrivande, 4 kurser + 2 tvåspråkiga
	socialpsykologi	3 seminariekurser, 1 föreläsningsserie
Teologiska	teologi (ÅA)	-
Veterinärmedicinska	veterinärmedicin	kursen talad svenska för veterinärer, det svenska campussamarbetet i Vik och Gumtäkt
Teologiska Humanistiska Matematisk- naturvetenskapliga Biovetenskapliga Beteendevetenskapliga Statsvetenskapliga	ämneslärarutbildning (ÅA)	teorin på finska, praktik på svenska eller allt på svenska, 3-6 veckor i Vasa

Dessutom: Alla studenter har rätt att använda svenska i tentamina, skriftliga arbeten och avhandlingar. Därtill kan handledning och undervisning på svenska också ges av svenskspråkiga innehavare av finska tjänster, till exempel i främmande språk (översättningsområden) och datavetenskap. Även vid teologiska, farmaceutiska och veterinärmedicinska fakulteten ges handledning på svenska.(5)

Källor

(1) Beteendevetenskapliga fakultetens hemsidor:

<http://www.helsinki.fi/behav/svenska/studier.htm> &

http://www.helsinki.fi/behav/valinnat/2009/Logopedia_ruotsi.htm 11.12.2008

(2) Statsvetenskapliga fakultetens hemsidor:

<http://www.helsinki.fi/filosofia/opetus.htm#Filosofi> 11.12.2008

(3) Juristklubben Codex hemsidor: <http://www.codex.fi/codex.php?m=1&p=13> 11.12.2008

(4) Biovetenskapliga fakultetens hemsidor:

http://www.helsinki.fi/bio/valinnat/ansokningsguide_2009_bio.pdf 11.12.2008

(5)Helsingfors universitets hemsida:

http://www.helsinki.fi/miljoer/svenska_laroamnen_och_tjanster.html 11.12.2008

Källa för resten: Svenska studiehandboken: <http://www.helsinki.fi/svenskaarenden/shb/>
11.12.2008

Bilaga 2 Enkät till övertandläkare

ENKÄT TILL ÖVERTANDLÄKARE, LEDANDE ELLER ANSVARIGA TANDLÄKARE

Antal tandläkare

1. Hur många tandläkare* arbetar sammanlagt i er hälsovårdscentral / organisation?

2. Hur många av dessa tandläkare kan åtminstone obehindrat kommunicera på svenska med patienten?

3. Hur många tandläkare skulle ni behöva till (om ni inte behöver flera, skriv då 0):
 a. överhuvudtaget
 b. som behärskar svenska

*Om det finns tandläkare som arbetar deltid anges de som decimaltal (t.ex. om det finns tre som arbetar heltid och en som arbetar halvtid, blir svaret 3,5). Eventuella hyrestandläkare räknas också med.

Språktillägg

4. Utbetalas det språktillägg i er organisation?
 ja (gå vidare till fråga 5)
 nej (gå vidare till fråga 7)

5. Hur stort är språktillägget (€)?

6. Till hur många tandläkare utbetalas tillägget?

7. Tror du att ett språktillägg / större språktillägg skulle locka fler arbetssökande tandläkare som behärskar svenska?
 ja
 nej

Eventuella kommentarer gällande språktillägg

Rekrytering & språkkrav

8. Hur svårt anser du det vara att rekrytera nya tandläkare? (0 = inte svårt alls, 1= aningen svårt, ... , 5 = mycket svårt)

a. överhuvudtaget
 0 1 2 3 4 5

b. sådana som behärskar svenska
 0 1 2 3 4 5

9. Har ni i er organisation varit tvungna att sänka språkkraven för att kunna anställa tandläkare?
 ja
 nej

Eventuella kommentarer gällande rekrytering och språkkrav

Verksamhetsregion

10. Var är ni verksamma? Välj:

Övriga kommentarer?
 11. Eventuella övriga kommentarer:

Skicka

Skicka uppgifterna

Bilaga 3 Enkät till hälsovårdscentraltandläkare

ENKÄT TILL HÄLSOVÅRDSCENTRALTANDLÄKARE

1. Var arbetar du? Välj:

2. Din ålder? 25 eller under 26-30 31-35 36-40 41-45 46-50 51-55 56-60 61-65 över 65

3. Hur bra behärskar du svenska? (Kryssa för modersmål eller ge dig själv ett skolvitsord)

modersmål   4   5   6   7   8   9   10

4. Uppskattningsvis hur många patienter i veckan (räknat i antal besök) har du:

a. överhuvudtaget

b. vars modersmål är svenska

c. som helst talar svenska

d. som inte talar annat än svenska

5. Skulle du rekommendera tandläkaryrket åt unga som funderar på yrkesval?

ja nej kanske

Varför/varför inte?

Skicka

Bilaga 4 Kurser under kliniska skedet där undervisning kunde förverkligas på svenska

I denna bilaga listas de kurser under det kliniska skedet där en del av gruppundervisningen möjligen kunde förverkligas på svenska.

Hur bilagan skall läsas: Kurserna är grupperade enligt ämne och vidare enligt gruppstorlek och/eller antalet lärare. Först anges i vilket skede av studierna kursen är, siffran betyder årskurs och h = höstterminen, v = vårterminen. Sedan anges kursens svenskspråkiga namn och ibland också det finskspråkiga för tydlighetens skull. Sedan anges kursens omfattning i studiepoäng (sp). För att göra det åskådligare är olika typerns undervisning skrivna med olika färger och olika fonter. **Demonstrationer** är skrivna med grönt, **övningsarbeten och fantomövningar** (på finsk taitopaja) med blått, **gruppundervisning** med rött, **seminarier** med orange och **diagnostikövningar** med lila. Antalet timmar olika formers undervisning anges också. Efter snedstreck står det hur många timmar undervisning kursen totalt innefattar och därefter inom parentes hur många timmar självstudier.

Fr.o.m. läsåret 2009-2010 finns studieguiden bara i elektronisk form på fakultetens hemsida och i denna finns kursernas namn endast på finska. I tidigare års tryckta studieguider har kursernas namn (nästan alla) funnits även på svenska och engelska.

Radiologi

6 personers grupper

- 3h Elementär kurs i oral radiologi, 2,4 sp, 2 h demonstrationer, 2 h fantom, tot 36 h (30)
- 5h Oral patologi II, 2,85 sp, 10 h demonstrationer, 20 h gruppundervisning, inga föreläsningar (46)
- 5v Sammanhållande kurs i oral radiologi (röntgendiagnostiikan kokoava kurssi), 2,85 sp, 10 h diagnostikövningar, 2 h ultraljudsdemonstrationer, tot 28 h (16)

Ortodonti & pedodonti

2 grupper, 2-3 lärare

- 3h Ortodontisk diagnostik, 1,2 sp, 10 h övningsarbeten/18 (14)
- 3v Behandlingen av bettanomalier och ortodontiska apparaturer, 3,83 sp, 28 h gruppundervisning /51 (29)
- 4h, forts. 4k Ortodontisk teori och praktik, 2,1 sp, 6 h gruppundervisning/24 (44)

2-3 lärare

- 2v,3h Normal kraniofacial, dental och ocklusal tillväxt, 1,8 sp, grupparbeten 4 h/40 (24)

professor + lektor:

- 2v (+ 4s) Barntandvård och profylax hos barn, 1,88 sp, 5 h gruppundervisning/delvis fantom/22 (23)

Protetik & bettfysiologi

lektor + gärna 2 assistenter:

- 3v/ kronor-taitopaja 4s Planerings principer för protetisk behandling, 0,9 sp, 12 h fantom/18 (4)

- 4h Fasta proteser (kruunu-, silta- ja yhdistelmäproteesit), 3,6 sp, **25 h kronor och broar - fantom/55** (30)
- 4h Avtagbara proteser (irroittettavat osa- ja kokoproteesit), 2,85 sp, **34 h fantom/54** (20)
- 4v Gjutna fyllningar och laminater, 1,2 sp, **15 h fantom/25** (8)

3 grupper, professor + specialtandläkare:

- 3h Bettfysiologi I, 1,2 sp, **6 h gruppundervisning** /16 (16)
- 3v Bettfysiologi II, 2,55 sp, **24 h gruppundervisning** /38 (30)

Kariologi

lektor + minst 2 assistenter:

- Laboratorium i klinisk odontologi (klinisen hammashoidon taitopaja), 8,1 sp

Kariologi

(3h) 70 h **demonstrationer** och **övningsarbeten**/70, 2,63 sp

(3v) 60 h   -”-   /60, 2,24 sp

(4h) 20 h   -”-   /20, 0,75 sp

(4v) 10 h   -”-   /10, 0,38 sp

- 3v+4h Klinisk och teoretisk kurs i kariologi och endodontologi, 4,3 sp, demonstrationsvideon, röntgenbildtagning i endodonti, föreläsningar, **fantom**, timantal = ?

Parodontologi

lektor + minst 2 assistenter:

- Laboratorium i klinisk odontologi (klinisen hammashoidon taitopaja), 8,1 sp

Parodontologi

(3h) 48 h   -”-   /48, 1,8 sp

Alla tillsammans: **20 h demonstrationer**, **172 h övningsarbeten** (16)

PBL grupper på 6-10 studerande, seminariearbeten 2 professorer + lektor + 2-3 assistenter:

- 3h Grundkurs i parodontologi (Parodontologian peruskurssi), 1,5 sp, **5 h PBL**, **10 h seminariearbeten**, 11 h föreläsning (14)

- 3v Klinisk parodontologi, 2,7 sp, **5 h demonstrationer**, **seminariearbeten 10 h** och **övningsarbeten**, 20 h föreläsning (timantal=2,66 sp) (37)

Endodontologi

Lektor + minst 2 assistenter

- 3v+4h Klinisk och teoretisk kurs i kariologi och endodontologi, 4,3 sp, demonstrationsvideon, röntgenbildtagning i endodonti, föreläsningar, **fantom**, timantal = ?

Kirurgi

Gruppundervisning: lektor + 1-2 assistenter, övningsarbeten 2 personers grupper:

- 4v Parodontal kirurgi, 0,75 sp + 0,3 fantom **8 h övningsarbeten**, 5 h föreläsning (14)
- 5-6 pers

- 4h Fortsättningskurs i oral- och maxillofacialkirurgi, 4, 8 sp, föreläsningar, övningsarbeten, jourande och operationsdemonstrationer, tot 70 h (58)

Diverse:

2-3 lärare:

- 1v/3h Tändernas morfologi, 1,2 sp, 8 h gruppundervisning /12 (20)

En del av gruppundervisningen 10 pers/grupp:

- 3v Medicinsk mikrobiologi, 4,8 sp, bakteriologi och immunologi: 24 h gruppundervisning/35, virologi: 10 h gruppundervisning, 3 h seminarium, 7 h föreläsning (50) professor + lektor:

- 4v Oral ekologi, 1,8 sp, föreläsningar och demonstrationer (0)

seminarier professor + lektor + assistent, PBL 6-10 personers grupper:

- 5v Suubiologian kokoava kurssi, 1,7 sp, 10 h föreläsning, 10 h seminarier, 5 h PBL (20)

max. 12 personer/grupp:

- 3h och 5k Förstahjälp och akutmedicin, 1,35 sp, 8 h gruppundervisning/22 (14)

lektor + 2 assistenter:

- 4h Pediatrik, 1,2 sp, 2 h gruppundervisning/10 (20)

5 grupper, professor + docent + lektor + minst 1 assistent

- 2v Oral hälsovetenskap I, 1,05 sp, handledd problemlösning och arbete i små grupper

Källa för uppgifterna om:

- kurserna: Hammaslääkätieteen peruskoulutuksen opinto-opas 2007-2009, Opetusohjelma ja tutkintovaatimukset (red. Seppänen S, Ijäs P, Wickholm P)

- antalet lärare och gruppstorlekarna: personlig kommunikation med Seppänen S, undervisningsskötare vid odontologiska institutionens studiebyrå i Helsingfors